

HAZAI ALMANACH

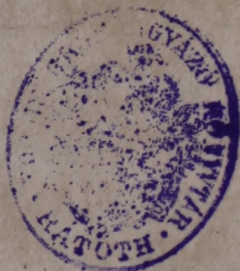
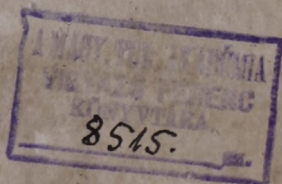
Kiadá

KISFALUDY KÁROLY

1826.

307.634

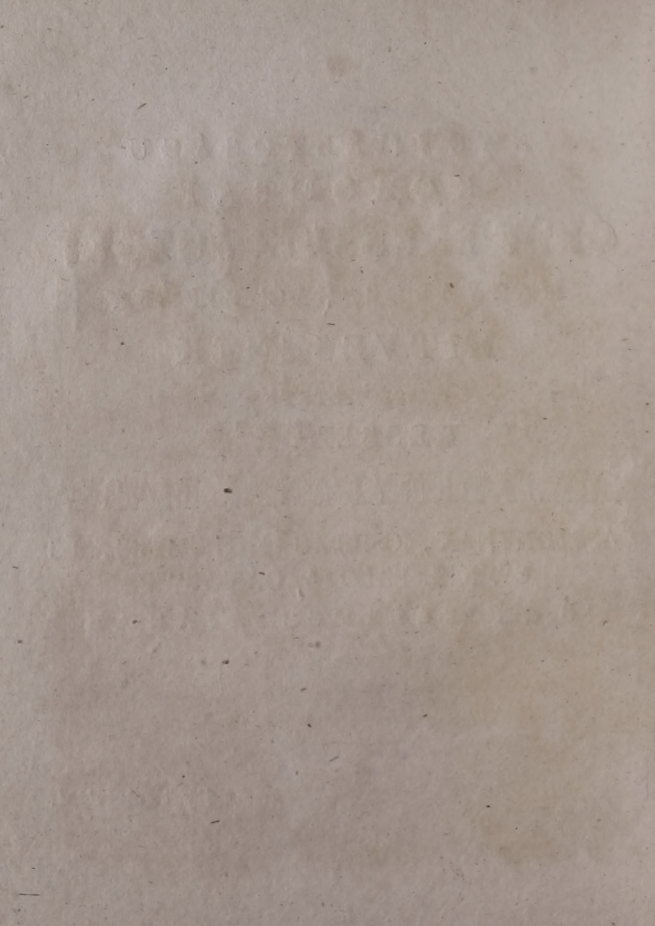

M. Hefmann sc.

Árpád.

N A G Y M É L T Ó S Á G U
K O R O M P A I
GRÓF BRUNSVIK JÓZSEF
MAGYARORSZÁG' BIRÁJA'
HITVESÉNEK
SZÜLETETT
KESSELŐKÖI
MAJTHÉNYI ANNA MÁRIA
ASSZONYNAK, CSILLAG-KERESZTES, ÉS
CS. KIR. PALOTA-DÁMÁNAK
Ő E X C E L L E N C Z I Á J Á N A K

mély tisztelettel.

A U R O R A.

(Ö t ö d i k é v.)

ÁRPÁD' EMELTETÉSE.

Nézz Árpádra, magyar, ki hazát állíta nemednek
Nézd, 's tiszteld képét Álmos' fejedelmi fiának.
Őt magas Ung' mezején vérontó férfiak, és böles
Hadvezetők szabadon választván harczos urokká
Bátor örömriadás közepett paizsokra emelték.
Mint kel erős viharok' tetején a' sziklai nagy sas,
Úgy kele a' fejedelmi fiú országos erőben
Párducza lebbenvén, és kardja az égre ragyogván.
'S a' mint lelkében végig pillanta temérdek
Hunnia' térségén, láng lett egyszerre szeméből,
És rettentőbben rezegett buzogánya kezében. —
Úgy lön, mint érzé. Tisza' boldog partjait, és a'
Nagy Duna' mellékét ellepték gyenge fiakkal
'S hókebelű deli hölgyekkel diadalmas apáink,
'S a' bús csendbe merült országok' pusztá határit
Napkelet' ifjainak dobogó paripái tiporták.

Vörösmarty.

D A L I Á S J Á T É K O K.

Árpád üdejébül.

A' fejedelmi vezér, daliás játéokra parancsot
 (Ünneplő és ősi szokás a' régi Magyarnál;)
 Hirdete. A' bajnagy Várkony dolgához azonnal
 Kezd. Legelőbb bajhelyre való tért néze ki. Hossza
 Tön nyolczszáz könyököt kiszabottan, széle negyed
 rész.

Karfákkal foglalta körül. Bemenetre verőcze 1.)
 Szolgált, egy lovagot szorosan melly általereszthet.
 Oldalrul magas alkotmányt leboríta biborral
 Árpádnak 's a' többi Magyar főrendü vitéznek.
 A' rézkürtösöket, (négyszer négy számra,) belülrül
 Helyheztette külön mind a' négy szögére. „Paran-
 csolly,
 (Ez valamint meglőn,) mondá, Fejedelmi vezérem!
 Milly játékot adatsz, 's mi jutalmat tész ki? hogy
 értsük.“

„Hárma közül ki sebes futamatban győztös: az első,
 Így Árpád; hétrétü paizst tarkáztat arannyal

Nyer tőlem , még mellyet ezig fel nem köte senki.
 Második , a' győzöt ki közelb nyomkodgya : kezembül
 Vesz kelevészt ; kirakott szárút ; lobogója vasának 2.)
 Himvarrás : az utolsónak nincs semmi jutalma.“
 Várkony szólla : „vitéz ifjak ! ki futásban az első
 Lészen , nyer hétrétü paizst tarkáztat arannyal ;
 Második , a' ki közelb halad a' győzőhöz : Urunktul
 Vesz kelevészt : az utolsónak nincs semmi jutalma ,“
 Így Árpád szavait Várkony viszonzta. Kipördül
 Erre Belér , Balog , és Zombor , szép ifjak ; az élet
 Még gyönyörű koracsának az ifjai , 's mások 3.)
 Sok közül. A' bajnagy csak az első hármat ereszté
 Pállyafutásra az általutat gátolta verőczén.
 A' négyszögre kitett négy négy rézkürtös azonnal
 A' virgoncz fiakat négyszer harsogva köszönté.
 (Kezdetet a' képzett viadal mindenkor ezen vett,
 'S végit is a' harsány szerszámok hangja jelenté.)
 „Senki hamissággal társát megelőzni ne merje ;
 Így szóllt a' bajnagy ; futamó társának elejhe ,
 Tőle ki hátra maradna talán , és érzi fogyását :
 Tartsa meg a' törvényt , 's lábkancsot senki ne vessen.
 A' ki ravasz csellel forgódik : nem diadalmas ,
 A' futamás mezején ámbátor győzne különben.“
 Kardgyaikat leövedzették , 's bársonyra ezüstös

Varrású hevedert vékony derekokra csatolvák
 Függenek a' bajnagy rájok szegzette szemétül.
 Készen már minden. Bozogánnyal jelt ada Várkony
 A' futamásra. Sörény léptekkel mindenik indult,
 Pályázó társán igyekeztvén győzni. Középig
 Egy sem veszt, sem győz. De emitt botlása marasztá.
 Hátra Belért: Zombor, Balog egyyre haladva hasíták
 A' suhogó szellőt, 's az arányhoz már közel ért volt
 Mindkettő, mikoron Zombor félszakra csetelvén,
 Rajta keresztül esett Balog is; 's míg késtenek itten
 Egymást szidva: Belér az arányt kicsiny üggyel
 elérte.

Zombor előbb kelt fel; mert általesése Balognak
 A' dültnek testén okozott fájdalmat agyában,
 'S látását az erős rohanás elvette szemének,
 És a' kedveszegett kipirultt arczával odább állt.

Fennyen lépe Belér Árpádhoz; Zombor utánna;
 Távulról szédelge Balog sorsára pörölvén.
 Árpád a' fejedelm mondá, mosolyogva Belérnek:
 „Bajfi! kevésbe került, hogy lél futamathan az első,
 Nyertél még is azért; szavamat megtartanom illő:
 A' paizs itt, vidd el, mert néked szánta szerencséd,
 'S mint üzi tréfáját temagadrul könnyeden érted.
 Ulleti a' kelevész Zombort. Elkéste Balognak

Minthogy vétke kívül történt, ez esetre ne ártson:
 Gyors futamásáért ez aczél tört nyerve jutalmul;
 Szép mű; szála habos, kirakott maroklára kövekkel; 4)
 Zombornak kelevésznél értéke sem alsóbb.“

E' nem vártt jutalom kedvét meghozta Balognak.

Várkony előlépett ismét: „Fejedelmi vezérem!
 Milly játékot adatsz ezután? így szólla; parancsolly.“
 „Három közt az arány-kerecsenyt ki leejti nyilá-
 val: 5.)

Parduczbőr-kaczagány aranyos boglárra jutalma.
 Második, a' röpülőt noha veszszeje vétte, de még is
 Jól közelit hozzá: kézijj az ajándoka, 's nyillal
 Telve tegez. Tőlem jutalom nincs többre kitéve.“
 Így szóllott Árpád, 's Várkony viszonzta parancsát.

Erre: mikint a' tengeri ár kinyomatva szelektül
 Dönti vizét, 's lebegő habokon habok omlanak által:
 Úgy tódultak elő, hallvák Árpádot, az ifjak.
 Csak Bököny, és Ompold, és Beszter voltak eresztve
 Általa Várkonynak nyillal késértni szerencsét.
 Burcsa kalitkában készen kiröpíteni tartá
 Három tollasait, 's felvontt íjjakkal az ifjak
 A' jeladást várták Várkonytul. „Beszter az első,
 Így szóllt a' bajnagy; kerecsenyt neki Burcsa röpíts
 ki.“

Csattogtatta szabad szárnyát a' tollas örülven,
 Hogy rabsága kitelt, 's eredett vergődni magasra.
 Veszszeje nem késett Beszternek utánna röpnüli
 Mint az egek villámja. Csekély sérelmet alig vett
 A' fenn kóválygó; de közel lelhetne nyakához
 A' nyilhegy, valamint zavaros forgása mutatta,
 Mert a' büszke madár kevesig vaktába kanyargott,
 'S már hitték, leesik; de sebetlen léve, tovább kelt.

Fürge Bököny követé Besztert, kinek int vala
 Várkony.

'S ismét más vadat a' madarak foglára bocsát ki.
 Már idegét megvonta Bököny, 's szemarányra kereste
 A' felszállt 's evező madarat két szárnya hajóján,
 'S mint az üdöt érző varjak röptében ögyelgöt.
 Erre Bököny kiszalasztya nyilát. Mindenszem utánna
 A' lebegő tárgynak lesvén mint szállna, lövellik.
 Hallá a' sipogást ki közelb állt; látni lehetlen
 A' sebesen járó veszszőt ismértelen uttyán.
 Hirtelen a' kerecseny veszté röptének arányát,
 'S szállani kezde alá; de hamar félintig erőre
 Vergődven, próbálta magát szárnyával emelni;
 'S mint ki csak álmában röpnül, a' nyomorult vad is
 úgy volt;
 A' tértül távulbra rogyott, nem földre: vitézek

Fogták fel kaczagás közben bal szárnyaszegetten.
 Most a' rend Ompoldra került. Még ő vala hátra
 Harmadik a' nyilazó társak közül. A' szemek ötet
 Vették a' figyelem tárgyául. Lépe kevélyen
 Egy lábnyommal előbb, 's vállárul kapva az ívet,
 Mint ki nem is látná a' már szárnyának urává
 Lett vadat, ujjáival hurját pöndíti az íjnak.
 Árpád és Várkony boszszonkodik ; a' sokaság is
 Szidgya az elkésett nyilhajtót telve haraggal.
 A' suhogó veszső kifeszült a' vastag idegről,
 'S mintha nem illetné ötet, megfordula Ompold,
 A' büszkén nyilazó ifjú, 's komor arcza sötétlett.
 Így Ompold. A' tábori nép egyszerre kiáltya:
 „Győzött;“ a' kerecsenyt a' nyillal látva leszállni:
 A' nyil horga bögyét mivel általfurta, 's kiállott.
 „Jösztetek, a' Fejedelm mondá, elvenni jutalmat.
 Ompold a' kaczagányt; méltó, kit véle ruházzak.“
 Árpádhoz járult a' győző: „parduczod, így szólt,
 Másnak adasd: Ompoldnak elég hogy győzhete baj-
 ban.“

„Ennyinem áll rajtad te kevély! a' parducz arannyal
 Boglározva tied; felelé neki zordonon Árpád;
 Nem már, hogy diadalmas lél, hanem ellene duzzadt,
 'S makrancz kényednek; 's bünhödgyél általam első

Kit fejedelmi szavam kárhoztat.“ — Telve nyilakkal
A' tegez és a' csontkéziji Bökönyé leve. Beszter
Félreszegett nyakkal 's szégyenbe borulva kívánszorg,
'S újja ficzamlását okozá, hogy vétte nyilával.

„Bántalmadra Uram ne legyen, szóll ujjolag Ompold
Hogy vonakodni talált szolgád elvenni kezedbül
Gazdag ajándékok; bajdíj nem serkeget engem
Vetni nyilat, ki gyerek koracsomtul kezdve hibázni
Nem tudtam. Böcsület vonzott ide, 's nemzeti vágyás,
Fényes ajándéknál melly hős tettekre hevítőbb.“

„Büszke legény te! dücsöséged hát vesztes-e azzal
Hogy megajándékoz Fejedelmed? mond viszon Árpád;
És ha csak ingyen vősz adományt, meg kell-e utál-
nod?“

Ompold szólla megint: „Fejedelm! keves érdemem
abban,

Eggy nyomorult madarat nyillal hogy elejteni tud-
tam:

Mennem ajándokodért nehezebb viadalra paran-
csolly.“

Illyen ajánlással keresé kérlelni haragját
Bántódott fejedelmének most a' heves ifjoncz.

„Jól!“ felelé Árpád; 's Várkonyt intette közelbre.
Ott terem a' bajnagy. „Kettős bajt két gyalog állyon

Mellyvasban kiki, és képpel; karjokra paizst is 6.)
 Füzzenek a' vívók. A' győző vértet aczélbul, 7.)
 Köldöke mellynek arany, 's bögyözött karimája ha-
 sonló,

Nyerjen: az ellenfél bozogányt; " így szól vala
 Árpád,

És Várkony fejedelmének hirdette parancsát.

Minden megmozdult, Ompoldot is égeti a' vágy:
 „Vértemet adsza gyerek!“ szállítja keményen
 apródgyát. 8.)

'S a' képet. (Fegyverderekat mindenha viselt volt.)

„A' ki velem mérkezni akar, mondotta kevélyen,
 E' viadal helyen, adgya jelét.“ Lön erre tolyongás
 Rendkívül, a' szabadon behatást elzárta veröczén.
 Menydörög a' sokaság: „nincs hát több bajnok ez
 eggynél

A' magyar ifjak közt? hát csak neki kelt-e fel a' nap,
 Hogy maga hányakodik, 's tömlökint fujja pofáját? 9.)
 Nincs-e, ki a' magahitt hegykét lealázza?“ kiáltá.
 „Nyisd be veröczédet bajnagy! már türni lehetlen,
 Ennyi derék daliát egyy ebnek hogy foga marjon.“
 Több zavaros szóbul csak ezek váltak ki jelesben.
 „Harczra ki! szembe kelek kettővel. Töletek Ompold
 Nem retteg. Meglássuk, az eb tud-e marni fogával?“

Szöll emez. A' robaj erre dühösb kezd lenni, 's közel
volt

Hogy kívül a' mérgedt fiatalság rántana kardot.
Ezt mikor a' Fejedelm látá, mond: „csöndre legények!
A' viadaltéren hősnek zavarogni nem illik,
És ott, hol vagyok én, akarom kiki rendre vigyázzon.
Csak Keled álljon elő Ompolddal bajra kiszállni.“

Nem magas, és karcsú vala testállása Kelednek;
Arcza vidám. Csak alig látszott pölyhödzeni álla.
Nemzetsége jeles. Származtát vette Babolcsnak
Ágából, ki Csabát követé a' mostoha sorsban.
„Kettőrül szóllál? Keled így, Ompoldra meresztvén
Sasszemeit; meglásd, ne legyek magam ellened annyi.
Harczra ki most képpel! nyelved pörögése banyákat,
És nem férfit ijeszt.“ — Ompold mozdultalan állott
Hajló újjai között pörgetvén a' sima képszárt.

A' bajtér közepén szemaránytt Árpáddal, oszolvák
Egymástul, 's paizsát megcsapván mindenik: első
Barna Keled képét Ompold mellére feszíté;
Ez pedig ellene vetve paizst kikeríti csapását.
A' kölykes medvét alamában hogyha találánád
Bántani, szikrázóbb szemeket nem vetne szemedbe,
Mint Ompold Keledébe vetett; 's állának arányzá
A' ragyogó fegyver sudarát, tékozlani lelkét

Szándékos. Keled észre vevé, 's félszakra sudamlik
 A' neki mértt haragos sujtásnak előle, 's hijába
 Lön az erő, 's lábán csak alig tartózkodik Ompold.
 Nem késett amaz a' lebukót meglepni, 's nyakának
 Hajtá a' hegyczett képet; de ez is mellette csapott el
 A' keresett tárgynak, 's csak kis sebet ejte sisakján.
 Mind inkább inkább a' méreg kezde lobogni
 A' bajtársokban. Tajtéktul habzik az ajka
 A' rávagyónak, ki kevesbet tarta Keledről;
 És valahol volt szikra erő eloszolva csikorgó
 Tagjaiban, mind azt gyűjtötte kezének erébe.
 A' képet ragadá ismét, és hátrafesztvén
 Job lábát, Keled arcza közé intézte döfését,
 Mintha üdös tölgyet gyökeréből döntené volna
 Szándoka, olly iszonyú, olly böszültnékihatással.
 Ellene csapja ugyan paizsát a' mérges ütésnek,
 És felfogja Keled: de hanyatlik sarka kevesleg,
 'S ballyának sincs haszna, mivel vala vértje keresztül
 Furva, 's belé ragadott Ompoldnak képe kitűztig.
 Így néztek szemközt. De Keled szabadíttya kezéről
 A' roncsolt vértet szaporán, 's rajt hagyja fityegni
 A' képen, 's ez sullya miatt akadék leve inkább
 Mint fegyver; 's mikor ezt látá, mellyére szegezte
 A' vasat Ompoldnak, mellyet ki nem üthete paizsa.

Meghajul a' képvás; derekán elpattanik a' szár;
 Veszi merőn álltát Keled, és esik arczal ütődött
 Bajtársára egész nehezával fegyvere fosztva,
 'S dönti hanyatt a' fennhejazó Ompoldot, utánna,
 És azon egy nyomban maga is testére szakadván.
 Most Keled, (ám ki vagyon fellül, sokszorta hatal-
 masb)

A' kiterültt habevőt gyomrozza. Feszeltg amaz a' térd
 Dolgos terhe alatt, 's gözölgő mérget okádik,
 'S forral ezer boszszút, ha leend erejének urává,
 Ellene társának: de süket harcztársa czeke,
 Öklivel a' feküvőt tágítás nélkül agyallya.
 (Sokszor már így lett a' játék végre halálos.)
 Árpád, a' fejedelm, ezeket hogy látta: „legények!
 Válljátok egymástul; mondá. Kiki nyerje jutalmát;
 És akarom, viadaltoknak hogy vége szakadgyon.“
 Felkeltek. Kaczagás támadt minden felül, Ompold,
 A' dagadó lelkü hogy meg lön győzve Keledtül,
 A' kire ő csak imént ajakit pittyesztve hunyorgott.
 Kezdene még örömet ujjabb viadalba; dühében
 A' képvásba akadt vértet kiszakasztva 's szidalmat,
 És ezer átkot zúgg, 's ropogással rajta tipródik,
 És fogait csikoríttya; de elhalgatnia kellett,
 Mert Várkony haragos nézéssel vága szemébe.

Elfordult az epétfőző. A' másod ajándék
Néki csekély, ki megérdemlé, dörmögte, az elsőt;
És elment. Árpád kevesé a' tette megindult.

Aztán: „csak játék,” mondá, 's mosolyodva Keledhez:
„Neszsze fiú, a' vért's bozogány. Most mindenik illet:
Egyike mint győzöt: tetszésem hozza, hogy adgyam
A' bozogányt:“ 's örömét a' nép tapsolva jelenté.

Várkony előlépett ismét: „Fejedelmi vezérem!
Milly játékot adatsz ezután? így szólla; paran-
csolly.“

„Két lovag egymásközt kelevészszel; ketteje karddal
Víjjanak. A' győzők paripát kiki öltözetestül
Tábori készséggel nyernek. Kik vesztesek: ékes
Nyerget ló nélkül, mellyet nem koptata senki.“
Igy szóllott Árpád, 's Várkony hirdette parancsát.

A' jelesebb ifjak hallvák Árpádot, az égnek
Villámló tüzeként egymást megelőzni siettek,
'S mindenik a' bajban hogy részes lenne, kiáltá.
Horka, Kusid, Koppány, Becse, Bánk, Csapod, és Be-
reg, és Dancs,

És száznál többek magokat viadalra kinálták.
A' sokbul négyet szóllíta kikelni csak Árpád
Szinlett harczra, mivel szándéka csak ennyire volt
most:

Horkát és Kusidot: Tuhutumnak szülte az első,
 Konté a' másik; karddal. Kelevészre nevezte
 Koppányt és Csapodot. Vették származtokat ők is
 Régi magas nemből; de magasb bennettek az erkölcs,
 'S a' hadi dolgokban forgottság; 's évre is ifjak.

A' karimás bajtért Várkony megnyitja. Beléptet
 A' négy bajrakelő, 's vidoron lovagolnak alá fel.
 Mindenik örvendett, és tréfát pörgete nyájas
 Ajka közül, 's viadalra magát készétgeti nyalkán.
 Lenget emez kelevészt; az kardgyát méri csapásra,
 Szinte miként cselekedni szokott, mikor ütközik össze.
 Jelt ad a' Fejedelm. Sebtest vágatnak az ifjú
 Bajnokok Árpádnak szájáruul venni parancsot.
 „Horka, Kusid karddal; mondá ez, víjjanak elsők.“
 Pördül az és emez is ragadó lova gömbölyü körmén,
 'S kardra ki, kardra Kusid bajtárs! így Horka ki-
 áltván

Néki ereszti lovát. De Kusid nem mozdula helyből,
 És az erős vágást kardfokkal visszazavetette.
 Sarkantyúzza Kusid paripáját, 's ugrata szemközt
 Horkának, 's az aczél sullyát már szabta tüzelgő
 Képéhez, miüdön Horkának is az vala tellyes
 Szándoka, bajtársát szál karddal főbe találni.
 Ütközik a' két él; hangzik pönögeése az egymást

Marta kemény vasnak. Kusidét bévágta derékig.
 Horkáé, 's csak alig lehetett választani szélyyel.
 Mindenik erre habos paripáját vissza feszíti,
 És egyet kanyarul, forgatván mindenik új csint.
 Mint az evet, fordult Tuhutum fia fürge lovával,
 És keresé Kusidot nyakszirt a' széles aczéllal
 Lelni, mikor pördül Kusid is bal vállra hanyatló
 Kardgyával; 's miüdön mindkettő nékihevülve
 Összecsapott, az arány mellé vágásokat ejték,
 Még is nem foganat nélkül. Markába szakasztá
 Horkának Kusid a' kantárt, és szája urává
 Lön a' nyalka sügyes. De Kusid sem valla szerencsét,
 Mert kardgyát ejtven Horkának nyergefejéhez,
 Elpattant az aczél, 's csonkán fitogatta kezében.
 Gyors esze Horkának Kusidot megelőzte. Leugrott,
 És mielőtt emez észrevevé, a' földre ragadta,
 Véelve, hogy a' karddal szabadon vagdalkozik illy-
 képp.

Csonka vasát elhajtya Kusid, 's „birakozz velem,
 így szólt,

Hogyha leventánaktartod magad; aszszonyi erkölcs
 Fegyvere fosztottat fegyverben harcúra noszolni. “
 Horka is ejti tehát a' kardot félre, 's hevülten:
 „Úgyse! leventa vagyok, mondá; jer bajra akár mint,

Fegyverefosztottan sem rémul Horka Kusidtul ;
 'S aszszony-e bajtársod , vagy nem ? meglássad ezen-
 nel. “

Mindenik ölbe szaladt. Társánál Horka erősebb
 Testre , letürte amazféltérdre. Hijába törekszik
 Állani lábba megint ; erejét bajtársa fogyasztá ,
 Izmos karjaival valamint csatlotta magához.
 Árpád erre : „derék hősök ! jól vítatok eddig :
 Több nem kell. Akarom , szélllyel hogy oszollyatok ,
 és ők

Elválvák , kiki ficzkandó paripáját csalta kezéhez,
 Lön kaczagás, velek a' czödrök mint tudtak enyelgni
 A' futozás közben mulató tréfájokat üzván.

Koppányt, és Csapodot várták most a' szemek.

Ugrat

Mindenik a' bajtér tisztultt közepére. Legelső
 Koppány a' kelevészt térdéhez rántya , 's lebukván
 Nyerge fejére , szökell Csapod ellen : „harczra ki!
 zajgá ,

Jó Csapod , a' nyergeltt paripát elvinni kívánó !
 Meglásd , a' jutalomvadnak hátára nem ülsz ma. “
 Meghajul erre Csapod , 's a' lónak szinte füléhez
 Szegte szemét ; „Csapodot ha legyőzted , mondgya ,
 beszélgess

A' jutalomvádrul; kora, már osztoznád előre.“
 E' vég szó csak alig jöve száján, ütközik a' két
 Szál kelevész vasazott testekbe. Csapodnak elugrott
 Fegyvere Koppányrul; de emez megemelte hanyattlag
 Bajtársát; sérelmet azért rajt ejteni még is
 Képes nem lehetett. Ujjabb tűz forrad érében
 A' megemelt hősnek. Nyergéhez fészkei testét,
 És viszi a' kelevészt, hogy Koppányt furja keresztül.
 A' rohanónak emez menten kitanulta arannyát,
 És neki hajt szemközt, 's testét félszakra csalókán,
 Illeti nyergében, 's a' szálnak ereszti döfését
 Hóna alá. Csapod arcra bukott. Ballyába szoríttya
 Koppány a' kelevészt; jobbjával hajtya sajáttját,
 Mellyel viva, Csapod derekára; de ez sem ügyetlen,
 Koppányét markollya, 's magát megvetve hanyatló
 Félben, az ellene nyultt kelevészt rándította. Ve-
 sződnek

Igy ketten. Nem erősb társánál egyik is. Elvég
 Vított közt kiki a' másét vonzolta magához.
 Egy kisség pörgetve lovat kanyarogtanak. Ujra:
 „Harcra ki!“ mondgya Csapod; Koppány is: „harez-
 ra ki, bajnok!

Már mostan vendég kelevésszel mindenik.“ Össze
 Csaptanak a' lovagok. Kéméllés nincs az erőben;

Vére fakadtáig bajtársát mindenik üzni
 Felforrott. Arczok vonatit festette pirosság.
 A' magahitt Koppány idegen kelevéssze az első
 Lelte Csapod vállát; de daczos paripája, mi okbul,
 Nem tudhatni, fejét felkapta, 's körömhegyen állott.
 „Igy jól!“ mondgya Csapod; 's kelevésszét ölti szü-
 gyébe

A' meredek lónak valamennyire kézzel eléré.
 Fortyanik a' sebevett; elejét felrántya magasban
 'S egy pillantat alatt az ülővel farra hanyatlik.
 Nem tarthattya magát az eső lovag, öklözi ámbár
 Fültövön a' konokot, 's lefelé huzdallya sörénnyét. 10)
 Mint mikor a' lihegő fejszés a' vénkoru tölgyet
 A' faevő éllel lábárul földre teríti,
 Dül az imént élő szálas terebély fa, 's leestét
 Hirdeti a' ropogás, 's az egész környéket ijeszti:
 Így dült el Koppány. Kelevéssze keresztül alatta
 A' vérét fogyató dögnek pattogva törött el.
 Ő pedig, a' bajnok, veszedelmét sejtve szerencsés
 Hogy job lábafejét kivoná az esésnek előtte,
 És hasa balszárát oda csipte az élte hagyottnak.

Erre szökik Csapod a' lórul, 's Koppánynak alája
 Nyujtya kezét 's a' sérelmest felemelve nagy üggyel
 Átölelé, 's hozzá ezeket szóllotta: „derék hős!

Hogy győztem, kevesebb örömöm, mint élteden enyhül
 Rázkódott lelkem.“ Komolyon bajtársa felelte:
 „Szánakodásoddal megsérteszsz sokkal is inkább,
 Mintha hegyes vassal vernél át. Nincs mit örülnöd
 Hogy győztél: egyedül paripámnak vétke szerencséd,
 Nem te vitézséged. — Nagylelkű! nincs mit örülnöd,
 Hogy vagyok életben: te köszönd hogy megmarad
 élted,

E' dögnék: nékem nem történt volna halálom,
 Ellenem ámbár volt a' bal sors, fegyvered által.
 'S mit nekem elvesznem, ki enyészto hadra születtem?
 Éltének mellyben ha ki kedvez, bajnoki névre
 Nem méltó; 's vállára vegyen, jobb, asszonyi köntöst.“
 Illy szavakat váltvánk Árpádhoz elértenek egygyütt.
 Itt Csepel a' nyergeltt lovakat nyujtotta Csapodnak,
 És a' kardhajban győztös Horkának. Az ékes
 Két nyergöt pedig a' vesztők számára kirakta.

Horvát Endre.

- 1.) Veröcze. Régi szó, keskeny bemenet, szoros rés.
- 2.) Kelevész. Régi szó, hosszú dárda, láncsa.
- 3.) Koracs. A' régieknél kor helyett fordul elő.
- 4.) Maroklár. Régi szó; most: markolat.
- 5.) Kerecseny. Ragadozó tollas állat; sas-fajt.
- 6.) Kép. Régi szó, és annyi, mint hagyító dárda.
- 7.) Vért. Régi szó, középszerű paizst jelent.
- 8.) Apród. Régi szó, fegyverhordozó szolga, vagy inas helyett.
- 9.) Tömlő. Régi szó. Jelent bőr-zsákot, mellybe, midőn felfujták, tejet, vagy vizet tölthettek.
- 10.) Konok. Nem Mostoha, hanem: makacs, nyakas, fejtörő, makranczos, kötekedő.

TITOKTARTÁS.

Mondják: Asszonyaink csevegők; pedig él e csak egy, ki
Férje előtt titkot sírba ne vinne vele?

Zordy.

A' HÁZI-BARÁT.

Békesség lön. Hazánknak a' Franczföldön győzedelmesen harczolt ezredei, önbecsök' méltó érzésén épült szerény büszkeséggel jöttek vissza honjokba, hol őket a' hazafiúság örömmel fogadá, 's koszorús homlokú bajnokit nyugalomkarokkal ölelte. N* város' érdemes lakóji is fényes ünneppel tisztelék-meg, a' falaik közzé, mint békeszállásra bételepedett, gyalog ezredet. Mind a' tiszti kar, mind a' legénység több ízben tapasztalá a' polgárok' szívességét.

Ezen ezredben szolgált Ormy Sándor is, B* Apát' testvérének már gyermek - korban árván hagyott fija; szelíd, nemes lelkű ifju, 's azon köz vélemény ellen is, hogy a' katonai sors az életre nézve különködik a' haza' többi polgáriétől, 's tulajdon hajlandóságot és erkölcsöket teremtet; 's a' páros élet' kellemait nem tapasztalhatván, a' szerelem' szabad kényében 's függetlenségében vadász elégtételt; 's különben már rendeltetése miatt is állandóan sehol sem marad-

ván, az állhatatosságot épen nem is isméri, 's a' jövődöt csak a' halál' sötét szőnyegével el látván borítva, nem sokat reményl, a' jelent használja, 's a' szerencse' kedvezéseit tűz-erővel éli. — — Ormy ezen köz vélemény ellen, négy háborús évig tartott távol-létében is, híve maradt Ligeti Málinak, egy öreg ágyánál tartózkodó árva 's elszegényült szüléktől származott leánynak.

A' háború' kezdete előtt néhány héttel ismerkedett-meg a' Szűz az akkor katonává lett, 's minden szépet és kellemest láng-kebellet ölelő fiatal Ormyval; ki a' jól nevelt leány' nyájas, lelkes társaságában csak hamar sejdíté az útát, mellyen a' katona is érzékeny ember, 's erköcs-tisztelő maradhat; a' Szűznek tiszta szerelme őt korán megóttá minden csínytól, 's rossz következésű hibás lépéstől. Nem sokára Ormyt véres kötelessége a' halál' mezejére hította; hűséget igérve, férjfiasszívvel fejlett-ki könyben olvadozó kedvese' karjaiból, 's a' fegyver közt megöszült Tiszaváry kapitány' atyai gondviselése alatt tökéletesb művelődést nyervén, a' csata-síkon is emelte vitéz hírét a' magyarnak. A' legénység' szeretete, az előljárók' 's tiszt-társai' tisztelete még inkább gerjeszté benne a' vágyat, jeles tettek által magát kitüntetni. Máliról meg nem

feledkezett, 's a' halál' halvány szemei előtt is ő volt őrangyala, 's tetteinek jutalmául egyedül annak szerelmét ohajtá.

„A' halált most legirtóztatóbb képében tanultam ismerni — így irt Ormy első nehéz ütközete után, az érte reszkető leánynak — a' Mindenható' véd karja megtartott számodra!“ Több illy tartalmú levelek nagy vigasztalására szolgáltak Málinak, ki ájtatos reménnyel bízván az isteni szent végzésben, nem félté annyira az ifju' életét, 's ez a' nyerhetendő dicsőséggel szerelmét még inkább nemesíteni vélvén, a' halált nem irtózta.

Ormy híven tért ismét vissza a' kül-országok' legkecsegtetőbb csábításai közzül, 's örömmel repült volna mingyárt a' tőle néhány tized mérföldnyire tartózkodó kedveshez, de a' szolgálat' vas rendszabásai lekötve tarták; különben is szívet egy érthetetlen előérzés borzongatá, 's fel nem vidíták az arany béke' kellemei, mellyek társait csapongó örömekre gerjeszték; inkább nőtt szorongása: midőn atyai barátja, a' derék kapitány, ellankadván sebeitől és sok hadi viszontagságitól, nyugalomra lépe. Elfojtott keservvel váltak-e egymástól, minekutána a' tisztes ősz katona, hosszú tapasztalásiból szedett tanácsokkal oktatá, 's a' fiatal azokat hálás szívvél fogadá. „Én leszek ezentúl Málid' atyja!“ ezek voltak leg-

hathatós b vigasztaló búcsúszavai a' megilletődött öregnek. „S az enyém is!“ kiálta Ormy, az ötet áldó Tiszaváry' karjaiba omolván.

Tiszaváry megtartá szavát; Málit tüstént magához kérte, 's az ángy bízván az öreg' emberségében, általengedé a' leányt, ki édes-gyermeki szorgalommal ápolgatá új gyám - atyját, vártan várva kedvese' jöttére.

Ormy hadnagynak kapitánya lön most Báró Blond; mindenki tisztelte ezt, az ezrednél nagy tekintetben álló főtisztet, nem azért, mivel hitvese fiatal 's kellemetes asszony vala, vagy hogy ő jövedelméhez képest vendég-szerető, és vidám társalkodásra mindenkor nyílt házat tartott; hanem: mivel a' Báró valódi bátor katona, jó férj, atya, és testvér, a' köz szeretetet méltán megérdemlé. Ormy nyájas és csendes magaviseletével csak hamar megnyeré új kapitánya' szíves barátságát, 's a' Báróné' kegyességét. Hányszor merült édes andalgásba, midőn a' boldog férjet a' szép nő' báj ölelgetései közt, a' páros élet' gyönyörűjében látta; képzelteben ő is élte ekkor Máli' hű kebelén a' viszonzlátás' mennyei örömét. Mikor a' négy esztendő, egészséges, víg gyermeket atyja' térdein lovagolni látta: édes érzettel függött ama' szép jövődön, mellyben ő is, mint atya, Máli' gyermekeit ölelgethetni

fogja. Ha látta a' jó testvért, világtaian hugával olly szelíden 's vigasztalólag bánni: ő is képesnek tartá magát, bár mi nyomorultnak gyámolává lenni; 's így büszkén állván mint házi barát e' nemes nemzetség' körében, léte, a' jövődő boldogulásra még szebb irányt nyere. Málihoz irt leveleiben nem győzte a' Bárónét dicsérni; erkölceit, nemes tulajdonait éig emelni, 's az ártatlan Szüz örült ezen barátságnak, melly, úgy véle, az indulatos ifjút veszélyes társaságoktól megovja, hűsége' zálogát lelven e' biztos frigyben; örült, 's szívdobogva várta ígért jövetelét. —

Ormy, a' kapitány' házának mindennapos vendégéből, annak valóságos tagja lett; asztala ott lévén, a' szorgos gazdasszonynak nagy kedvére szolgált: ha vendégét kedvelt étkeivel lephte-meg. A' szép Báróné nélküle ki nem kocsizott, minden sétálásokon Ormy' karján jelent-meg, ön tetszésének nem keveset hízelkedvén, ha a' város' nőji a' szép hadnagyot töle irigylék; minden mulatságban leginkább vele tánczolt, éneke lelkesültebben zenge, ha Ormy' szava kíserte; azon színben 's izlés mód szerént öltözött, mellyet Ormy leginkább kedvelt; a' játékszinbe Ormy volt kísérője, egy szóval: elválhatatlan társa a' szép Bárónénak. Már az egész város nyilván, de

különböző ítéllettel szóla ezen barátságról; a' kávé-nénikék' pletyka-szövetkezete már szét-törte a' vesszőt a' Báróné' ártatlansága felett, az irigykedő Szépek gúnytréfákkal igyekeztek boszantani az ő képzelt kellemek iránt mindenkor érzéketlen hadnagyot; az asszony-nyelvű férjfiak hazugságokat koholtak, 's rágalmazva a' Bárónét, a' gyáva férj' gyöngeségén edzék fülánkjokat. Ellenben a' józan, de kisebb része a' várasnak, egy asszony' barátságát, a' nélkül hogy hűtelen lenne férjéhez, illy kellemes ifju iránt, természetesnek találta. Ezek közzé tartozott maga a' kapitány is; ismérte ő hitvesét, tudta hajlandóságait, minden titkaiban részesült, 's kívánságait elérvén, nem kételkedék őszinteségében, 's így a' rágalmazó világ' ellenére nyugalma nem háborodott - fel.

„Talán nem is tudod Izabell! — mond enyelegve egykor a' kapitány hitvesének — talán nem is tudod? hogy téged a' világ Ormy' kedvesének tárt?“

„Minden bizsonnyal férjem is?“ kérdé viszont a' Báróné, 's nyugodtan férje' szemébe mosolyog.
„Épen nem — felel ez — sőt nevetem a' világ' hirtelen ítéletét.“

„De még is — mond borultabban a' Báróné — nem mintha vélném, hogy illy képtelenség

téged valami alacsony gyanúra vezethetne; hanem, ha még is hitvesednek, férjfi méltóságoddal váhatatlanul öszvekapcsolt, jó híre ez által csunkúlna : akkor kötelesség, a' hadnagy' társaságától magamat elvonnom.“

„Ez inkább ártana — szól közbe a' Báró — így adnál valóságos színt a' hal vélekedésnek, 's új fegyvert rágalmazóidnak. Én Ormyt szeretem, tisztelem, ő barátom, 's így maradjunk előbbi frigyünknel.“ Lelkesedve borúlt a' hü feleség szeretett férje' vállaira, fenn érezvén tántoríthatatlanságát. —

A' szerelem óriási erőt nyer ugyan a' hajlandóság' személyes viszonzatában; de a' távolban azt, minden érzés-tenyésző tárgy gyöngíti, 's egy reméltelen ostroni' ellenállására elégtelenné teszi; így rettent-fel Ormy, egy vétkes indulatot érezvén elgyökeresülni melyében, egy indulatot, melyet kiírtani már sem hatalma, 's csalárd édesgetéseit kedvelvén, már igaz akaratja sem volt.

A' szép asszonnyal lévő gyakor társalkodása, szabad, gyanútalan enyelgése a' barátság' leple alatt, olly szenvedelemmé vált, melly már mostan tőle is szörnyű áldozatot kívánt. Szép jövője egészen elsüllyedt, sötét felleg vonult előbbi boldog látkörére. Egyedül Máli' személyes

jelenléte téríthette volna még az eltévedtet vissza; ő érzé, 's megismerte azt, jobb tehetsége felébredt, 's a' hívhez kiszteté, de a' fegyvergyakorlás' ideje gátolta szándékát. — Tiszaváryt kérte azért meg, kívánatja' okát elhallgatván, nehogy ez által a' nyugodt türelemmel jövődjére váró Szüz' csendességét felháborítsa, hogy mennél előbb látogatná-meg, 's Málit is hozná-el magával; de kérelmét, egy illy utat, a' leány' becsületére nézve károsnak lenni ítélő Tiszaváry, megtagadá, szüntelen foglalatoskodást ajánlván képtelen vágyainak csilapítására. Ekként nem lelvén orvoslást, más úton kerese azt.

„Időnkben már a' borostyán nem virít — így irt Apátur bátyjához, kitől minden fogyasztásban kész segedelmet nyert — rózsa 's myrtusz-koszorúkat kíván borúlt homlokom. Eltűntek képzetim' édes szülöttei, el magas vágyaim' fellengző képei! 's még csak a' levegőben tündéreknek, de valóra nem érlelheti alanti létem. A' nyugalom' egyszerű körébe ohajtók lépni, lelkem csak ott várhat szerencsét. Az eke mellett nagyobb gyönyörűséget reménylek, mint feszes sorai közt a' békességi fegyveres népnek. Egy eddig soha nem érzett kívánság más életet rajzol előmbe, nincs most előttem nagyobb, szebb és felségesebb állapot, mint abból élhetni, a' mit

munkás kezünk a' földmívelés által szerezhethet. Mi sors vár így reám? egy magával tehetetlen előregedés, vagy minden kedv és házi boldogság nélkül fanyargó örömtelen élet! Mire törekszik, kérdem, a' serény ifjúság? mire az érett férj-kor? Nemde a' csendes, nyugalmas korosodásra! elértem e azt így én? el é fegyveres oldallal? Nem! elrettent ez magától minden nyugalmat. Nem lehetek én így soha boldog férj, atya, 's baráti szomszédja polgár-társamnak! " — Több effélet írt a' hevült ifju, 's kérte az Apátot, megvallván neki Málivál fenn álló szövetségét, hogy segítené egy csekély mezei gazdaságra, mellynek szorgalmas művelésében, mint Máli' férje, teljesen boldog leendne. Az Apát kinevette, 's egész levelét gyermeki szerelmes eszelődésnek ítélte, melly ha kipárolog a' felgyúladt főből, ismét elenyészik. Katona lettél, öcsém! — ezt írá vissza bátyja — most annak kell maradnod; ím küldök pénzt; mulassd magad', 's oszlassd-el helytelen komorságodat.

Ormy így katona, 's Blond kapitány' előbbeni házi barátja maradt. Mélyen érzé magára hagyatását, 's egyedül ön erejétől várhata ment-séget. Hasztalan erőlködött indulatja' legyőzhetésén, hasztalan hívta emlékébe Máli' szerény a lakját; minden feltételeit a' mennyet lebájoló

sötétkéék szemeknek csak fél pillantata is megsemmisíté. Ha Blond' házába ritkábban ment, ha vadászaton testi fáradságot, bajtársai' víg körében időtöltést, a' nagyobb világ' zavarában mulatságot, tiszti szolgálatjában enyhülést reménylett, megcsalódott; 's mind ezek sikeretlenné tévék igyekezetét, 's egyedül csömörunkozást szültek. Hijában terjeszté karjait őrangyala felé. — Máli messze volt, hű lelke nem segítheté küzdésit; határtalan vonzódása a' Báróné' kellemeiben kéjledezni, érzékeit elfoglalá, 's látván az örvényt tátogni, még sem távozhatott.

A' Báróné' természetében is észrevehető változások történtek: előbbi vidámsága többször komorabb színben jelent-meg, nyugtalanságot érzett magánlétében, fel-felvidúlt Ormy' látásán, elszomorúlt, ha ezt olly társaságban tudá, honnan ő ki volt zárva, 's így magával ellenkezőleg nyugtot nem leheté. A' jó asszony önmagától irtózott, elgondolván e' kétes indulat' bús következéseit, 's férje' szeretetében, önnön szenvedelme' meggyőzésében, 's leginkább Ormy' szerény viseletében reményle ismét üdülést; de napról napra erősbedő indulattal vonzatott Ormyhoz, és sajnosan tapasztalá: hogy az asszonyi állhatatosságot nem független erő, hanem a' vészkerülés teheti csak erkölcsé; hogy minden ki-

csinységet el kell nékie távoztatni, mert egy hal lépés az igaz útról, messze ragadja; 's hogy sokkal könnyebb a' férjfit külső ridegséggel távolítgatni, mint tőle közlelől óvakodni. Ezen talpitélet mellett akará a' Báróné indulatját zabolázni, 's Ormynak leendő közlelgésél akadályoztatni.

Ezen mind a' két részeöl történt változások a' kapitány előtt rejtve nem maradtak. Ormy hidegebb lön a' Báróné' társaságában; ritkán jött a' házhoz, ha az egyedül vala. Az asszony' szokott enyelgése i' előbbi nyájassága is megszűntek. Ormy' szemei félelmesen kerülék a' Báróné' pillantatit, 's ha véletlen öszveakadtak is, mindegyik megrezzent, és elpirúlt; az asszony ritkán éneklé Ormy' kedves dalait, 's ez épen nem esdeklett utánok; sétálni együtt soha nem mentek. Ormy több napig vadászni járt a' nélkül, hogy a' Báróné kérdést tett volna iránta. Érzé mind ezt a' kapitány, 's nem ritkán komor eszméletekre fakadt; de bizván hitvese' józan erkölcsében, 's barátja' becsületében, 's elgondolván: a' kiejtett legkisebb gyanú is, milly érzékenyen hatna reájok, magát erővel megnyugtató, és — hallgatott.

Igy tünődött a' két szív' lángszerelme; hosszú küzdés által reménylett mindenik mentséget, 's ez által az elfojtott láng' kitörését sietteté.

Az éjt sötétjétől senki sem foszthatja meg: ki akadályoztatná-meg az emberi szellemet, hogy időről időre azt valamelly rendetlen ösztön ne homályosítsa? — A' mértékletes is ember, és pedig eleven erü, meleg vérü ember marad — ki gátolhatja-meg azt, hogy az ér valamelly hirtelen hévtől ne dagadjon-meg, 's a' vér lánggra ne gyúljon? Van azonban, még is van isteni erő adva a' léleknek, melly mindenén győzhet, míg magát le nem alázza. Erőtlen csecsemöként születik az indulat; boldog, ki zsengéjében tékezni tudja! ekkor könnyü a' diadal; de nehéz, ha meghaladja az ész. A' csata' hősének 's az indulattal küzködőnek, tárgyak egyenlő, csak fegyverök 's módjok különböző; amaz nem nyerhet, ha ellenével személyesen öszve nem ütközik; imez többnyire veszt, ha vele szembe száll; futni kell hát előle, kerülni őt; vagy pedig ésszel közeledni csábító varázslatinak saját földi színekben néztéhez; 's így sebző élők megtompúl, 's a' beteg elme, ha nem is teljes egészségét, legalább nyugalma't lassanként visszanyeri.

De Ormy 's a' Báróné mind ehez nem értettek; amaz titkán magánykodva epedvén semmi baráti javallat után nem indulhata; Tiszaváry' atyai intései meggyorsolhatták volna, szintúgy Málinak tiszta, minden földi ingertől távozó,

szerelme — de ezek távol valának tőle; Izabell pedig sokat bízván józan férje által mindenkor tisztelt női szemérmében, a' fenýtő veszélytől magát kevésbbé oltalmazta; férje' nyugalját zavarni nem akarván, ennek bizodalma'hoz folyamodni, gondatlanul átalott, 's így az erősb fél' védelmétől egészen megfosztatott. Ők híven kerültek ugyan minden szerelmi alkalmat, de hevült képzeletökben azt forrón ohajtották; féltek a' veszélytől, de annak nehezét szerelmök' édes bére ábrándoztokban ezerszer felmulá, 's így a' forró vágyódást még inkább éleszték.

Egykor történt: hogy Ormy szolgálatban lévén, reggel a' kapitányhoz menne; ezt nem lelvén szobájában, keresőleg a' mellék-szoba-ajtót félig kinyitja, 's Izabellt látja vékony pongyolában, tükrénél fürteit igazgatni; az asszony elrémült; megpillantván Ormyt, 's hirtelen egy kendővel, melly talán kisebb lehete, hogy sem bájait egészen eltakarhatná, zavarodva fedezgeté magát; — Ormy ijedten visszavonúl, bocsánat gyanánt tördelt hangokat rebegvén.

„Férjemet tetszik keresni? — kérdé Izabell — fürdőbe ment; reménylem, kis idő múlva megtérend; ha foglalatossága engedi, tessék őt bevárni.“

„Ha terhére nem leszek“ rebeg Ormy, 's reszkető térddel, a' helyett, hogy a' kapitány' szobájában maradna, mint az asszony kívánta, a' Bárónéhoz támolzog.

„Kegyedhez már több nap óta nem volt szerencsém!“ mond, az Ormy' megjelentén szorongó asszony; 's nem lévén képes feddő szavakra meglepetése miatt, a' párnaszékre ült.

„Nagyságod, úgy vélem, azon legkevésbbé tünődött!“ felel Ormy nagy hallgatás után.

„Ezt Kegyedről tehetném-fel inkább, mert házunkat kerüli; 's nem kétlem, több kellemmel bíró sziveknél ezen hijányt felesleg kipótlá!“ mond a' Báróné, 's maga is megijedt ezen, Ormy' öntetszésének nyilván hizelkedő, szavain.

„A' mit itt veszték, azt sohol se' lelem-fel többé!“ viszonzá bátrabban Ormy.

„'S mi lehet az?“ kérdé lassan 's félénken a' Báróné.

„Nagyságod' kegyessége!“

„Mellyet Ormy nem vesztett - el soha!“ Ezen, olly szomorú következésű szavakat, olly indulatosan ejté-ki a' Báróné, hogy Ormy azokat a' legforróbb szerelem' kiömlésének vélvén, felejtve feltétit, Málit, 's az egész világot, elvetve csákóját, égő arczokkal az asszony' kezeit melyéhez szorítván, előtte leomlott, 's emésztő indulatját

megvallván várta ítéletét. Izabell szótlan az ifjú-
ra hajlott, szíve' gyorsabb verései nyilván el-
árulák belső gerjedelmét. Csak midőn a' fel-
szökött Ormy kardját zörögve feloldaná, akkor
ébredt-fel kábultából, 's hideg borzadással érzé
asszonyi méltósága' mély sérelmét 's kötelessége'
megszegtét. Lángzó szemmel fejté-ki magát
Ormy' karjaiból, 's éppen akkor lép-ki a' szo-
bából, midőn a' kapitány benyitá az ajtót. Hal-
vány szín futja végig a' megijedt nő' arczait, 's
nem is válaszolván férje' kérdésére, kisietett.
A' Báronak különben nyugodt elméjét, hitvesé-
nek e' visszas tette egészen fellázítá, 's annak
okát megakarván tudni, szobájába ment; de
szörnyedéssel pattan vissza, midőn a' hadnagyot,
kard és csákó nélkül, bálványként ott állani
látja. Böszülten kardot ragad, 's Ormyt meg-
támadja; de ez feltartván kardját mond: „a'
szokott rend szerint, Uram! kímélje hitvesét!”

„Hah! tehát napnyugotkor!”

„Hol?”

„A' folyóparton, a' hárserdőben.”

„A' fegyver' neme?”

„Pisztoly.”

„Megjelenek!” ezzel Ormy kirohanván a'
szobából szállására siet, hol is, mihelyt vére
lecsilapodott, iszonyú tettének egész súlyát

érzé. A' házi-barátság' szent kötelességét, az asszonyi becsület' fertőzhetetlen igazát, eddig becses élte' végső határczélját, ezzel általhágtá. Hit-szegő lön Máli' áldott szíve iránt, kire már most gondolni is, véteknek tartá. Hát még az alkonyat milly szörnyű jövendőt rajzolt elébe. A' gondolat, hogy a' kapitány' elestével, egy hitvest férjétől, gyermeket atyjától, világtalan testvért gyámoló bátyjától fosztand-meg: ez a' gondolat emésztő lángokban égett lelkén. Maga magát, 's érzetét atkozva, mentséget keresett, de nem talált. Sokkal jobb lévén ő, hogy sem egy gyarló szercelem' viszontagságát, egy megbántott férj' boszúját, egy ártatlan megcsalt Szüz' könnyeit, 's a' világ' gúnykaczaját hidegen kiállhatta volna, lelke kétségbe süllyedt; 's vérben mutatá megváltó csillagát, melly felold minden érzetet, minden kötelességet. Örült Ormy e' sötét tüneménynek, 's bódultan dült hideg karjai közzé.

A' Báróné Ormy' hirtelen elmentét látván, tüstént férjéhez sietett, 's őszintén megvallván a' történetet, könnyes szemmel bocsánatot esdeklett. A' jó szívű kapitány könnyen megengesztelődött, 's a' sok szép órákért megbocsátá ez egy gyöngeségét hitvesének; de Ormyt, ki barátságával imígy visszaélt, megfenyíteni eltökélé; azért is elhatározta magában, hogy a' rendelt helyen

megjelenik ugyan, de az ifjút nem fegyverrel, hanem igaz atyai intésekkel fogja jobb útra vezérleni; 's aztán baráti kezét nyujtván neki, mindenről megfejtkezik. Szinte örült magában, képzelvén az eltévedt ifjút bánatjában, és szándékát épen hitvesével közli, midőn Ormy' szolgálja egy pecsétetes levéllel érkezik. Megijedve töri-fel azt Blond, „nagy Isten! talán már késő!” 's a' levelet elvetvén, kirohan az ajtón. Reszketve nyúl a' Báróné az íráshoz; alig tekint bele, 's aléltnan öszveomlik.

A' kapitány alig volt tíz lépésnyire Ormy' szállásától, midőn pisztoly - durranást hall; elszörnyedve rohan az udvarba, a' szobába — de a' szerencsétlent vérében, lelketlenül, találta már.

Málinak, B* Apáturnak, és Tiszavárynak szóló leveleket lelt asztalán, 's ezeket még azon nap el is küldé.

Báró Blondnak e' levelet írta: „Az élet és halál' utolsó harcza közt írom ezt. Minden zaj rémít, nehogy újra visszadüljek az élet' szörnyébe, hol én lenni már megúntam. Egynek közölünk, kapitány úr! halálát kívánja a' megbántott katonai becsület — haljak tehát én! A' Báró' halála soknak okozna örök gyászt; enyimmal csak egy, egy, szenved, 's az ellen is vétkeztem! A' Bárónénak mondja vég köszöntésem; ne kár-

hoztassa tovább a' szegény sírban-fekvőt. Izabell Nagyságod' tiszteletét megérdemli: én valék a' csábító, legyenek hát én áldozat. Éljen boldogul! 's bocsásson-meg, ha lehet. “

Kit temettek? kérdi Tiszaváry a' keresztvivő katonát, nem tudván még a' szomorú történetet, „Ormy hadnagy uramat“ felel komoran az elbúsult katona. Dermedve állt az ősz, kedveltje' hamvainál; 's ki őt örömmel látogatni jött, zokogva követte kora sírjába.

Máli mindennap várta kedvesét, de az ohajtott helyett szomorú levele érkezett; a' szegény Szüz kettős kínjában csak a' vallásban lele vigasztalást. Elbúcsúzott gyámatyjától, 's klastromban siratá első 's egyetlen szerelmét.

Blond' házából a' vidámság örökre eltűnt. Izabell sokáig betegeskedvén, boldogabb életre szenderült által. A' Báró elhagyá a' szolgálatot, 's Helvécziába költözött, hol csendes magányban él, anyátlan gyermekének,

Kiss Károly.

D A L.

Volna szárnyam! elröpülnék
Egy kies vidék felé,
'S ott pihennék, hol madár-hang
Éled 's a' víg csermelyé;
Míg a' Hívnek gyöngé karja
Édes lángra költene,
És az álmak' szép honából
Szebb valóra intene.

Ott a' berki alkonyatban
Csak mi ketten kedvesen,
Tudva, senki el nem árul
'S nem lappang irígy lesen;
Andalogva hű szerelmünk'
Szent malasztit érzenők,
'S hosszú verseny áldozatban
Bájkelyhét ürítenők.

Lepje bár fagy a' vidéket,
 Nem sohajtom a' tavaszt;
 Egy varázslat, bár havaz künn,
 Visszahímzi nékem azt:
 A' derült ég' tiszta képe
 Hívem' kék szemében él,
 'S nyájas arczin olvadozva
 Liliommal rózsza kél.

Zsenge szálit a' pagonynak
 Látom karcsu termetén,
 'S a' virágok' illat-árját
 Bészivom lehelletén.
 Könnye harmat, melly vidítva
 Titkos búmon ringadoz;
 Lelke napfény 's töle minden
 Életkéjre lobbadoz.

Ott vidám kedv és szerencse
 Tűn fel minden kényivel;
 Ott az élet ifjan aggul
 'S szép álmoként lebben-el.

Édes emlék! drága képek!
 Bájitok' ha átfutom:
 Milly örömmel elröpülnék!
 Merre — azt csak én tudom.

Kisfaludy Károly:

A' BÖLCS FEJEDELEM.

Dicső sorsú nagy Halandó,
 Szelíd földi Istenség!
 Te kit azzá tett mulandó
 Hüvelyben a' kegyes Ég;
 Kit Tituszként környékeznek
 A' felség' sugárai,
 Ma Terólad zengedeznek,
 Lantom' gyenge húrjai.

Melly fejedelmi bűbájt játszik
 A' korona fejedén,
 Róla életöröm látszik
 Szerte folyni székedén;

De nem az érczsillám teszi
 Illy varázsló szernek őt,
 Saját nagy lelkedtől veszi
 Csak e' jeles bájerőt.

Mint ragyog az arany alma
 'S királpálcza kezében!
 Egy földi Isten' hatalma
 Hordja képét ezekben;
 De belső érdemet Néked
 Nem adnak e' holt jelek,
 Igaz fejedelmi éked
 Az, hogy bölcsen élsz velek.

Tanácsosid között ülve
 Melly dísz játszik termeted,
 De az főbb dísz, hogy becsülve
 A' szent Törvényt követed;
 És hogy melléd úgy választod
 A' Tanácsnak tagjait,
 Hogy általok nem sorvasztod
 Az Igazság' szavait.

Díját a' bűn megtalálja
 Székednél; — az Igaz győz,
 'S a' dúzs butaság' dagálya
 Hejh! érdemet nem előz;
 Porba hull az istentelen,
 Kincse meg nem mentheti,
 Mert a' Törvény benned jelen
 Van, melly a' bűnt bünteti.

Minervának szent hajléka
 Általad milly fényben áll!
 Hol a' Nemzet' ivadéka
 Bölcs világ-polgárrá vál;
 Mert csak ott, hol a' fejdelem
 Maga okos, maga bölcs,
 Nyer fejtődést az értelem, —
 Ez a' lelki szép gyümölcs.

Milly tűz lángol bajnok arczán
 Népednek, ha küzdeni
 Kell a' hadnak vérpiarczán,
 'S az öskormányt védeni;

Miként ég, forr, gyúl Éretted
 Meghalni 's a' hazáért,
 Látván, hogy ő Temelleted
 Harczol arany jusáért.

Milly szép a' repkény' fonatja,
 Melly homlokod' környeli, !
 De a' pálmát, mint nép' atyja
 Szíved inkább kedveli :
 Mert békén szebb országolni
 A' Királynak — Nemzetén,
 Mint dicső hírt vásárolni
 A' polgárok' életén.

Te soha sem látsz érkezni
 Ollyan időpontokat,
 Hol pártütve fog szegezni
 Rád a' polgár gyilkokat;
 Hol a' nép egy Nimród' kényét
 El igyekszik törteni,
 'S a' szabadság' verőfényét
 Vérrel visszaszerzeni.

A' te széked rendületlen,
 Izmosan és bátran áll,
 Mint az Oczeán' végetlen
 Hullámin egy sziklaszál;
 Ellenidnek elcsüggeszted
 Rontó karját 's erejét,
 Mert a' Nemzethen mélyeszted
 Le kormányod' gyökerét.

Te a' világnak békével
 Nézed sok más népeit,
 'S azok közt a' kény' dühével
 Csapkodó habvészeit;
 Gyászos ügyét sok kormánynak,
 Mellyet romlás' árjai
 Közt kétesen vetnek hányak
 A' Szabadság' álmai. — —

Áldott Ország' Fejedelme!
 Kinek a' hív Nemzethez
 Bölcseséggel szőtt szerelme
 Illy szent lánggal gerjeded;

Kinek a' nép, nagy tisztének
 Viseltében mindene,
 'S ő viszontag jó népének
 Bálványozott Istene!

Mint fog kezét a' hazával
 Itt a' béke' angyala,
 'S övedzi azt bíborával
 A' dicsőség' hajnala;
 Mint vigad a' hon' polgárja
 Az egyesség' keblében,
 'S hat kormányod' bájsugárja
 Rá boldogság' képében! —

Oh miért nem ád Tenéked
 Örök lételt itt az Ég,
 Váltig hogy vigadna széked'
 Körében az Emberség;
 Vagy ha el vagy már enyészve,
 Helyedbe Uralkodót —
 A' magas erkölcsre nézve
 Hozzád mindég hasonlót! —

Óh ha azon gyászos óra
 Fog majd egyszer csendülni,
 Mellyben minden emberjóra
 Szived megszűnt hevülni,
 Mellyben kialudt fáklával,
 És szomorú csendben áll
 A' Génusz gyászpompával
 Hímzett tetemboltodnál:

Mint reng itt a' birodalom
 A' veszteség' súlyától,
 'S jajong a' nép a' fájdalom'
 Létsüggesztő kinjától;
 Az emberség' nagy csapatja
 Mint sír ekkor, 's kesereg
 A' vedernél, mellyben Atyja
 Elhamvadvá szendereg.

A' jó polgár gyászos szemmel
 Néz az üres szék felé,
 Mellyen nagy tisztét érdemmel
 Egy bölcs Király viselé;

'S haboz midőn a' koronát
 Most egy másik elnyeri,
 Mert hajh lelki tulajdonát,
 'S szívét még nem ismeri! —

Te örvendj, mert poréltednek
 Bár elhamvadsz tűzében,
 De háladó Nemzetednek
 Örökre élsz szívében.
 Sok Fejdelem' érczempléken
 A' hiú név odaholt,
 Csak azé nem, a' ki székén
 Bölcs, igaz és kegyes volt.

Szenvey.

KERTÉSZDAL.

Hímes arcczal mosolyogni
 Látom kisdéd kertemet,
 Látom benne már ragyogni
 A' tavaszló kellemet.

Törd-le Angyalszűz belőle
 A' legszebb virágokat,
 Vond szelíd melyedbe tőle
 A' nyílt vídámságokat.

Hajh! miolta kénymalasztal
 Megvallottad, hogy szeretsz,
 Szívem mennyeket tapasztal,
 Boldogító fényt te vetsz.

Bús kétségem' vad felhője
 Messze, messze tűn vala,
 Hull az áldás' bő esője,
 Pompáz éltem' hajnala.

Édes arczok integetnek
 Rám környékem' útjain,
 Zöldjén a' reményligetnek,
 Kertem' díszlő szálain.

Már örvendő fülmiléssel
 A' dalt méltán mondhatom;
 Nem nyög árva gerliczéssel
 A' gallyak közt bánatom.

Makáry.

PANNONIA PANASSZA.

A' tatár-pusztítás idejéből.

Melly hajdan kebelén táplált sok ezerszer ezernyi

Lelkeket, és örvendt vaskaru bajnokinak.

Melly most is fényjét fentartja, 's eresztí szelíden:

Árva nyögött egykor, mennyei Pannoniánk.

Mindentől megfosztva futott, 's menedékre csak e
szent

Hármas halmon akadt, melly neki hódola még.
És ide röjti magát a dupla keresztnek alatta,

Itt siratá fiait, 's hajdani büszke nevét.

Szélnek eresztve haját halmok közt járdala, 's égre

Vetve könyette szemét, jajgata terhe alatt.

Istent embereket szállítván, illy panaszokban

Nyögte-ki gyötrelmét a kegyes égi szülött:

Halljátok panaszát egy mély fájdalmu anyának,
 Rám egyedül kik még nem rohanátok, egek!
 Halljátok: 's ha valék egykor kegyetekbe', ha még is
 Gondotok e zúzott szívü anyára vagyon:
 Küldjete a félig megholtnak kelni segédet,
 Kelnem vagy ha tilos, nyujtsatok halni erőt.
 Halljátok szomorú esetét testvérek az ékit
 Elszórt testvérnek, kit makacs átok ölel!
 Egykor irigylétek, volt mert mit irigyleni egykor,
 Sorsomat, hogy rajtam nem vala győzni erő.
 Szünjen irigységtek, már nem vagyok az, ki hatalmat
 Sejtessen veletek; fegyverem éle kidült.
 Sirjának szélén piheg a gyermektelen özvegy,
 És egyedül sóhajt szánakozástok után.
 Gyúl csak erős ellen felgerjedt mérge erősnek,
 A' meggyengültet védeni karja feszül.
 Hah! mi valék, 's mi levék! mi hamar lön, a mi előttem
 Volt lehetetlenség, hajh csupa testi való.
 Ezt nekem álmamban nyilván példázta az Isten,
 Hogy koronám porrá zúzva kezembe szakadt.
 Megdöbbentem ugyan, 's az egész testembe' hideg borz
 Ráza-meg, és jégként vérem erimben elállt.

Ám de hiú voltam, 's büszkén megvetve az álmat,
 Elbiztomban imilly szókra fakadtam utóbb:
 Míg a dicső nap láng-lovait futtatva keletről,
 Rendesen áltkelvén délre, nyugotra hajol;
 Míg a szelid holdnak megtelnek szarvai, 's fogynak,
 És a végtelen ég oszlopin állva nem ing:
 Áll koronám fejemen, 's magason kelt oszlopim állnak,
 'S nem fog ez áldott föld mozgani lábam alatt.
 Így szólaltam hiu én, 's volt mért így szóllanom akkor,
 Voltak hű fiaim, volt diadalmas erőm.
 Szomszéd országok részint hódolva uraltak,
 Része szövetséget tódula kötni velem.
 A' ki velem mérkezni merész volt, 's ellenem állni,
 Érzé, mit téssen mérni erőmmel erőt.
 Veszti szabadságát a böszült medve, oroszlánt
 Csendéből késztvén kelni csatára vele.
 Földi hatalmamnak hódoltak tengerek, a kincs
 Mindünnen záporként kebelembe szakadt.
 Voltak bölcs nösím, fejemen kik tartva fejekkel
 A koronát, engem, nem magokat szereték.
 Józan törvénnyel léptek kormányra, 's eszekkel,
 Mit kard nem képes tenni, belátva tevék.
 Méltó fényjében ragyogott fiaimnak az érdem,
 Minden szép tettnek kész koszorúja virult.

A gyávák, a kétszinűek, csak csúszni tanultak,
 'S fényleni kik vágnak, kelni de tette puhák:
 Bérbe' nem osztottak nagyokat mívelni tudókkal,
 És fejeken nem aszott a diadalmi cser-ág.
 A' haza szeretetét, elszánt közjóra ügyellést,
 Tisztelet és szeretet nyomba követte viszont.
 Csak maga fásultan fondorgott a hideg önség,
 'S méltán, hogy ki magát nyalja, eméssze magát.
 A' haza-árulatot fiaim közt senki nem érté,
 A' közvérű magyar nem tudta csalni magyart.
 Törvénynek hódolt nagy, apró, tisztelte Királyát,
 Ez szereté népét, mint atya gyermekeit.
 Hogy ha veszély készült 's kebelem' feldulnitörekszett
 Egyki gonosz szomszéd, türni hatalmam irigy:
 Felzúdult minden tengerként; 's küldve az ország
 Négy részén harsant a fejedelmi parancs.
 'S mint zajos éjszaknak fellobbant mérgű fuvalmi
 Nyílt barlangjokból zúgva nyomulnak-elő.
 Porral fellegeket vegyesítve emelnek; az erdők
 Sűrű lombjai közt törve süvöltnek utat.
 S megvíván az örök sziklával, völgyre lecsapnak,
 'S döntik az erdőség éltes erősít alá:
 Nem máskép zajogott, vévén fejedelme parancsát,
 Fegyvereit rázván a magyar ősi erő.

A vájt öblü leveg színén porfellegek usznak,
 Hajtva ezer lónak nyíl-sebesége előtt.
 Terhek alatt meghajlik a föld, repedeznek a sziklák,
 A' vizek elválnak hagyni menésre közöt.
 Mindenén áltgyözzvén harcznak mezejére kikelnek,
 Dülnek az ellen-erők fegyverek éle alatt.
 Így diadalmakkal koszorúzva repülnek, előttök
 Hálával tellyes tárt kebelembe, haza.
 Itt a nő férjét, epedő jegyes égve szerettét,
 Agg anya magzatját, csókkal elöntve veszik.
 A ki szerencsés volt anyjáért halni vitézül,
 Szájról szájra repül nagy neve példa gyanánt.
 Nyílnak az Istennek szent templomi, zsámolyi tömve,
 Honnan ezer társas hála egekbe siet.
 'S lát kiki dolga után, kardját függesztve szegére,
 'S a békének örömnapjait éli vigan.
 Így volt ez hajdan, haj ez így volt! mert a magyarnak
 Én magam egyetlen gondja, szerelme valék.
 Bennem ölelte fiját a jó atya, 's adta nekem még
 Ártatlan szívét, 's szíve csak érttem ütött.
 Bennem ölelte a nő hű férjét, mátka jegyessét,
 'S a szent házasság a haza ünnepe volt.
 Bennem ölelte barát hűséges lelkű barátját,
 'S a haza oltárán lángola áldozatok.

Igy volt ez hajdan! mert egy volt vére magyarnak,

Egy volt nyelve, csak egy szíve, hazája, hite.
Hajdan volt csakez így! hah mint elváltoza minden!

Mint oszlék a sok egy számos ezerre ma már!
Voltak ugyan, kiknek (hálásnak lenni adósság)

A rohanó záport gátlani gondjok eredt.
„Szünjetez oh fiaim, vetitek sziklába buzátok,
Mondám, 's a lobogó tüzre folytattok olajt.
Hirtelen és mélyen hata a gonosz, ellene nincs más
Orvosszer, hanem a mennyei gondviselés.“

Látván hű fiaim, hogy minden gond sikeretlen,
Sirtak, 's könnyeiket bús kebelembé nyomák.
Isten látád ezt! vétkek fiaimnak eléré

Teljét, 's már méltó szent haragodra leve.
A keserű poharat döntéd kiürítve fejünkre,
'S a vég pusztítást küldted-el ostorodúl.
Mint Sodomát, Gomorát, rút feslettség középette,

Hirtelen önté-el kénköves égi tüzed:
Úgy jöve a meggyült feslettség vég idejében
Dülve tatár népség hozni fejemre veszélyt.
Hű férjem, ki szegény idegen szigetekbe fanyalg most,
Hasztalan int, serkent, nincs ki hegyezze fülét.
Mélyen aludt minden részegségébe merülve,
'S álomként vevé a pokol-adta tatárt.

Csak kevesen hajták fejeket fejedelmi parancsnak,

Itt is a visszavonás lelke közikbe csuszott.

Már Tisza bőhomokú síkját a sáska tatárság

Béfutosá, 's léptét a Duna részre tevé.

Pest mezején állott a király kis hű seregével,

Megtámadni merész a csuda számu tatárt.

A' rosszúl táplált Kunság, tele pajkos haraggal,

Kuthen haláláért állani ége boszút.

A' sebes ellenséghez ütött, 's erejét neki szánta,

'S mellyen előbb hízott, tár kebelemre rohant.

Igy leve! bár még hű fiaim neki szánva csatáztak,

Győzött a nagy szám, 's el vala veszve hadam.

Része erősimnek felszabdaltatva veszett-el,

Részét a vadnép szolgai lánczra füzé.

Része futásnak eredt, szállást idegenbe' keresvén,

Boldog, hogyha szegény kész menedékre talált.

Férjem is, a jámbor, nem látván semmi segédet,

Elhagya! Így dültek férjem erősim oda.

Isten zsámolyodat karolom, csak ez egy menedékem,

E' szent hely, mellyhez nem közelíte pogány.

Minden más feldulva; halál lebeg a magyar égen,

Hol csak előbb élet lejte derülve felénk.

Városim utszájin borzasztó csend remeg, ott, hol

Ifjaim és szüzeim zengtek örömdalokat.

Szőke vizű folyamom, melly gyorsan ereszte hajókat,

Most búsan hömpölyg vérgomolyokkal elegy.

Ott hol előbb lengtek tellyes szemű búzakalászkok,

'S a vigan illatozó rét csemetéje virult:

Most embercsontok, fijaimnak tagjaik asznak,

'S rossz párolgások tölti-be a levegőt.

Hol bögő csordák, szép ménesek, hívva legeltek,

Farkasok és medvék szörnyű tanyája dühöng.

Oh végzés! oh emberi sors! oh bölcs kalauzza

Ég 's földnek! derül e nap valahára nekem? —

Testemben roncsolva fogyok, nincs már tagom egy

ép ;

Lelkem ezer búval képtlen emésztí magát.

Lankadtak kezeim, kábult fejem, a szívem eltört

Keblem alatt; a szemem könnyeket adni szé-
gény. —

Még de reménylek azért: él Istenem, él fejedelmem,

'S nem minden fiamat vette-el a csata-nap.

Jöszte Király! vegyed-ált e szétszórt ékeket, és a

Rab koronát, mellyet futva veszélybe' hagyál.

Jöszte! teremts uj népet; az ég fog nyujtani áldást,

'S a melly most beborult, felderül a magyar ég.

Lesznek bölcs nősím, 's fiaim, károokra ocsódván,

Nem fognak többé botlani vissza soha.

Igy végzé szavait, 's oltárra könyökle; kifáradt
 Tagjait enyhítő álmom ölelte, 's pihent.
 A' mint felserkent, látá térdelni körösleg
 Felséges férjét bajnok erőseivel.
 A' férj nőjének dagadó keblére borulván,
 Együtt eskvének néki örökre hitet.
 Ékei megtértek, 's bár vérzett szíve utóbb is,
 'S bár többszer remegett, áll koronája fején.
Guzmics Iszidor.

L I G E T E M H E Z.

Isten hozzád, te zöldellő
 Gyönyörű kis ligetem,
 Hol gyakran egy csendes szellő
 Szentesíté érzetem'!

Ím, a' sors' ércz keménysége
 Tetőled is elszakaszt.
 'S így a' tündér kedvnek vége —
 Más hely meg nem adja azt.

Éjszaki vad szél csatázik,
 Jeges halmok a' hegyek;
 Az élet örökké fázik
 Ott, a' hová én megyek.

Ha fáid' hüs árnyékában
 A' szent magányt ölelém,
 Égi ihlet' bűbájában
 Szállt a' daemon énfelém,

Ha az élet' sok hijánya
 Felzudítá keblemet,
 Rejteked' szerény magánya
 Visszaadta csendemet.

De ott egy sír a' természet,
 Orvos-szer a' fájdalom'
 Mérge ellen nem tenyészett;
 'S a' kedv: örök únalom.

Ha kedvetlen esetnél a'
 Sors panaszra indított,
 Bükkjeid közt philoméla
 Engem' tűrni tanított.

Ha álmom a' rám lövellett
 Gondnyilaktól eloszolt,
 Szárnyas néped' dala mellett
 Szenderegnem édes volt.

De a' csikorgó életnek
 Mezeje ott pusztá 's szűk;
 Ott víjogva rettegetnek
 A' havasi keselyük.

Ott a' halandó egyetlen
 Virágszálla sem talál,
 Az embert ott könnyezetlen
 Rántja sírba a' halál.

Ha zöld pázsitodra dültem,
 Lágy ajkú Etéziák,
 Gyanánt lebegtek körültem
 A' moso'ygó Szülphidák.

Arany ideálok keltek
 Szüzen lángzó fejemben,
 'S istenek közzé emeltek
 Már halandó éltemben.

De ott azon föld' vidéke
 Sápadt hideg termetek'
 És rémségek' lakó-széke —
 Boldog ott nem lehetek.

Ott örök gyászfátyolt terjeszt
 Szét az éjszak' zord ege,
 'S szívbe' lángérzést nem gerjeszt
 A' természet' melege.

Itten ha elmém merengett,
 'S a' sírt képzelém vala,
 Körülem szelíden lengett
 A' békesség' angyala;

Ha az élet' ínségének
 Törje szívem' szeldelé,
 Vigasztaló hattyu-ének
 Bájolt a' vég-cél felé. —

Ah, de minden csak mulandó!
 Az idő' rab-lánczait
 Hordja mindég a' halandó,
 'S szárandokság sorsa itt. —

Isten hozzád, hát, virányom!
 Szívem szüzen dobogott
 Mindég benned, szent magányom —
 Most ihless más boldogot;

De bár a' sors engem' tőled
 Véghetetlen messze ejt,
 Lelkem nem enyész mellőled,
 Az én lelkem nem felejt.

Szenvey.

A Z E L S Z Á N T.

Tűnj szivemből álnok lélek;
 Szemsugárod nem talál.
 Nyájas törbe foglalál.
 Bár velőmből üzhethélek!
 Süllyedj ködbe! megcsalál.

El szivemből álnok lélek!
 Nálam oltárod nem áll.
 Fellegarczu búmnak élek.
 El szivemből álnok lélek!
 Jer, ringass - el jó halál!

Makáry.

András és Béla.

M. Hoffmann sc.

ANDRÁS ÉS BÉLA.

Melly csend ez? mi halál lett urrá néma falak közt
Várkony' termeiben? Kire vár a' szörnyü tekintet
Félelmekbe 's tilos haragok' lángjába keverve?
Oh Nagyok! a' magasabb fej' díszét óva vegyétek,
Villám csapja meg a' jobbot, melly kapdoz utána.

Endre Király nagy gondokkal jár büszke lakában.
Eskü szerént már Béláé országa, ha meghal,
'S Béla dicső bajnok, külföld is tiszteli hírét.
Ah de királyfi mosolyg pólyából Endre' szemébe,
A' csecsemő Salamon, 's az atyának szíve megindúl.
„Ez ne legyen gondolja Király?'s én hagyjam el őtet?
Hah! akkor minek is mosolyogsz? sírj gyermek örökké,
És alacsony fejedet siralomnak tengere nyelje.“
És a' kis gyermek még is mosolyogva tekint rá.
Győz a' szív, elhallgat az ész, elhallgat az eskü.
A' szőnyeg kiterül, leteszik közepére ragyogni
A' kardot 's koronát „Haljon meg Béla, ha nem mást

Mint koronát választ. "Tompán így hangzik el ajkán
 A' vétkes szózat, 's Béléért gyors követ indul.
 Ő székébe leül, és homloka ránczba szedődik.
 Gyilkosok állnak utól vészt villogtatva szemökben,
 És komoran várják a' rejtett arczu jövendőt.
 Búsan néz a' honfi körül, 's átkozza magában
 A' vak visszavonást, melly főt 's országokat elront.
 Hallgatnak; de az indulat sokféle csatáit,
 És a' terhes időt sziveik' dobogása jelenti.

Béla belép. Láng csapja meg a' fene gyilkosok arczát.
 A' két jelre mutat, 's „válassz“ mond Endre, gyanúsan
 Mozdulván helyiből „Választok bátya“ viszonz a'
 Fejedelem bátran, 's Endrének kardja után nyúl.
 „Kard ada hölgyet, hírt; e' kard megvíja, ha szükség,
 A' koronát.“ Így szól, 's őt Endre ölébe fogadja.
 Megtágul a' szív, a' bús képekre vidámság'
 Hajnala kél ismét: magok a' két gyilkosok érzik
 A' jobb fordulást, 's nyugalommal térnek el onnan
 Hol közel áll két nagy testvér' ölelése halálhoz.
 Endre örül, 's vele megzendül a' Várkonyi szép lak.

Vörösmarty.

A' FEJÉR KÖPENYEG.

Sok ember azt véli: hogy a' falusi lakásban lelhetni nyugalmat; igen, ha ki már nyugalmát oda viszi magával; azonban a' természet' ezernyi bájai sem idézik-fel mingyárt a' lelket süllyedtéből, és a' csörgő patak, a' fák' kies zöldje, illatos rét, 's a' fülmilecsattogás sem tölti meg tüstént a' várastól meglapított erszényt. Csöngedy Bencze is, azon véleménynel, hogy majd a' természet' kebelén minden életöröm ujúlva tűnend fel neki, tavasz' kezdetén odahagyá a' nagyvilági zajt, melly közt legszebb korát, változó szerelmekben 's tomboló mulatságokban élte által. Megunván a' fényűzés' hiú játékait, a' mázos arczokat 's az olesó szívek' erőltetett ömledezéseit, szinte más világban képzelé magát, midőn kellemes fekvésű jóságába érvén, azon rég nem látott szobákban szálla-meg, hol gyermek - kora szép álomként lengé körül, 's minden tárgy, minden szöglet édes emlékezettel köszönté. — Bencze heves, könnyelmű, de jó szívű ember volt; olly hamar érzékeny, mint feledékeny:

niként az alkalom 's az ujság hatott reája. Még férjfi korában sem átallá az ifjúság' csínyait, 's kész volt önkárával is áldozni, hol más félénken vonúlt el. Ingadozó lelke most a' magánytól várt új örömekeket, 's orvosoltatását hibás számolásból eredett sebének.

Elfogódva nézte háza' belső intézetét, hol kivülötte minden régi izlésre mutatott. Komoran néztek alá üstökös Eleji 's több magyar Hősök a' barna falakról, mintha neheztelnének elfajult vérökre. A' fogasokon még régi rendben vegyest lóggtak kardok, fegyverek 's egyéb vadász-eszközök; közbe közbe gazdaságbeli rovások 's pajtakulcsok aggatva; a' tetemes karszékek 's asztalok az idővel látszottak viaskodni — szóval mindent azon állapotban talált, a' mint boldogúlt atyjáról maradt, 's úgy tekinté: mint ereklyéjét boldogabb időknék. Könyvekre is akadt, 's bár ezeken a' moly edzé hatalmát, még is körülforgatta, 's nem kevésbé volt meglepve, midőn ezen mostani érzetével olly egyező versre talált:

„Képzete' lángösztonére

Honjától sok ember vál,

'S a' józan ész' ellenére

A' világ' zajtengerére

Rétes habok közzé száll.

De ah mennél előbbre lép,
 Látja, érzi, hogy álmkép
 Az, mért hajdan úgy ége;
 'S ezer kiállt veszélyinek,
 Létfogyasztó küzdésinek
 Csak lemondás a' vége."

Biz úgy van! mond Bencze, érezvén: mennyi szép reménnyel lépett ő is egykor a' világba, 's túl haladván az emberkor' szebb felét, milly kevés hasznót 's mennyi adósságot mutat-hat. Még inkább hatottak reája a' következő sorok, mellyekben a' költő szédelgő vágyaitól bucsúzni látszik:

„Szép csalódás! tőled is már
 Boldog én, megválhatom;
 Szerte pattant a' fellegvár!
 A' mit lelkem ezentúl vár,
 Könnyen feltalálhatom,
 Kis hajlékom' hüs körében,
 A' természet' lágy ölében,
 Szebben virít a' jelen;
 A' mit veszték, elfeledve,
 'S a' szív, bár lecsendesedve,
 Nem lészen örömtelen.

'S míg létemnek vég adóját,
 Földi sorsom kívánja;
 A' jövőndő akármit ád,
 Itt éltemnek kis hajóját
 A' fergeteg nem hányja.

Alant bár, de szabadságban
 'S esendes házi boldogságban
 Folynak vidám napjaim,
 'S ha még is bú bánat ére,
 Annak sebes elültére
 Jó bort adnak halmaim."

Jövőndő éltemet rajzolád, jó ember — mond Bencze — 's erősen hitte, hogy semmi csalárd fény nem zavarja többé fel nyugalmát. De mit nem hisz a' gyarló ember! ha nem tudja, mit tegyen idejével. Benczének azonban tetszett új élete, bár mi egyszerű volt is; el-elsétált, 's gazdagsághoz nem sokat értvén, könyvekből akarta megtanúlni azt: innen következett, hogy többször a' jószág' természetével ellenkező intézkedéseket tévén, gyakran fel-felakadt cselédjei' együgyű szavain, kik mélyebben láttak a' dologba; ezt restellé, 's mindent reájok bízván, vendég gyanánt élt saját házában, 's eluntában a' párnaszékre dőlve, sok feltétele alvással végződött.

Így nyújtózott egykor, midőn juhásza hivatlan hozzá belép, 's elpanaszolja hosszan: hogy a' bárányok vesznek, eső nem jár, a' legelő sovány, 's a' só is elfogyott.

„Majd az ispán tesz rendelést!” mond Bencze.

„Mellyik ispán?” kérdé a' juhász.

„Igaz, igaz, magam küldöttem el — mond Bencze — sóra lesz pénz, a' bárányok iránt valamit gondoljunk.”

Ezzel neki ült a' gazdaságkönyvnek, 's orvosszereket írt ki, azután maga is a' birkásházhoz ment.

A' mint az udvarba lép, első tekintete mingyárt egy fiatal leányba ütközött, ki a' sövény mellett danolgatva, guggon étette libáját, 's ezek elnyújtott nyakkal, víg sípogással kísérték énekét. Bencze, ellenére a' pisszegő gunárnak, hozzá lappang, 's vállát megveregeti; a' leány ijedtében elejtven tálát, felugrik, 's lesütött szemmel biberkél kis kendőjén.

„Ki' leánya vagy, hugocskám?”

„A' juhászé.”

„Hogy lehet az, már egyszer voltam itt, 's még se láttalak?”

„De én láttam ám az Uraságot, vánkoshéj nadrágja volt 's lyukacsos kalapja!” mond a' leány, 's félig reá húnyorog.

„O mennyei ártatlanság! milly szép a' te képed!“ sohajt Bencze, 's a' leány' nevét kérdi.

„Boris!“ felel a' leány, 's Bencze feledve báránysait, vele beszédbe ered, és mentől tovább nézi, annál több több kelleme tűnik szemébe. Boris nem volt ugyan görög szépség; de erő és egészség látszott előmleni tetemén; gömbölyű arca 's izmos karja majd felcsattant a' vértől; 's bár a' nap elbarnítá, még is szépen illett tüzes fekete szeméhez. Barna haja, négy ágra fonva majd bokáig ért, 's nyulánk természetét tetszetősbé tévé. Bencze nem tagadhatá meg tőle figyelmét, sőt először is nyájas szavakkal azt kijelenteni buzgott. Kevés vártatva Boris' atyja is oda jött, 's nagy rovással kezében, előszámolgatá a' kárt, mellyre Ura nem sokat ügyelt, hanem szemeit mindég a' ház' pitvarára szegezte, hol Boris megint előbbi munkáját folytatá, csak lopva tekintvén néha az igen kegyes uraságra.

Benczének ezentúl fő gondja lett a' birka-tenyésztés és nemesítés; azért napjában kétszer is a' majorba ballagott, 's ha Borist feltűrődzvetagjai' javára házi dolgaiban sürögni látá, nem sokat gondolt juhaival, hanem csak neki vágyott tetszeni. Mindent elkövetett, hogy a' leány' szívét megnyerhesse: de ez hizelkedéseire 's legszebb mondásaira vagy hámult, vagy nevetett; azért

ajándékkal akarta meghódítani, 's néhány gyűrűvel kedveskedett neki; a' leány szívesen megköszönte, de többet nézett a' ragyogó érczre, mint adójára. Bencze mind ebben csupa ártatlanságot látván, édes jövődöt ígért magának. Reménye még inkább nőtt: midőn néhány napi ismértsége után — reggel oda menvén, a' leányt könnyezve találta.

„Mi bajod, kis hugom? — kérdé nagy részvéttel a' kíváncsi Úr — miért sírsz?“

„Anyám megszidott, agyon tömtem a' ludat; szememre hányta, hogy tudja Isten hol jár eszem“ felel Boris szemeit öklével döröglvén.

„O ne nézzen rá, Tekintetes Uram — dörögge a' haragos anya — ez a' leány meg van babonázva, már egy időtől fogva mindent visszásan tesz“ Bencze magát vélvén babona-szernek, melly Boris' fejét zavargatja, nagy készséggel mentegeté; örömet súgta volna a' leánynak: hogy ő is mindent visszásan tesz, mert szünetlen csak róla gondolkodik, de a' háborgó anya nem távozott, azért hirtelen kézzsoritással kísérvén ezen szavait: „este felé ismét eljövök!“ haza tért.

Még is igaz — gondolá Csöngedy Úr — csak a' falun rejtezik az igaz ártatlanság, nyugtalan

várván az alkonyt, mellynél egy tiszta lélek majd, megvallja szerelmét.

Az este beállott, ámbár hűsebben, mint Bencze kívánta, mert rövid zápor után éktelen szél támadt; azonban ő elment még is, 's akolba terelt juhait megnézvén, hasztalanul kémlelte Borist. Már sötétleni kezdett, 's ő kérdést tönk iránta; — „tán a' kertben gyomlál még“ lön a' felelet. Aha! ott vár reám, gondolja Csöngedy ur; jó éjszakát mond, eltávozik, 's a' helyett, hogy haza menne, megest visszafordúl, 's egy részen keresztül a' kertbe sompolyog, vizsga szemmel nézeget; de a' nyájjal kijáró 's az uraságot annyira nem ismerő komondorok szörnyű ugatással neki rohantak. Bencze ijedtében karót ránt ki a' sövényből, 's a' mint lehetett, segítségért kiáltozva, védelmezi magát. A' bojtárok rókát vagy farkast vélvén kullogni a' kertben, éktelen dorongokkal oda szaladnak, 's bámulva pillantottak egymásra, midőn a' vélt farkasban urokra ismérték.

E' veszélytől ugyan épen menekedett meg, de nagyobb zavarba jött, midőn a' házfelé térvén, a' kert másik oldalán egy fehér köpönyeges embert a' sövényen általszökni lát; utána akart rikkantani, de szava elállott, midőn azon perczben Boris is szemébe ötlük, a' mint vigyázva a'

szilvafák között a' kertajtóhoz sunnyog. Bencze attól tartván, ne hogy képtelen hajlandósága elárultassék, átallá kérdőre venni a' leányt, 's boszuját juhászán tölté, megtámadván őt, miért enged rézst csinálni a' sövényen. Komoran tért haza, 's hosszú tünődés után, ki lehetett az a' fejer köpönyeges? jutott eszébe, hogy e' tájon Vasas-németek feküsznek, 's illy formán nem ő okozta a' lúd' halálát.

Más nap reggel Lázár inasa, ki régóta nála szolgált, bár elvégezte minden dolgát, nem tágult még is a' szobából, hanem hasztalan kotonozás közt Urára hunyorgott.

„Mi baj? akarsz valamit? szólj vagy takarodj!“ mond a' rosz kedvű Bencze.

„Kérésem van, pedig nagy.“

„Mond el hamar!“

„Házasodni akarok, pedig mentől előbb.“

„Sok szerencsét! de, Lázár, vigyázz! megbánod; öreg legény vagy te már.“

„Negyven; két esztendővel öregebb Tekintetes Urnál.“

„Ki kérdezett? Mátkád hány esztendős?“

„Tizennyolcz, pedig szép.“

„Vigyázz! számvetésedben hiba lesz; negyven a' tizennyolczba nem megyen, kölcsönözni kell.“

„Ej Tekintetes Uram, nem várási leány az.“

„Mind egy — mind egy!“ szól közbe Bencze, visszagondolván a' mult estére.

„Követem Tekintetes Urat! az én mátkám igen jó, pedig szeret is.“

„Lássd ha épen akarsz — mond Bencze — én nem ellenzem; de mivel mátkád olly igen jó és szép, szeretném látni, vezessd hozzám.“ Lázár szerette ugyan Urát, de illyen dologban még sem hitt neki — szólni akart, de Bencze nem engedé, azért nehéz szívvel mátkájáért ballagott.

Míg Lázár oda járt, Bencze mély gondolatokba merült, és sajnálta a' szegény Lázárt, hogy illy bajba esett. Nem sokára lépteket hall, a' magas sarkú czipő hangosan kopog a' folyosón. Az ajtó nyílik, 's inasa mátkáját inkább bévonja mint vezeti. „Ez az Tekintetes Uram!“ mond, és hijában iparkodik a' leánynak veres képére szegzett kezeit letolni.

„Boris, te?“ — kiált Bencze, nem tudván hamarjában mit szójjon. Boris leüti fejét.

„Hát te ezt a' legényt szereted?“ — kérde a' meglepett Bencze.

„O csak ne beszéljen illyest!“ mond a' leány, 's félig elfordúlva pillogat Lázárra, ki most három kéréssel jött elé; hogy Ura szójjon

Boris' szüléjivel; másodszor: mivel házasságát megengedé, jöne el a' menyekzőre; harmadszor: ha, a' mint reményli, nem sokára innen elköltözik, őt hagyná falun.

„Jól van — mond Bencze — te itt maradsz, 's Boris velem jön gazdasszonynak.“

„Ugy ám, ha mennék!“ mond Boris.

„Tekintetes Úr csak tréfál — mond Lázár, alig várván szabadulását, 's mátkáját titkon könnyökével elmenésre únszolja. Bencze egy ideig habozott, de utóbb pártfogását igérvén, a' menyekző' költségeit is magára vállalta. Boris örült, Lázár pedig elsohajtá magát: lesz itt mire vigyázni!

Midőn elmentek, Bencze inasát vissza inté: „hallod e Lázár! tegnap este én valamit láttam.“

„Én is, Tekintetes Uram.“

„Egy fejer köpönyeges embertől örizzd mátkádat.“

„Attól nem, mert magam voltam.“

„Hol vetted a' fejer köpönyeget?“

„A' szomszéd uraság' huszárijától vettem a' napokban; a' ház körül jó lesz.“

„Menj dolgozdra!“ mond Bencze, 's az ablakra dölve füttyörészett ki a' levegőbe, gondolván: ma neked, holnap nekem.

Bencze ígérete szerint a' menyekzöt kitartá, 's az összegyűlt jobbágyság között majd éjfélig mulatott, ámbár a' borgöz, pipafüst, 's a' duda' fűlmetsző reczegése kelletlenül illeték. Örömet kötekedett volna a' menyasszonnyal; de a' vőlegény, mintha hozzá lett volna varrva, untalan mellette állott. Midőn haza ment, 's a' vőfény bucsupoharát rá köszönté, mond az Öregbíró: „Tekintetes uram, lássunk hozzá; van ám itt elég kisasszony! már Kegyelmedre is rá férne a' feleség.” Bencze megköszönte az őszinte javallást, elvonúlt, 's egyedül lévén, alig tudott megválni a' gondolattól: hogy együgyű inasa, kit tán az arany sujtás ruháján teve kelendővé, boldogabb nálánál.

Bencze' csapongó lelke nem volt képes sokáig valamin bánkodni, 's néhány nap múlva magán nevetett: mint lehetne képes olly nevetlen falusi hajadonért hevülni; 's ha még a' menyecskét felkereste is, csak azért történt, hogy a' szegény Lázárnak féltéstől elvonczolt képét láthassa.

Eddig Bencze minden főbb rendű társaságtól elvonta magát; most már nem tudjuk, unalomból e, vagy az Öregbíró' szavától indítatva, ismét emberek közzé vágott. Házának általellenében, néhány puskalövésnyire magas nyárfák közzül fejezlett ki nemes-szomszédja' lakása;

egy patak azonban, melly néha záportól folyóvá szokott nőni, gátolta egyenes útját, 's ezért majd félórát kellett kerülnie a' hídhoz. E' szomszéd' látogatására rándult először is Bencze. Váry ur szívesen fogadá, 's elbeszélé, milly jó barátságban élt egykori atyjával. Bencze, ki Váryban jó embert, de nem sok mulattató tulajdont lele, már bucsúzni készült, midőn a' házi kisasszony belép: karcsu mint a' szarvas, mind e' mellett teljes, vidám, eleven, 's az érettség' első hajnalában. Nyájasan üdvezli ez elbájolt vendégét, ki akadozva mentegeté késő jelenését, és kellemes udvarisággal a' jövődre bízta annak kipótlását. Bencze sokat forogván a' Szépeknél, mingyárt sejdíté: hogy több élet van Lidiben mint ábrándozás, több természeti ész, mint nevelés, 's titkon örült az új ismeretségnek. Tudván, hogy majd rejtekező csodálás, majd könnyű enyelgés, most csendes andalgás, most kitörő kedv 's bájleplű semmiség inkább hat a' szép nemre mint bár mi nagy elme 's magába zárt érdem; azért illy módon bánt Lidivel, 's elsőben is nehezen távozván, nem rossz emlékezetet hagyott maga után, annál is inkább: minthogy deli külseje 's könnyű társalkodása mellett, tetemes birtoka volt.

Váry szerette a' vendéget, kivált ifjúságában maga is katona lévén, örömet volt katona

társaságban; azért többször magához hívta a' Tiszteket, 's tele pohár mellett csatázott velök. Bencze másodszori látogatásakor illy gyülekezetre talált. Lidi megkülönbözteté ugyan, de azért nyájas tekintetét mástól se' vonta el; 's bájai' megismértetését, ha nem ohajtá is, de nem is ellenzé; mélyebb szövetséget nem árult ugyan el magaviselete, de nem is tiltá a' hódulást, melly nyilván 's titkon tömjényezé körül. Ez Benczét diadalra ébreszté, 's ezen mesterséggel szötte hálóját megfoghatni a' szabad szívet, melly fürge madárként repese a' lép körül, de nem akadt belé. Nem merjük ugyan vítatni: hogy Lidinek némelly fiatalabb hóduló ne tetszett volna inkább Benczénél, de a' gazdag imádó mellett mindég hatalmas Tündér áll, melly azt varázs fénnel himzi, 's ez a' házasság' reménye. Lidi is tán ettől lelkesítve, az ügyes indulatos Benczének nem kárhoztatá szembetünő hódulásait, sőt édes vonzattal viszonzá a' fakadó érzés' jeleit, melly változó alakban simúl a' szív felé, 's minden apróságban nagy érdemet lát. Bencze tüzesen közelíte, felfogván minden alkalmat; Lidi nem nehezité útját, de a' végső reményt bájködbe takarva egyedül sejténie hagyá, 's így az érte lángzó szívet még inkább gerjeszté. Bencze gyakran általment, 's Lidi mindég kevesellé jöttét.

Nem hijában nevezik tűznek a' szerelmet, mert a' ki vele játszik, hamar megégeti magát. Bencze is másnak szőtt hálót 's maga esett belé. Szerelmes már többször volt ugyan, 's ha megcsalatott, könnyen vigasztalá magát; de most tán magányos élete, és azon érzemény hogy ma holnap vagy elkésik, vagy az időből épen kifogy, más irányra készíté. Ő szeretett, 's a' mit előbb másan könnyelműen gúnyolt, magán tapasztalá. A' kísértet szebb volt, hogy sem hidegen elkerülhette volna, 's a' múltó örömekre szánt tárgynak nyugalmaival adózott. Hasztalan hívta segédül hajdani víg kedvét, a' jelennek sajnos érzete legyőzte erejét. Örömtelven látta bár napról napra nevedezni iránta Lidi' szerelmét, de szép kilátásait elborítá a' vesztés' gondolatja, melly komor rémzettel szüntelen üldöze.

Milly szörnyű betegség a' szerelemfáltás? azt, remélljük, Olvasóink velünk együtt eléggé ismerik; azért minden felvilágító értekezés helyett jobb örvidenünk, hogy még nem haltunk benne meg, mint egykor Lepidusz. Bizonyos dologban minden ember irigy, 's kinek magához nincs bizodalma, hamar féltővé lesz; mert hevült érzékei másban sejtik az elpazarlott erőt, 's felébredt gögje más' szerencséjén tépelődik. Bencze is e' súlyos nyavalyában kínlódott. A'

ki- 's bejáró fiatal Tisztek mint annyi török furdalták szívét, minden tekintetben, minden mozdulatban valami biztos jelt látott, mellyet véleménye szerint egész voltában csak a' boldog érthet el. A' mit maga annyiszor próbált, és más Szépek ezer fortéllyal rajta gyakoroltak, mind azt most Lidiben is gyanítá; örömet szólt volna, de a' bizonyos frigykötésre eddig elhatárhozó lépést nem tévén, csak messzéről közelíté a' dolgot, 's ha Lidi jól kinevette, bosszankodott; ha pedig azt meghántottnak érzé, könyörgött, és magára neheztelt. Még türhető volt sorsa Lidi' körében, de annál inkább érzé otthon egész teljében a' féltés' nyomorgatásit: azért is többnyire az ablaknál ült, vagy óránként a' patak mellett sétált, honnan egészen el látott Lidi' házára, 's ott leskelődvén, ha hintót vagy lovast von észre, ő is ott termett; de ha az idő vagy körülállás nem engedé, nehéz szívvel epedezett magában.

Csak a' hív Lázár osztakozott e' sorsban is vele; a' jámbor látván Ura' változását, azt vélte hogy feleségébe szerelmes. — Egy este, midőn Bence a' patakhoz ment, Lázár bátran útját állja: „Tekintetes Uram, nekem szólásom van — mond — pedig nagy.“

„Majd holnap reggel.“

„Tovább nem tűrhetem; Tekintetes Urat eddig híven szolgáltam, de most más urat kell keresnem, pedig az fáj.“

„Elment az eszed? mi háborgat?“

„Tán nem tudom mért jár erre Tekintetes Ur — mond Lázár, 's ablakjára mutat, honnan Boris épen fél szemmel kandikál ki. — Nini! most is ott áll. De majd megtanítom másra kacsingatni!“ Bencze mingyárt megérté baját a' hív szolgának, és őszinte megvallá, hogy nem Boris miatt jár annyit a' patakhöz; de Lázár feltette magában, mihelyt kitelik esztendeje, más korosabb úrhoz szegődik.

E' történet Benczét az előtt bár mulathatá is, 's Lázárnak adott is volna okot mitől félni, de most épen ellenkezőleg hata reája, és magában neheztelt, hogy ártatlansága illy méltatlanúl gyanússá lön, azért más úton ment leshelyére.

Még Lidivel nem szólt jövődjöje iránt; de egykor elmerülten ülven mellette, nemakarva tűnt-fel édes képe a' házi boldogságnak — mélyen sohajtott; Lidi valami titkos bút sejtven, gyöngéden vigasztalá, végre a' leány' dagadó keblén lebbent ki kételkedő szerelme. A' ki Benczét gyöngeségről vádolja, vessen számot magával, 's mingyárt elnémúl; hány ember él, kit nem andalítna el a' szép ajak' édes ígérete, ha

kivált az érzés' hangjai kísérik? örök hűségről álmadozván, akkor a' fagyhaló időt megvetve gúnyoljuk. Bencze is illy bájos percztől elragadtatván azt cselekvé, a' mitől eddig félt, 's Lidit eljegyzé hitvesének. Váry áldásával toldván e' frigyet, a' boldog párnak örömét nevelé.

Édesen hangzottak bár e' szavak: tiéd vagyok és leszek mind halálig! Bencze' fülében, de nyugalmat még sem adhattak, sőt leköttetésével még nőtt félelme. Lidi örizkedett ugyan minden gyanús tettől, de ki magának nem hisz, hogy hihetne másnak? Azért a' patakmelletti sétálás nem szünt-meg, sőt kellemetesb lön, mert Lidi is eljárt, vagy legalább kendővel legyintgete feléje — azonban sok per is támadott a' jegyesek között. Benczének örökös dolga lett bocsánatért esdekleni. Szerencséje volt, hogy féltése Lidi' kellemeinek hízelkedett, 's e' pontban egy asszony sem engesztelhetetlen.

Bú és öröm között így telt el a' nyár, az ősz — a' mező elsárgult, a' fák' levelei hullottak, a' tél beállott, 's a' boldogok' öszvekelése új esztendőre határozott meg — az egész táj beszélte már e' házasságról, 's Lázár is könnyebben lehellett. Váry leányát uriásan kiházásítani akarván, semmi költséget nem kímélt; szintígy Bencze is új rendbe szedé házát. A'

régi üstökös vezérek a' padlásra vándoroltak; a' vastag lábú székek helyett finom, minden test alatt ropogók tétettek — szóval, minden más színbe öltözött, és mozgásba jött.

Bencze, jövőendő hitvese' szobáját minden kitelhető fénnel felékesíteni akarván, néhány napra a' városba készült, 's Liditől, más dolgot adván ürügyül, elbúcsuzott, karácsony ünnepre határozván visszajövetelét. A' féltő és szerelmes, ha nem sokat végez is, legalább gyorsan jár; Bencze is sietett haza, 's a' rendelt időt két nappal megelőzte. Már estellett, midőn leszállt kocsijáról, de nem sokára a' sötétséget szelíd fény váltá-fel, 's gyönyörűen tűnt-elő a' hold Lidi' háza felett; onnan száll felém éltem' szép sugára! gondolá Bencze, 's bár künn derekasan fagyott, a' szabadba indúlt. A' mint kapuján kilép, cselédháza' ablakánál egy fejer köpönyeges férjfi ötlík szemébe: ő ezt Lázárnak vélvén, reá kiált, miért ácsorog hijában az ablak alatt, mikor ott benn dolga van.

„Elismért, uracskám — mond hegykén egy Huszárkáplár, én nem vagyok Lázár, hanem szabadságos katona, Boris' ismerőse és atyafia. “

„Úgy — mormolá Bencze meghökkenve — mikor jött katona uram? “

„Főhadnagy urammal jöttem; de ő oda-át maradt abban a' köházban.“

„A' köházban? — kérdé akadozva Bencze — és olly ismerős ott?“

„Hej uram, csak én kapnék annyi csókot, mint az ott a' szép kisasszonytól — felel a' huszár, 's egyet vonít bajszán. Akart többet is beszélni; de Bencze nem hallá, vér futja el szívét, ereji vonaglanak; böszülten szobájába siet, 's kardot ragadva — hah csalárd hitszegő! legalább ingyen senki ne bírjon — dörögven, a' patak felé megyen. Szokott leshelyére érvén homlokához csap — o én gyáva balgatag, milly bután estem a' kelepcebe — mérgesen nevet, én oda járok neki kedvezni, 's addig ő — tovább nem szólhata, csak mély sohajtás torlott-ki habzó kebléből. Féltséje rettentő dühre gyuladt, midőn két személyt, fejér 's fekete köpönyegben lát Váry' házába menni. „Ő az, ő! Lidi! lelke olly fekete, mint ruhája! — rivad Bencze, 's eltökélve vérrel enyhíteni boszuját, a' befagyott patakra száll, meg-megsikamlik, de ő semmire sem ügyelve keresztül tántorog, Váryhoz száguld, és egyenest Lidi' szobájába rohan. „Hah csábító!“ kiált borzadozva, midőn a' szoba' hátuljából félig a' holdtól világítva, a' fejér köpönyeges férjfit felé jöni látja; majd megáll — majd visszalép — most

kard villog kezébe', most közelít — már karját csapásra emeli: „jer hát, e' vas intézze sorsunkat“ kiált Bencze, 's magán kívül elébe vág, mellyre valami csöngve a' földre zuhan, 's a' szoba mingyárt üres lön. Bencze tétováz, körülnéz, 's midőn magához tért, akkor vette csak észre vitézsége' jelét. Egy álló-tükörben, melly távolléte alatt Lidinek hozatott, saját képe tünt fel, és nem ismerte meg magát, mert szörnyű háborodásában, levetvén nehéz bekesét, Lázár' fejer köpönyegét ölté magára, mellyet az, míg a' holmit felvinné, 's új inastársával csevegne, Uráéhoz akasztott. Csalatásának fő oka volt a' fejer köpönyeggel vesződő képzele annál inkább, minthogy fejét a' homályban nem láthatá. Szégyenét és szorultságát csak az enyhíté, hogy e' furcsa tévedésnek senki tanúja nem vala. A' gondolat, hogy majd jól kinevettetik 's utóbb gyöngesége példabeszéddé válhatik, győzött feltesén, 's legjobbnak ítélte, mentül előbb elillanni; mingyárt is lábhegyen kifelé sunnyogott, de későn; mert egy cseléd, ki őt berohanni látta, hirül adá jelenlétét. Erre Lidi egy isméretlen férjfiyal elébe bukkan, 's minekelötte kiszökhetne, karja közzé röpül. „Nem csalt meg tehát sejtésem, te korábban megjöttél?“ mond a' Leány, és szoros öleléssel jelenti örömét. Csöngedy dermedve állott, 's üdvözlés helyett csak félig

tördelt hangok rebegtek ajkain, 's míg kivont kardját egyik kezével dugdozni akará, a' másik elejti hüvelyét.

„Kit akarsz levágni? — kérde Lidi — minek e' kard?“

„Tél van, farkasok miatt“ rebegé Bencze, nagyokat pillantván az ifjura, ki mosolyogva Lidi' kezét tartá. „Testvér Bátyám, főhadnagy — mond Lidi — ő tagadó levelét személyesen megczáfolá, 's velünk tartja szerencsénk' ünnepét; mi is csak imént jöttünk haza, jöttödet lestük.“ Némán zárta Csöngedy sógorát melyéhez.

Gyermekek! meghül az étel, kiált Váry beintvén kedveseit, 's míg a' vidám öreg, huszár fiával az ellenséget verte, 's diadalmát jó Somlaival ünneplé, Bencze hölgyének híven megvallván a' történetet, ismét kéréshez látott, 's jobbulást ígérve könnyen bocsánatot nyere; de mit nem bocsát meg a' menyasszony, 's mit nem ígér a' vőlegény! — Csöngedy haza vitte fiatal hitvesét 's a' vélemény: hogy a' házasság féltékenyre nézve vagy emésztő méreg, vagy orvosság, rajta is megvalósodott; ő meggyógyult — 's esendesen él. Azonban nem jutott e már, vagy nem jut e még Cato' sorsára, nem tudjuk; de remélhetni: hogy minden esetre annak követendi példáját.

Szalai Benjamin.

B O R - É N E K.

Boldogok mi! a' barátság
 Víg seregbe öszvevont,
 'S itt borunkat kedvvel isszuk,
 'S távol elkerül a' gond.
 Fel vitézi a' kulacsnak!
 Fel, miénk most e' világ.
 Most pohárra! mert nem isztok
 Majd, ha a' halál kívág.

Lyányka, csókot e' pohárhoz
 Nyujtsad bíbor ajkadat!
 Te, ki olly szép vagy, miként a'
 Nyári hajnal-támadat.
 'S mint midőn két égi villám
 Egybe csapva szétenyész,
 Csókba' lelkünk öszvecsattan
 'S a' kény' tengerébe vész.

Félre, víz-ivó, előlem
 Mert palaczba fojtalak:
 Itt szentségtöröt nem türnek
 A' bornak szentelt falak.
 Lánglobogva leng Tokajnak
 Itt közöttünk istene,
 'S kádba fojtja, hogyha bójön,
 Kit meghitté nem kene.

Éljenek, kik híresítik
 A' Tokaj' gyönyör nevét!
 Éljen, a' ki ott kapálta
 E' pohár' dicső tövét!
 Most mi vígan hörpögetjük,
 Kéjre lángra ébredünk,
 'S minden bút e' tágas öblü
 Billikomba temetünk.

Üssük-össze kelyheinket!
 Bennök égi tűz ragyog,
 És vigadjunk! — a' Magyarnak
 Vigadalmi nem nagyok.

Míg Mohácsnál nem csatázott
 A' félholdu büszke tar,
 Víg volt addig. Haj! azóta
 Sírva vígad a' Magyar.

Ott leszállott alkonyába —
 De minek panaszlok én?
 Félre gyászkép! új korány kel
 Árpád' honja' szent egén.
 Félre szívnek gyilkolói,
 Alvilági fajzatok!
 Fájdalom, könny, aggodalmak,
 Tőlünk messze szálljatok.

Fel, vitézi a' kulacsnak!
 Míg miénk e' szép világ.
 Most pohár! mert nem isztok
 Majd, ha a' halál kivág.
 Üssük - öszve kelyheinket!
 A' kancsók ürüljenek!
 Fenn kiáltuk: a' Hazának
 Szép Leányi éljenek!

Éljen a' magyar Szabadság!
 Éljen a' magyar Vitéz,
 A' ki e' dicső Hazáért,
 'S a' Királyért halni kész!
 Adja Isten, hogy Hunyadnak
 Öszvedült köhalmain
 Törje csontját a' magyar vért
 Lesve szomjazó Kain.

Éljenek Szeretteink, e'
 Drága honnak szentei!
 Kik a' közjóért buzognak
 Mint a' nap' tüzfényei.
 Adja Isten, hogy Hazánknak,
 Mint a' Nagy Király alatt,
 Három tenger' partvirányi
 Vessenek határ-falat!

Éljünk mink is, a' kiket most
 A' barátság egybe font,
 És borunkat vígan isszuk
 'S távol elkerül a' gond.

Fel, vitézi a' kulacsnak:
 Pengjen - öszve a' pohár!
 Most igyunk! most! mert ki tudja
 Óra múlva milly sors vár.

Bajza.

HAZÁMHOZ A' TÁVOLBÓL.

Te langy ég, ifju napjaim' hazája,
 Fogadd e' dalt a' távol honfitúl!
 Midőn neved' szent hangja hat reája
 Feszült kebelled hön feléd simúl.
 Minden kívüled nékem árny-alak:
 Csak téged, szép hazám, ohajtalak.

Betérve független téridbe, Drága!
 Kényén röpül megint a' hív kebel;
 Tisztán kél a' hon-szerelem' virága:
 Reája ott rokon szellő lehel.
 'S bár rózsá-lánczon tart egy szép alak;
 Hazám, hazám! téged sohajtalak.

Szikláid közt a' szív érzésre dobban ,
 'S Hunyadnak árnyai lengenek körül
 Hideg valóbul a' lélek kilobban ,
 'S a' múltnak képin szerte szét röpül.
 Feléje száll minden nagy hős-alak ,
 'S ujúlva tün-fel annyi büszke lak.

Busan fuvall az esti szellet ottan
 Hol Attilának sziklavára kel !
 Örök álomba' fekszik hamvadottan
 Lászlónk , az édes! vér-telt fürtivel.
 Miót' e' rózsád hervadott , o hon!
 Rövid szerencse díszlett e' fokon.

A' régi nagyság' e' gyászos vidékin ,
 Hol a' magyar honában hontalan ;
 El-elmerült jobb százak' düledékin
 Andalgni szép a' szív' fájdalmiban.
 Kebledbe vágyom , elbusúlt alak !
 Végy-fel hazám! téged sohajtalak.

A' KENYERES VITÉZ.

Csongrád' és Szentes' tájékán most is eleven emlékezetben vagyon ezen, Hazánknak a' török járom alól megszabadulásakor esett, történet; mellyet csak azért is méltónak tarték feljegyezni, minthogy Iróink többnyire csak a' nemesség' tetteivel festik regéiket, 's a' pórságról hallgatnak, mintha nemzetünk' dicső hőskorában nem részesült volna; ámbár ez is igaz vitézi lélekkel vívott a' harczmezőn, 's híven kiállta az idők' terheit.

A' még akkor kisdéd Szentes' temploma' ünnepén, nem tánczközben — mert nem vigadott akkor a' Hazája' szerencsétlen sorsán elbúsult magyar — hanem az ahítatosak' csendes sorában, midőn mindenki honja' váltságáért buzgón az Istenhez folyamodott, ismérte meg Markos Peti Kabók Julist, egy Csongrádi özvegyasszony' hajadon leányát. A' Szüz jámbor, egészséges, dologra termett, tiszta, és szép volt; Petinek tetszett, 's feleségül kívánta magá-

nak. A' bevett szokás szerint a' vidékieket étellel itallal táplálni kellett; örült Peti, hogy Julist megvendégelhetvén, vele szólhatott; szülejével, házával, kis gazdagságával megismérmetheté; 's valljon őt Julis szíveli e? észre vehette. Estve felé, a' vidékiek' elmentére jel adatott — harangozni a' török alatt nem volt szabad — megköszönte a' leány a' házi barátságot. „Nem sokára megint látlak Julis!“ szól az elváló szüzhöz a' megszomorodott legény. „A' jövő Csongrádi bucsún?“ kérdé a' leány. „Tán még hamarébb!“ felel Peti, 's elváltak.

Peti' választását helyben hagyták szülei, kik a' leányt szinte mingyárt megszerették, 's Peti néhány nap múlva általment Csongrádra, a' vőfény- 's násznagyokkal. Julis' hirtelen elférsülését ha ohajtotta is, de nem reménylé: A' régi pór rendtartás szerint Peti megkérte Julist. „Ha leányom akar, én nem vagyok ellene“ válaszolt a' szorgos házi anya. A' meglepett Julis nem szólhatott, hanem csak pirúlva nyujtá reszkető jobbját a' legénynek. „Isten tartson, szaporítson benneteket!“ kiáltá a' násznép, 's gyűrűt váltott a' két boldog szerető.

A' török iga alatt nyögött még akkor a' vidék; a' keresztyénnek fizetni kellett, ha gyermekét keresztelteté; fizetni, ha házasodott; fizetni,

ha temetkezni akart; hogy magába szívhatta hazája' levegőjét, harács nevű adót kelle letennie; a' leomlott templomok' építésére pénzzel engedelmet venni: 's a' mi rosszabb, az illetén adók nem voltak meghatározva, hanem egyedül a' helybeli ozmán fő tiszt' kényétől függ vala: mennyit és hányszor kellett a' harácsot letenni?

Peti is nászaival az omladozott Csongrádvárban parancsoló Besli Agához ment, hogy ettől házassági engedelmet vásárlana. Ez új török Tiszt nem rég jött Csongrádba, 's a' lakosokat még nem ismerte; buja szemekkel nézett a' piros egészséges szüzre, vad ingerre gyúladt, fertelmes szándékát, bár mi módon is végre hajtani eltökélvén. „Százhuszonnégy körmöczit, és egy három esztendő ép csödör csikót kell adnod, kaur! különben a' leány nem lesz feleséged“ mond a' török.

„Tán csak tréfálsz, Uram? hol vennék én ennyi pénzt? — felel az elhalványodott Peti — húsz arany minden értéke szüleimnek; csödörünk nincsen. mert ha még annyi volt volna is, már a' Spáhi alatt járna; de van egy jó kancaánk, legyen ez a' tiéd.“

„Egy kispénzt sem engedek, 's ha tovább alkudozol, még többet kérek.“

Légy irgalmas! — így kérték valamennyen az Agát; csak Julis hallgatott, 's reszketve köténye' fodrait gyűrögette.

Szót se többet! takarodjatok szemem elől! — kiált mérgesen az Aga, 's kardjához kapkod. Sikoltva futott ki Julis a' pogánytól, a' násznép utána; Peti ökölbe szorított marokkal 's fogcsikorgatva akará megtámadni a' durvát, de kísérei magokkal ragadták.

Szomorúan tért vissza a' násznép Kabókné' házához, 's azon tanácskoztak, miképen lehetne legjobb szerrel a' törökkel bánni? Végre abban egyeztek meg: hogy panaszra és pártfogásért esedezni menjenek Szegedre, az ott kormányzó Herder Béghez, kiről eddig semmi rosztat nem beszélt a' környék, 's kitől a' Csongrádi Aga is függött. A' jövő hetivásárra néhány társsal lön meghatározva Petinek Szegedre menése; 's így egymást vigasztalva váltak el a' Szentesiek a' Csongrádiaktól. „Az Isten nem hágy el bennünket!“ mond Peti, 's átkarolva Julis' karcsu derekát, rózsaaajkíra hím-erős csókot nyominta.

Mihelyt Besli Aga megtudá a' Szentesiek' elmentét, azonnal Kabókné' látogatására siet, ki eleintén a' török' váratlan jöttén, ennek változott szándékát és engesztelődését reménylél, 's azért gyors kézzel legszebb paplanját vendége'

leülésére a' földre téríté; de rettentő borzanat futja végig mind az anyát mind a' leányt, midőn az Aga szemtelen hízelkedéssel irtóztató szándékát elárulá. Erővel a' szemtelen hatalmasnak ellenállani a' környülmények nem engedék; félvén a' dolog' roszabb következésétől; tettetett szívességgel kellett a' buját elaltatni, 's akarata' teljesítését későbbre halasztván, szép szóval kecsegtetni. Az anya' titkos intésére, fentartott szeméremmel nyájaskodott Julis a' törökkel, 's ártatlan enyelgéssel mulatá. A' török teli szép reménnyel távozott el, többszöri látogatását igérvén. Kabókné annak többszöri jelenését veszedelmesnek tartván, azon töprenkedett, mint mentse ki leányát e' rettentő örvényből; végre azon állapodott meg, hogy sehol sem lehet biztosabb helyen, mint jegyese' oldala mellett.

Peti alig beszélhette szüléjinek el az Aga' kegyetlen kérését, és Szegedre készülő szándékát, az üzenet is Csongrádból megérkezett, melly őt, jegyesének, a' török' buja körmei közül, mentől előbbi kimentésére serkenté. Most nyíltak fel egyszerre Peti' szemei, most tudta meg okát az Aga' szertelen kívánságának. Felforrott benne a' bosszú, süvegjét ragadá: „Julissal, szüléim, vagy többé soha nem láttok!“ kiáltá, 's magát kiszakasztván, az őt tartóztató

szüléji' karjaiból, lélekszakadva siét a' Böldi rév felé.

Alkonyatkor, Uram, megjelenek a' várban! — így csilapítá le hízelkedve Julis, az ismét eljött török' nyugtalan indulatját — itt ki vagyunk téve a' világ' rágalmazó nyelvének“ 's több efféle okot rebegvén; a' megleégedett török szálására tert.

„Fuss, leányom, fuss a' Tiszaparthoz, tán Peti már ott várakozik read!“ mond a' gondos anya, egy tarisznya eleséget nyujtván a' készülő és remegő Szüz' kezébe.

„Áldásodat, jó anyám, e' veszedelmes útra!“ mond a' leány, 's édes szülője' keblére hajtá fejét, ki elkeseredett szívvel 's forró csókjával, áldását a' zokogó Szüznek homlokára nyomta. Julis a' kertsövényen keresztül fris lábakkal a' Tiszapartnak sietett. Azonban

Este lön. Az Aga forrton forrt a' heves kívánságtól; ki-kitekint ablakán, 's nyugtalan lesz nem látván Julist közelgeni; elkéstén gyanúja még inkább nőtt; azért káromkodva rohan ki szállásából, 's Kabóknéhoz fut. On mensége végett a' vigyázó özvegy sírva elébe szalad, 's panaszkodik leánya' elraboltatásán.

„Nemde Szentesre?“ kérdé fogcsikorgatva az iszonyú pogány; a' megrettent anya szólni

nem tudván, letérdelt 's az Aga' hirtelen eltávozta után leányáért imádkozott.

„Lovat ide, kutya!“ így agyargott keresztén rabjára a' dühös pogány, 's felültében a' kengyel - tartó szolgának sárga papuccsa' hegyével egyik szemét kirúgja, és sebes vágatva száguld a' Böldi rév felé.

Szörnyen fújt a' megeredt szél, a' Tisza' tolongó habjai ezer halált lökdöznek a' part felé. Julis már ott állott; fél, reszket, sír: majd a' háborgó folyamra néz, nem látja e kedvesét a' habok közt? majd Csongrád felé fordul, nem hall e lódobogást? de sem onnan mentséget, sem innen veszedelmet nem láthata.

„Bátya! egy kosbárány a' kendé!“ mond alig lihegve a' parthoz ért Peti, az ott ácsorgó révészhez.

„Ha ökröt adsz, se' lököm illy szélvészben el csónakom' a' parttól!“ felel a' révész.

„Ide hát a' lapátot, én magam evezek által!“

„Ha veszni akarsz! nesze — 's oda nyújtja azt a' csónakba ugrott legénynek; 's ez elrúgja a' lélekvesztőt a' száraztól, 's hatalmas karokkal a' túl part felé hajtja. A' ladikba ütközött; hullámok hányják vetik azt, Petit áztatják: de ő nem ügyelve semmi veszélyre, mind tovább tovább evez.

Julis látja kedvesét hanyatni a' habok közt, látja közeledni — de e' perczben lódobogást is hall.

„Te vagy Peti?“ kiált a' leány elfojtott szívvel kezeit feléje terjesztvén.

„Én, én.“

„Siess az Istenért! a' török közelget.“

Kettőzetelett erőt öntö most Peti' mármár gyengülő karjaiba hölgyének intése, keményen hasítja a' habokat, 's az elfaradtában összeroskadó legény „hálá Isten!“ fohászkodván, a' kívánt parthoz ér. Julis egy szökéssel a' csónakba terem, de a' török is a' parton. Julis' segédjével a' mélyre taszított hajó ismét a' habok közzé vetetik, midőn az Aga: „Nem szaladsz el Kaur!“ ordítással görbe kengyelvasát lova' oldalába szúrván, habok közzé ugrat, 's kivont karddal úsztat az evezők után.

„Ne a' lapát, evezd te kedvesem, én megbirkozom a' pogánnyal!“ mond Peti feltűrve lobogó ingét, 's izmos karjait öklözésre készíti; de mi a' kar a' vas' élének? Már az Aga elérte a' hajót, vagdal Peti felé, a' leány reszket, 's ájuláshoz közelít. — Nincs mentség! Már a' török a' csónak után nyúl. — Ekkor Peti kiragadja a' Julistól hozott nagy búzakenyeret a' tarisznyából, és szerencsés irányzattal úgy hozzá csapja a' pogány' fejéhez, hogy ez elszédül — lehanyat-

lik lováról, a' Tisza' habjai öszvecsapnak felette, 's megfúlad.

Könnyes szemmel lihegett újra a' megmen-tett pár, a' szél lecsilapodott, 's békén partra szálltak, térdelve buzgón adtak hálát az égnek. Vigan fogadta őket a' partra gyűlt gulyások 's kondások' csoportja, 's újongatva kísérték Szentes felé.

De a' veszedelem nem volt még egészen elmellőzve, mert az Aga' lova sebttest visszaúszván, búsan nyerítve tért a' várba vissza. Megrémültek a' törökök a' ló' nedveslétén, 's azonnal urokat keresni indultak; gyanújuk Petire nem esett volna, de némelly börszedő zsidók e' történetről suttogni hallván, úgy mint újságot elhírelték. Erre több török lóra kapott 's Peti' elfogására böszült; de már Peti nem volt szü-léji' házánál, hanem élelmet vevén magához, még az éjjel kedvesével elillantott. Szü-léji' azonban éltöket, bár fajok' tette iránt eleget mentegték is magokat, csak nagy költségen válthaták meg a' zsákmány-szomjuhozó törököktől.

Peti a' Holdmező - Vásárhelyi rétbe vonta magát, hová őt a' Böldi révnél álló pásztorok követték, kik tanúji lévén bajnok tettének, őt bírójoknak választák, 's mocsár-ölelte szigeten nádból gunyhót raktak számára. E' közben

A' hazánkat szabadító győztes seregek mind inkább 's öszvébb nyomultak. Szeged és Temesvár lön hadi mozdulásaik' czélja. A' török' szétszórt apróbb csoportjai a' közlekedés miatt majd ide majd amoda vonúltak. Markos Peti merész pásztoraival a' Tisza' hinárjaiból gyakran ki-kirohant, és több ellenséges csoportokat váratlan támadásokkal gyöngített. Illy hadi gyakorlásban tölté az időt, merész pásztortársait ügyes aprón-csatázókká tette, 's töröktől nyert zsákmánnyal gazdagítá. Csak Julis élt egyedül bánkodó szorongatásokban, ha kedvesét az ellenhad' vesztére cselben lenni tudta — örült ellenben ha visszatért, 's fegyverit elszedhetvén, bátran ölelheté. Az éjjeli tűz mellett beszéllék el a' bátrak a' nap' tetteit, 's új intézeteket szövének az ellenség' romlására.

„Holnap nagy időre, de ha Isten segít, utóljára hagylak magadra — szólítá egy estve Peti Kedvesét. — Szeged' megszabadulásával ment lesz az egész táj a' töröktől, 's vígan térünk vissza feleinkhez.“ Úgy is lett. Tóth Mihály Kasztald hadivezér' seregének előcsapatjával Szegednél termett. Bodonyban és Marostőben a' vidék' pórsága Bárkányi és Zákány-Szegedi polgárok' vezérlése alatt öszvecsoportozott; ide jött Peti

is pásztoraival. Az adott jelre a' halászok éjjel áthordák a' fegyvereseket, 's a' városban készenálló polgárokkal megtámadják a' török őrizetet, a' várt elfoglalják 's az ide segítségre közelgető muzulmán sereget szétverik. Markos mindenütt jelen volt, sebeket is kapott, de a' megszabadult városnak jutalom-ajánlását megköszönte, magában érezvén tulajdon érdemét, 's hazájáért ön részéről eleget tenni vélvén, Julis' karjaiba siett: kívül, visszatérvén Szentesre, megesküdött, 's több évekig édes boldogságban élt.

Kiss Károly.

V Á D É S T E T T.

Míg más' érdemit a' közlélek alázni törekszik,
Fényre deríteni azt a' nemes elme buzog.
Míglen epés vádat nyomoz a' tehetetlen irigység,
Nyujtani szebb példát a' nemes elme buzog.

Zordy.

VALÓDI BARÁT.

Kevés szavú, helyén de jól beszélgető.
 Nem kérkedő, nem is hiú alázatos.
 Tüzet kap, és dörög, de megszelídül;
 Nem kér bocsánatot, de tettel ad.
 Komoly, de víg; szerény, de nem feszes,
 Igaz, de nem bokros. Sokat tanúlt,
 De nem kevély tagadni azt,
 Mit nem tud. Nem dicsér vakon,
 'S pirongatólag nem gyaláz:
 Ölelve feddi-meg hibám'
 Ő maga 's magam között csupán.
 Engem szeret, de mást is.
 'S akarva nem boszont.
 Enged, ha forrni lát.
 Botlik, 's nagyobb lesz.
 Nem feddhetetlen angyal ő
 De — ember.

Guzmics Iszidór.

HUSZÁR-DAL.

Villámlanak, fényledeznek
 Kardok ottan a' hegy ormán,
 Halálképek lengedeznek
 A' vérzástól patyolatján.

Patkók alatt a' föld robog,
 A' vitéznek mejje dobog.

Csata-szél fú, csata-tűz kél,
 Trombita szóll harsadozva,
 Pajtás! a' Hős ilyenkor él,
 Szíve nem ver borzadozva,
 Kardot ragad, egyet suhint,
 Ellenjére sebet vért hint.

Rajta hangzik, rajta tehát!
 Sarkantyút a' paripának,
 Szeld és üzzed támadóját
 A' Királynak a' Hazának:
 Egyenest a' hátrabbjára
 Rá se nézz a' gyávájára.

Átok fogja azt közöttünk
 A' ki futni vissza fordúl,
 Nagy bajnok, ki míg előttünk
 Ellenség van, csapkod és dúl,
 Híres leszen a' ki megáll
 Mint záporok közt a' köszál.

A' Vezérnek, a' Vezérnek,
 Ki ellenünk gyújtja őket,
 Ha ez oda, kicsinyt érnek,
 Szíjra fűzzük rabtesteket,
 A' miénket védelmezzed,
 Aczélfala legyen kezed.

Győzödelem vagy szép halál!
 Itt maradás, vagy becsület!
 A' ki rontó csatába száll
 Vitézek! egyéb nem illet.
 Csattog ég már a' háború,
 'S fonódik már a' koszorú.

Menjen haza csüggedt fővel
 Kiben nincsen szittyai vér,
 A' ki nem mer nagy erővel
 Egybe csapni 's még gyáván kér!
 Félre félre bátortalan,
 Minek közöttünk haszontalan?

Feressz feressz kardot Huszár
 Rád dőlt vivók' seregébe'
 Villogj mint a' hév napsugár
 Főket lovad elejébe.

Csattogj vágj hogy bámuljanak
 'S visszavágni rád tartsanak.

De megadván ha ki magát,
 Ne bántsd tatár vadkezekkel,
 Felejtsd csatád indulatját

'S éreztessed nagy lélekkel:
 Hogy vívásra vitézzel szállt
 'S meggyőzöztve, nemest talált.

Döbrentei Gábor.

A' B Ú V Á R.

Ballade Schiller után.

„Nézzetek le e' vad tengernek vizére,
 Egy arany poharat vetek itt belé,
 Melly vitéz 's udvarnok száll le fenekére,?
 Im' a' setét gyomor már el is nyelé,
 Érdemdíj gyanánt, mint önjavát bírhatja,
 Ki énnekem viszont azt előmutatja.“

Ezt mondja a' Király, 's a' billikom erre
 A' magas szirtfokról, melly borzasztva dül
 És agyszédítve a' végtelen tengerre,
 A' süvöltő hullám-sírfelé repül.
 „Nos kinek ver olly hős szív vitéz melyébe'
 Ki leszáll e' dühös tenger' mélységébe?“

Ezt a' Vitézek és Ifjonczok mindnyáján
 Hallják körülötte, 's némán állanak,
 Szörnyedve jár szemek Neptún' vészcsatáján,
 'S a' kincs' birtoka után nem lángzanak.
 „Szóljatok, harmadszor kérdek, ki merészel
 Megvívni e' vadúl zajgó tenger-vésszel?“ —

Most sem ömlik szózat senkinek szájából,
 'S im' egy nemes Ifjoncz bátran törteti
 Magát itt elő a' félénkek' sorából,
 Övét és palástját büszkén elveti;
 Minden férjfi 's asszony, hogy ezt észre vészi,
 A' felséges Ifjút csudálkozva nézi.

'S hogy odalép a' kicsüggő szirtoromra,
 'S a' fekete örvény-torokba tekint,
 Az elnyelt vizeket a' Karibdisz' gyomra
 Im zsibongva adja vissza most megint;
 'S mint a' távolhangzó mennykövek' dörgése
 Zajong a' mélységből azok' lövődése.

'S mint mikor a' vízzel tűz szokott vegyülni,
 Úgy buzog, és sziszeg, forr, és susterog
 Vég nélkül kezd hullám a' hullámra gyülni,
 A' gőzölgő habtajt égig kavarog,
 'S a' dühös Örvényharcz nem tér lankadságra,
 Mintha még egy tenger jönne a' világra.

De végre a' szilaj hatalom megszűnik,
 'S a' fejér habok közzül egy fekete
 És iszonyú nyilas tátongva feltűnik,
 Gyomra mély, mint a' pokolnak feneke;
 'S a' torló hullámok vad erővel térnek
 Szörnyű üregébe az örvénytölcsérnek.

Most előbb, mint sem a' vadjáték megújúl,
 Az Ifjú magát Istennek szenteli,
 És minden ajakról egy sikoltás nyomúl,
 Mert az Ifjút most most a' mélység elnyeli;
 Torkolatját titok - terhesen bezárja,
 'S oda van a' merész billikom' buvárja.

A' vad örvény felett most csendesség lebeg,
 Csak a' mélységben zúg tompán 's mérgesen,
 Minden száj kesergő szózáttal így rebeg:
 Bajnok lelkű Ifjú nyugodj csendesen! "—
 És tompábban zúg, reng, és mindég tompábban,
 'S hosszú szünetet tart rémitő voltában.

És ha a' koronát magát vetnéd bele,
 'S mondanád: a' ki felhossa e' kincsemet,
 Mint törvényes Király holtig éljen vele,
 Ér'tte illy koczkára nem vetném éltemet,
 Mert a' mi e' zajgó mélységben rejtezik,
 Azt élő valók fel — soha sem fedezik.

Sok nagy hajó, mellyet az örvény megkapott,
 Gyászosan süllyedett rettentő mélyibe,
 Csak a' törött árbocz látta meg a' napot,
 A' többi ott veszett a' nagy sir' keblibe'. —
 És hangosan mint a' szelek' ordítása,
 Jön mindég közelebb az örvény' zúgása.

'S mint mikor a' tűzzel víz szokott vegyülni,
 Úgy buzog, és sziszeg, forr és sutorog,
 Vég nélkül kezd hullám a' hullámra gyülni,
 A' gőzölgő habtajt égig kavarog;
 'S mint a' távolhangzó mennykövek' dörgése
 Zajong a' mélységből a' hab' lövődése.

'S lásd a' zajgó árnak éjborúlt öléből
 Hattyúfejéren egy Termet áll elő,
 Egy kar 's egy fényes nyak — látszik testmivéből,
 'S bátran partra tör a' deli habszelő;
 És a' billikomot — életörömében —
 Magasan forgatja az ő balkezeiben.

És hosszan, és mélyen — vészen lélekzetet,
 Üdvezli a' napnak vídám' sugárait;
 Egy sem titkolhatja az örömérzetet,
 Hogy él, 's hogy megvívta a' vész' vad harczait
 'S életét a' Derék, habok' közepette
 Kockáztatván onnét bátran kimentette.

Ő jön, 's a' nép hangos tapsokkal fogadja;
 A' Király' lábához borúl, 's feltekint —
 Az arany poharat néki általadja;
 Ekkor a' Király szép leányának int;
 Ez abba a' legjobb nektárnedvet önti, —
 Az Ifjú veszi 's a' Királyt így köszönti:

„Sokáig élj Király! örüljön kebele,
 Kinek e' nap alatt szabad lélekzeni,
 De ott az a' mélység irtózat' lakhelye,
 'S az ember ne merjén Istent kísérteni,
 'S olly dolgot meglátni soha se szeressen,
 Mellyre ő vastag éj - lepelt von kegyessen.“

Az örvény engemet villámmód' le kapott,
 Egy szirtből ekkor egy forrás' vad ömlete
 Dühhel rohant felém, 's egyszerre rám csapott
 Hét szaggató árnak szilaj lövellete,
 És mint a' szélcsigát szédítve forgatott,
 Kis halandó erőm ellent nem állhatott.

'S mid'ön illy rettentő sükségtől kinzattam,
 Az Isten, a' kihez fohászom' szöktetém,
 Egy sziklát mutatott, ezt fokán ragadtam,
 'S magam' a' haláltól meg imígy menthetém;
 Itt függött a' pohár is kláriszcsipkéken,
 Másként ott heverne a' pokolfenéken.

Mert énalattam még bíbor szürkületben
 Egy ezer ölnyi nagy mélység is tátogott,
 'S bár az emberek nem sejtik az életben,
 De szemem' irtózva látta, mint mozog ott,
 Mint hemzseg, és zsibong rémítő formában
 A' sok sárkány, és gyík a' mélység' torkában.

Feketén pezsgett itt, mint az Orkusz' nyája —
 Undok tekercsekbe gyűrt karikáival
 Egymással vegyűlve a' tövése Rája,
 Az ocsmány termetű pöröly- és tökehal,
 Dühösen vicsorgott reám vérszomjába'
 A' szörnyű nagyságú emberevő czápa. —

Itt függtem, 's borzadva láttam, hogy hol élek —
 Olly távol az ember' köz segedelmitől;
 Annyi lárvák között csak egy érző lélek,
 'S illy zordon magányban csak magam egyedül,
 A' hová le nem hat semmi ember-szózat,
 Csak rémállat lappang, pusztaság 's irtózat!

'S midőn így vivódom, felém gömbölygeti
 Egy tenger-szörnyeteg száz ízes rostjait,
 Hozzám akar kapni, 's kezem kiszókteti
 Reszketve a' Klárizs' átkapcsolt ágait;
 Itt az örvény' dühe tüstént megragadott,
 De felfelé vitt, mint — szerencse - magzatot."

A' Király bámul itt, 's villogó szemekkel
 Felszólal: „igen is, tiéd most a' pohár,
 'S még ez a' nagy becsü, legdrágább kövekkel
 Kirakott gyürü is jutalmúl reád vár,
 Ha még egyszer leszállsz, 's tőled hírt veszek én,
 A' mit látsz a' tenger' legalsó fenekén." —

Ezt hallja a' szelídszivü királyi lány,
 'S mosolygó arczával ekképen esedez:
 „Atyám! több ilyen vad játékot ne kívánj,
 Az Ifjú annyit tett, a' mennyit egy se tesz;
 'S ha el nem fojthatod szívednek kényeit,
 Mutassa Vitéz a' Vitézség' jeleit."

Erre a' Király megkapja a' poharat,
 'S a' forgó örvénybe bélöki hirtelen
 „'S ha nekem felhozod ismét a' poharat,
 Legelső Nemessé nevezlek e' helyen;
 'S még ma öleld által, mint hites - társodat,
 Ki itt esdve szánja koczkáztatásodat." —

Itt a' bajnokifjú mennyei lángra gyúl,
 Szeme egy Cherubként villámlik és tüzel,
 Látja, a' szép hölgynek hóareza mint pirúl,
 'S látja, a' halálszín viszont mint futja el;
 'S hogy övé legyen a' hős tett' magas bére,
 Mint a' nyíl, repül a' — tenger' fenekére.

Hallatszik, hogy ujúl a' habok' torlása,
 Jövetét mennydörgő hangzatok hirdetik,
 Szeretve függ rajt' a' szemek' pillantása,
 Az örvényes vizek mind egymást követik;
 A' sok hullám magát fel 's alá csapdozza,
 De az ifjút többé fel egyik sem hozza.

Szenvey.

ÉJJELI-ÁLMADOZÁSOM.

Titkoson elrejttem szívemnek szent langját
 Mihelyt a' nap virrad éles sugárával,
 Mennyei-érzésim' Éolhárfa-hangját
 Nem tarkázom öszve világ' lármájával.

Elrejttem belsömnek nyitatlan mélyébe,
 Honnan a' gunyoló fülekhez nem hallik,
 'S midőn a' zugó nap beborul estébe,
 Akkor bús keblemnek hajnala pitymallik.

'S mikor már az álom szivárvány - szárnyain
 Tünetény - képekkel ámitja a' népet,
 'S tul viszi még azt is emésztő gondjain
 Kinek a' bal sors mind méz nélkül nyujt lépet,
 Mikor nyugszik minden; ekkor szabadabban
 Emelkezik szorult meljem' sohajtása,
 'S a' nyugtató csendbe bátrabban fellobban
 Felhevült érzésim' tüzes villámlása.

Álmodozom ekkor én is nyílt-szemekkel -- --
 'S titkos vágyásimnak szabad reptet hagyok,
 Hogy tiltott mennyemhez ragadjon engem fel,
 'S így egy pillantatig én is boldog vagyok!!
 'S édes álmaimból midőn felébredek,
 'S magam' csak a' vágyás' pusztáján találom,
 Azon gondolattal ismét csendesedek:
 Hogy egész éltünk is csupa rövid álom.

Anyánk' szíve alatt ébredő létünket
 Legelső ártatlan álmunkkal kezdjük el.
 Játék' álma kerget gyermek-korba münket
 Mig az ifiú sziv szebb álmára kél fel.

Oh édeni-álom melly ekkor varázsol!
 Barátság! szerelem! — ki rajzolhatná ezt?
 Midőn Szeráfnyelve hívő szivünkhöz szól,
 Mig a' tapasztalás álmunkból felébreszt.

Jaj nekünk hogy ezen Isteni-álmunk is
 Szerfelett sebesen előlünk elrepül,
 'S az a' mi még marad olly csonkult 's ollyan kis —
 Hogy csalatott szivünk' szent tüze is kihül.

Csendesebb álmra lépünk ekkor által
 Melly csak nyugodalmas házi-éltet remél,
 De ez is nem soká mint a' többi megcsal;
 Ritkulnak kedvesink — gyengülünk — itt a' tél.

Éltünknek utolsó álmához érünk már!
 'S ez könyvező szemünk' felfelé emeli.
 A' halandó már csak félig földi-polgár,
 Mert szentebb álmait csillagok közt leli.

'S így egész éltünkben végig álmadozva
 Küszködünk keb'lünknek sokféle vágyával,
 Mig végre imádott Atyánk szánakozva
 Örökre megnyugtat a' sir' hűs-álmával.

Idősb Gr. Teleky Ferencz.

N A G Y S Á G.

Nagy léssz úgy: ha tudod magad' ott megalázni gya-
 korta,

Hol mindég nagyjá: lenni kíván sok ezer.

Hrabovszky Dávid.

A' KÉT FÉRJ' HITVESE.

Gyakorta olly szörnyű örvényt
 Rejt az ember keblében,
 A' melly Isten - 's embertörvényt
 Elsüllyeszt vad mélyében;
 Jaj! a' kin illy erőt vesznek
 Az indulat' habjai,
 Ö, — 's több vétlen lelkek lesznek
 Akkor martalékai!

Kemény téli idő volt. Házának magányos
 falai közzé vonúlt az ember; innen nézett ki a'
 szomorú természetbe, mellynek mezején minden
 öröm eltemetve feküdt. Dühösen süvöltött az
 éjszaki szél, 's csak ez adott élethangot a' nagy
 sír' csendjében. —

Némán ült a' szobában Ágnes, Bánkö várá-
 nak asszonya, szánást gerjesztve lebegett arczá-
 ján a' halavány szenvedés; egész valója hasonló
 volt ama' rózsához, mellyet egy tavaszi fagy

lekonyít, 's idő előtt kifoszt virágzó pompájából. Karján tartotta csecsemőjét, oldala mellett Lajos állott, egy hat esztendőös gyermek, anyjának egygyetlen öröme még a' puszta életben. Könyezve voná épen ezt szívéhez, midőn Loránd véletlen belépett.

Ijedve szökött a' gyermekről itt vissza az anyai kéz „Nem de, hogy édes a' visszaemlékezés?” — felszólal gúnyhangon a' durva férj, és szeme mérgesen Ágnesre villan — „mint képzeled az átkozott magát amaz időbe vissza, melyben első Urának csókjai fűszerezték éjszakáit, 's illy elmés majmot kapott az erek' játékiból.”

Ágnes. Hová ragad ismét a' szilaj indulat, te tigris! — Oh mikor ürítem én ki a' szenvedés' poharát!

Loránd. Helyes emlékeztetés! Az ember az indulatnak örök bolondja, mint a' fák' üstöke a' zúgó szeleknek; az indulat csalta meg szívemet első látásodban, — az indulat tett a' pokol' örök adósává, hogy bírhasalak. —

Ágnes. Szűnj meg az egekre! Rettentő szavak ezek, melyek túl hatnak értelmem' határin. — Oh ember! miért háborgattál engem' özvegyi székemben? hányszor vívtam akkor indulatos kérelmiddel, 's kerültem ki az öszve hozó alkalmat? — De előled menedékhelyet nem

találtam. Kezemet adtam néked, te vad! mert az a' reménység éltetett, hogy a' ki elhunyt férjeinek barátja volt, az engem is becsülni fog. Rettentően mutatja a' jelenidő megcsalástomat.

Loránd. Nagy mester az az idő! mint jövendő, mennyet ígér, megcsal mint jelenvaló, — 's pokollal ijeszt, ha multtá lesz. Óh ha te azt a' bogot fel tudnád oldozni!

Ágnes. Loránd! Engedj már egyszer szavaimnak utat szivedhez. Mi boldogok soha sem leszünk; irtsd ki ezt a' kebledben megfeneklett vadságot, így legalább türhetővé teszed az életet. Nézd, térdeimen kérlek, lágyítsanak meg annyi esenkedéseim; ha nődet nem szánod, kí méld meg bennem Drákynak özvegyét, ki téged soha sem bántott.

Loránd. Óh asszony, ha most is az volnál! — nem özvegye, hanem felesége; — vagy ha azzá tehetnélek, — 's én viszont az lehetnék, a' mi voltam: — mázsás terhek hullnának akkor szivemről le, 's én boldog volnék, mint egy paradicsom' polgárja. — Most, midőn az enyém vagy, nincs egyéb mód, hanem hogy sírig átkozzalak, és (magában) kétségbe essem!

Ágnes mély fájdalommal kelt fel azon helyről, hová hasztalan borúlt. Sírva fogta meg

fiának kezét „Jér Lajos, — úgymond — kerüljük az ő tekintetét; az ég neked irgalmatlan gyámatyát adott, 's nekem egy ragadozó vadat férj helyett; az én szenvedésimnek csak a' halál' orvosa!“ 's ég felé emelt szemekkel hagyta a' szobát el.

Loránd merően nézett a' kimenő után. „Hogy általam boldogtalan vagy, (így szólott magában hosszú küszködés után) azt én tudom; — a' szánakodás, és gyűlölség váltig vív lelkemmel. A' mit az első jóvá akar tenni, azt a' másik, mint hatalmasb, ismétlen öszverontja. Majd szánlak, hogy szerencsétlen vagy, majd viszont akarom, hogy örökre az légy. Az elsőt soha ki nem jelentem, de akarom, hogy érezd az utólsót. — Gyorsan villan szivemen keresztül néha egy jól-tévő erő, — mennyei szikrának gondolnám örömet; ez reményt akar gyújtani bennem az Isteni kegyelemre; de irtóztatóan süvölt ismét a' pokol, hogy annak már vége van! — Ágnes! Ágnes! mikor te még a' szüzesség' fátyolát hordoztad fejedben, 's én Olmoson, e' magyar barátság' fészkeben mint ifjú, először láttalak: mindenható erővel repült akkor feléd az én szívem, minden vércsep erebben bírni buzgott téged. — Oh ha az ég ezt a' forrón kívánt szerencsét akkor megadta volna; ártatlanul, és könnyen,

mint a' lepke, repülnék az életen keresztül. — Most bírlak; de egy hegy nehézkedett melyeimre, mellyet száz Róma le nem lapíthat.“

Itt belépett Pongrácz, az ő lovásza. „Uram! — úgy mond — a' lovak nyergelve vannak, de ma veszedelmes lesz utra indulni.“

Loránd. És miért? a' világ' tengelye fordul e ki sarkából?

Pongrácz. Sűrű gomolyokban esik a' hó, minden csapás el van temetve, 's az ember nem lát sem előre, sem hátra.

Loránd. Sémmisség!, illy időt ohajt az én természetem. Láttad e asszonyodat? mit csinál?

Pongrácz. Imént hallám a' komornától, hogy arczáján egy köny éri a' másikat.

Loránd. Boldog a' ki sírhat. Könnyek által enyhül a' tájdalom, a' szív megcsendesül, 's új élétsugár folyja körül, mint a' föld' színét nagy zápor után a' verőfény. — Oh ha én: sírni tudnék!

Pongrácz. De Uram, engedj meg egy kérdést; hová fogunk menni?

Loránd. Urad, a' hová akar, — te, hová Urad parancsolja: Az út nyitva áll a' poklokig; — 's tornyosodjanak olly magas hegyekké a' havak bár, mint Krivánnak üstöke, a' vándornak azt nem rekesztik el.

Loránd itt kisietett az ajtón, Pongrácz pedig föcsóválva némán követte.

Könnyebbülést érzett Ágnes, ha néha férjét eltávozni látta, mert akkor a' házban csendesség uralkodott. Sokszor így magára hagyatva, gyászosan kavarogtak lelke előtt a' múltaknak képei; setéten lebegé körül Drákynak árnyéka — azon vitézi állásban, mellyben tőle búcsút vett; tompán viszhangoztak fülébe az ő utolsó szavai: „Isten veled, életem' szerelme! hazám' szent java mostan tőled elszakaszt, de egy mennyei Való súgja nékem, hogy mi viszont meglátjuk egymást; maradj tehát hívem!” — Mindég egy titkos borzadás szállotta meg Ágnest, ha e' szavakra emlékezett; mintha az örök álomban szendergőktől is kellene tartani.

Ágnes ezen időpontig a' sorsnak sok visszás fordulásait tapasztalá. Ő Rohonczon született a' Gamrayak' nemzetségéből; már éltének ötödik évében árva lön, 's anyabátyjának gondviselése alá jutott. — Tizenhat esztendő korában bálványa lett a' vidéknek; szép volt, virágzó és tellyes, mint a' rózsá' kelyhe. — nyájas és szemérmes, mint a' hajnalbibor. Mind azon gazdag és nemes ifjak közzül, kik szíve, és keze után

lángoltak, kettő különbözteté magát meg: Dráky, és Loránd. Egyenlők ugyan testi kellemekre; különbözök belső tulajdonokra nézve; amaz vidám, szelíd, és nyíltszívű; emez komor, magába zárt, és indulatos. Drákyval kötö össze Amor, és Hymen a' virágzó hajadont. Hangos örömjazzal hozta ez menyasszonyát Bánköre, mellynek ő Örököse, és Ura volt.

Loránd enyészve látván reményét, feleségül vevé Balázs Ilonkát, egy szelíd erkölcsű, nemes leányzót. Ezzel türhetős békében élt atyai várban Lögényen; s úgy látszott: hogy ő mint Dráknak előbbi tüzes vetélkedő-társa most annak elválhatatlan barátja lett, mert Bánkövét számtalan ízben látogatta.

Bánkö három évig a' boldogság' lakhelye volt; a' szeretet, és hűség példás öszvehangzásban fogtak itt kezét. Ekkor kiütött a' Török-háború; enyészettel fenyegette Ozmán' vad csordája a' keresztyén magyar kormányt; sietve gyűlének zászló alá a' hazának nemes fiai, Dráky is bucsút vett kedves háznépétől, s hőstüzzel repült Loránddal a' hadnak veszélyi közzé.

Győzedelmesen tértek vissza egy év múlva a' magyar seregek, és azokkal Loránd. Csüggedt fővel jött ez Bánkönek Asszonyához, hirül adni Dráknak — elestét. Mint a' lekonyúlt lilium

állott Ágnes vesztesége' fájdmában. Erősen feltevé magában a' kesergő özvegy, hogy hátralévő napjait a' világtól elvonulva tölti; csak az Olmosi ház maradt vigasztaló barátja, és Loránd, ki erővel is fenntartotta a' barátság' jusait.

Loránd az ő hitvesét Ilonkát a' táborból lett haza jötte után, öt holnap mulva hirtelen elvesztette. Ezután Ágnest még gyakrabban kezdé látogatni, 's a' miért eddig csak törött hangokban esdeklett, azt most indulatosan kívánta, — az ő kezét, és vizonszerelmét. Ágnes másfél évig állhatatosan küzdött hűségének altatója ellen; de az idő győzedelmes lett az asszonyi erőn. A' két özvegy között a' választó fal leomlott, és Loránd Ágnesnek férje lön; 's mivel Lőgényen lakni már régóta borzadt, — anyjától, 's testvérítőtől elvált, és új hitvesének birtokába Bánköre költözött.

Ezen házas életet kerülte az egyesség, és szerencse. Loránd alig élt Agnessel egy rövid holnapig, 's már benne egy megfoghatatlan vad természet fejtődött ki. Gyűlölni kezdé nőjét, örök nyughatatlanság háborgott lelkében, szüntelen csak a' kietlent vadászta, 's komorsága a' kétségbesésig nőtt. Bánkö imígy a' barátság' sírja lett, minden ember irtózott annak új urától; és Ágnes, ki most már egy évig élt vele,

a' nélkül, hogy szavait érzések fogták volna fel, vérző szívvel ismérte meg, hogy ő sírjáig a' legszerencsétlenebb asszony.

Már a' nap régen elalkonyodott, midőn Loránd a' nagy téli zivatar között behajtott Pongrácczal a' Lögényi várba, hová őtet Öccsének levele már két nap előtt sietve meghívá. Zsibbadt érzékekkel szállott le lováról, 's tántorgott hóba söppedezve beteg anyjának szobája felé. Néma főhajtással nyitotta fel ajtaját egy házi cseléd; — 's mit látott? — anyját halotti lepedőben, testvérjeit a' gyásznyoszolyára homorodva, 's egy csendes kerületben a' ház' több jámbor jobbágyait. Szörnyen megrázta ez a' jelenés Lorándot, — életjel nélkül rogyott össze — talán a' lélekisméret' súlyától!

Midőn magához tért, ágyon fekvé lelé magát egy külön szobában, mellette gyászlepelben siránczó huga ült. „Hol vagyok?“ ez volt a' várban első szava. — „Itt a' te szerető hugodnak társaságában“ felele a' szomorú Berta. — „Menj, menj angyal, hozz egy pohár-bort, hogy éledjek dermedésemből.“ — Berta ment, hozott, a' mit kívánt, 's bátyját megölelvén, eltávozott, mert testvérje hívatta.

Halavány fényt vetett a' gyertyavilág a' szobafalakra. Vadúl jártatá szemeit Loránd a' szerte fekvő házi eszközökön. „Szent Isten!“ kiáltott fel egyszerre — „nem ez volt e Ilonka' szobája?“ Fekvéséből talpra dőbbent — „és ez nem az az ágy e, mellyen a' halál' vonoglásait szenvedte? — Úgy van! rettentő igent mond az emlékezet. Jer te szőlőtőnek jóltévő leve, oltsd el bennem egy pillantatig csak ezt az emésztő tüzet.“ — A' poharat megragadta, és ivott; de hirtelen rántotta azt vissza szájától, 's szemeit borzadva mereszté reá „Huh! ez Ilonka' pohara, a' rajta lévő arany rózsákról ismérem. — Rettenetes! ha most megnyilna a' koporsó, 's ő itt előttem megjelenne — méhének még éretlen gyümölcseivel, 's azt mennydörögné fülembe: Méregkeverő! most meg vagyok boszúlva, te halált ittál poharamból!“ — Irtóztató volna ezen boszúállás, — és még is csak bocsánat illy bünhődés; mert én csak egyszer halhatok, — pedig illy gyilkosnak, mint én, három élet sem elég, hogy a' vért vérrel fizesse.“ —

„Örökké zúzatni a' kárhozat' markában, — a' lélekisméret' horgán örökké rángódni, — éjjel nappal vigyázni, hogy senki bé ne törjön a' fedett titokba, — az egész teremtésben hasztalan keresni altató-szert, — 's végre a' kétségbesés'

martaléka lenni: ez a' gyilkosok' sorsa. — Oh az emberben nagy a' kártékony tehetség, ha az iszonyú indulat Őra lesz a' fenyítő léleknek!“

„Ágnes! te vagy mind ezen szörnyeknek indító-oka. Életem ártatlan volt, míg téged' nem láttalak! — En férj levék, de vérem' tajtékzó hulláma akkor sem csendesült, 's az incselkedő sátán mindég azt súgta: „győzd meg az akadályokat, 's ő a' tiéd lesz.“ — A' kárhozat' mélysége felett vertem hidat tehozzád. — Oh a' részeg indulatnak csak egy pillantat kénye volt; rettenetesen józanodám fel a' te öledben. — És te neheztelsz, hogy gyűlöllek; oh a' mit a' pokoltól vásárlunk, abban nincs állandó kedvesség! Te azt hiszed, hogy legszerencsétlenebb vagy; — hát mivé léssz, ha öldöklő titkomat szívedbe öntöm?“ —

Vadúl kinzá Lorándot a' vádoló lélekisméret azon három napok alatt, melyeket Lögényen töltött. Az embereket kerülve — többnyire a' magányos szobafalak közt bolyongott, 's ön testvérít is maga körül csak erővel tűrhette.

Nagy gyászpompával vitetett a' tisztas Ha-lott a' nemzetségi kriptába; szédelgve ballagott Loránd a' kíséző sokaság között, nem mervén megtörni a' végső gyermeki tisztelet' szentségét; hajtorzongva állott meg a' kriptá-üregnél,

ne hogy egy lelki kéz visszatartóztassa őtet e' halottak' honjában.

A' temetés után egy feketén pecsételt levelet kapott Öccsétől. Loránd feltöré, 's imezt olvasá: „Fiam! testem' ereje annyira megfogyott, hogy már nehezen fogsz életben találni. Tiszteld az Istent, kitől elhajoltál, szeresd testvéridet, és élj egyességben hitvestársoddal, Ágnessel, kinek szép erkölcsét ismerem; ő megvettetést tőled nem érdemel. Vedd szivedre ezen végső anyai intésemet — az áldást, és átkot foglal magában; mind a' kettőnek nagy ereje van az Isten előtt!“ — Loránd a' levelet eltette. „Jó anya! — úgymond — halmozd vétkeim' súlyát az utólsóval, az első nem használ,“ 's Pongrácznak nyergelni parancsolt.

A' ház' baráti mind leülének a' halotti torhoz, — csak Loránd nem. Komoran vett búcsút a' jelenlévőktől, 's szolgájával a' nagy hidegben Bánkőre visszaszáguldott. Mindnyájan álmélkodtak lelkének állapotján, de annak kútfejéhez senki sem jöhetett. — Ő Lögényvárát utószor látta. —

Egy mértföldnyire Bánkőhöz állott egy kelemes dombon az Ólmosi vár; a' gazdag róna

vidék annak aljában úgy feküdt tavasszal a' szem előtt, mint egy kis Kánaánföld. Olmosnak Ura Kadik Bernárd, egy vendégszerető derék magyar volt, de nem csatasíkra való, mert jobb kezének két úját még gyermekkorában elvesztette. A' vidék' becsületes Nemesei vigan ülték sokszor itt a' barátság' ünnepét. Dráky, és Kadik között oldhatatlan szoros egyesség, és szeretet uralkodott; számtalan napokat töltött a' két hív barát egymásnak várában. Mélyen fájlalta Kadik, midőn a' hír füléhez hozta Dráky-nak a' vérmezőn történt halálát; gyakran ment vigasztalására szomorú özvegyének, 's csak akkor, midőn Ágnes Lorándnak férje lön, vesztette el Bánkő ezen igaz barátját, mert szíve nem egyezhetett annak barátságkerülő hideg természetével. Nemes részvéttel szánta Ágnest, ha néha hírt vett szerencsétlen sorsáról.

Épen ebédjét végzé Kadik háznépével, 's asztalnál ülve többféle nyájas beszédeket tartott, midőn hozzája egy idegen férjfiú véletlen belépett. Egy hosszú görög köntös volt öltözetje, fején csalma, 's kezében egy vándorbot; nézése komoly. 's arczáján az őszinteség' vonásai látszottak. „Üdvözellek szelíd hajléka a' barátságnak!“ imígy tevé köszöntését az Idegen. Sokáig merően nézte őtet az együtt-ülő háznép.

„Örök Isten, mit látok!“ — felkiált egyszerre az álmélkodó Kadik — „az én barátom Dráky!“ 's a' háznép feldöbbsent ülőhelyéből.

Dráky. Ti, a' mint látom, álmélkodtok, 's a' viszonzítás inkább rémít, mint örvendeztet benneteket. A' jó barátot hosszú távollét után nem így szokták fogadni.

Kadik. (karjai közé sietve) Barátja lelkemnek! a' halottak' országából jössz e mi hozzánk?

Dráky. Ha Bagdádöt Ásiában annak nevezed, akkor onnét.

Kadik. Megfoghatatlan! Pedig a' hír'szava mindenütt az volt, hogy hazáért Törökfegyver által estél el.

Dráky. Oh Bernárd, ha úgy volna! most édesen nyugodnám a' természet' anya méhében. Hogy fegyver által estem el, itt a' hír nem hazudott; de a' csapást nem Török tevé rajtam, hanem egy áruló barát, — egy pogánynál alábbvaló magyar.

Kadik. Rettentőt mondasz! És ki az az istentelen?

Dráky. Ötet a' földön, és pokolban — Lorándnak hívják.

Kadik. Loránd? — Mindenható Isten! most minden világos.

Dráky. (leül) Ez a' vágás itt hátul fejemben, melly az ítélet' napján is látható lesz, — az ő munkája. Egy csekély szóbeli öszveütközés, melly közöttünk a' táborban esett, az istentelent orgyilkosságra tüzelte.

Kadik. (félre) Vagy az az ördögi vágy, hogy felcségedet bírhasa. (Drákyhoz) És mint szabadúlhatál meg a' haláltól?

Dráky. Csudálatos az. Egy nemesszívű Görögnek köszönöm életemet, kinél nagyobb barátját az emberiségnek nem ismérem. Közel három éveket tölték ezen kereskedővel — a' szükségtől kénytetve — Ásiában, — megismérkedtem az ottani nemzetek' szokásával, 's a' hajdankornak sok tiszteletre vonzó emlékivel. Hogy Európába visszajöhettem ismét, azzal is ezen görög jóltévőmnnek tartozom. En őtet e' nap alatt nem látom többé, de szívemben él az ő örök emléke. — Ennyit mondanom legyen elég; ad az Isten Bánkövön olly időt, mellyben távollétem' történetét jobban megértheted.

Kadik. És miért nem most? (magában) Oh mint fogom majd elkerülni, hogy szavaim által tört ne verjek szívébe!

Dráky. Bernárd! két nagy hatalmas indulattal jövök én hazámba; az egyik kedves háznépem' karjai közzé hajt, a' másik megboszulni

gyilkosomat. — Elégítsd ki most szívemnek éh-
kivánatját: él e Ágnes az én hitvesem?

Kadik. (hosszú szünet után zavarodva)
Igen is, Ágnes él

Dráky. És Lajos, az én gyermekem?

Kadik. A' te Lajosod él!

Dráky. (felkelve) Mi ez? Te kedves hírt
mondasz, és még is a' szó ajakidról olly hosz-
szan, és tompán hangzik, mint egy mennykö-
moraj a' távolban. —

Kadik. (barátját feszült melyére vonva)
Oh Dráky! miért kell nekünk egymást így vi-
szont látni?

Dráky. Szent Isten! beteg e az én felesé-
gem, vagy gyermekem?

Kadik. Nem!

Dráky. Nincsenek talán Bánkövön?

Kadik. Bánkövön vannak!

Dráky. Javaim pusztultak e el?

Kadik. Javaid nem pusztultak el!

Dráky. Megfejtethetlen! Minden kérdésre
kivánt válasz, és még is minden szavad úgy
cseng fülembbe, mint egy lélekharang. Jele,
hogy hazudsz.

Kadik. Az Isten bizonyságom, hogy nem
hazudok; de ámbár ez mind igaz, még is —

Dráky. Oh az az ámbár, és még is két rettentő engesztelhetetlen ellenség, — be fúrja magát az életnek mindegyik sorsába; és csak azért vannak a' Fúriák által teremtvé, hogy akadályt vessen örökké az egyik a' másiknak. Mit akar tehát sorsomban ez a' még is? —

Kadik. Barátom! csak ma kímélj meg. Vannak néha olly pillantatok, mellyben a' meglepetett ember felakad, 's erőtlen, hogy magát kifejtse. — Ül le, és pihend ki magad'; holnap talán el leszek készülve, néked egy titkot kijelenteni, melly —

Dráky. Hah! te mesterül tudod a' lelket csigázni. —

Mint a' villám lövellett itt fejébe az a' gondolat, hogy Ágnes talán megszegte hívségét. Vadúl szakasztá ki magát Kadik' ölelő karjaiból. „Isten hozzátok!“ ezt kiáltá; az ajtón ki rohant, 's a' ropogó hó' fagyán gyorsan törtetett Bánkő felé. Mint egy köszobor — a' földön le mélyezve — állott Kadik hűledő háznépe között. „Dráky! Dráky!“ ez volt minden, a' mit mondhatott; de a' hangot csak a' ház' siket falai fogták fel.

Loránd nagy tépelődések között verődött Lögényből Bánkőre vissza, hol minden csendes

volt, mint a' sír, és pusztá mint egy ház, mellyen a' halál futott keresztül. — Szobájába vonúlva — ezer setét gondolatok keltek zavaros agyában. Lelke véres szemekkel kémlelte a' hártárt, meddig a' véteknek terjedni szabad, hogy még remény maradjon a' bocsánathoz. Majd ismét anyjának levelét futotta végig; 's úgy lát-szott, hogy ez lelkében a' kétség' tüzes sugárait megtörte. „Azt mondják — így tünődött magában — hogy a' szülék' álka mázsákat nyom az Isten' mérő-fontjában; hogy a' melly serpenyő-re ez nehézkezik, az felhúzza a' másikat; miért ne hinnők ezt a' szülői áldásról is?“ — Loránd erős eltökélést vön, hogy Ágnessel magát kiengeszteli.

Loránd másnap hitvese' szobájába ment. — Épen esti imádságra szólít a' harang. Ágnes, Lajos fiával egy feszület előtt térdelt, 's imádkozott; pólyás gyermeke az ágyon feküdt. — Lorándot e' jelenés legelőször illette meg bűnterhelt napjaiban; — halkkal az ablakhoz ment, 's kinézett a' szomorú vidékre, mellyet a' hold' halavány világa folyt körül. Gyászosan lebegtek gondolati a' múlt időben. Midőn feleszmélt, Ágnes egy nyugvón ült, az asztalon gyertya égett.

Loránd. (távol állva, fél-komoly hangon)
Ágnes!

Ágnes. (szünet után) Mit kívánsz?

Loránd. Lögényen valék; az én anyám megholt.

Ágnes. Legelső hír, mellynek hallására méltatsz, — 's az is szomorú.

Loránd. Tegnap temettük el.

Ágnes. Most tehát boldog, ha szenvedett. Én irigylem sorsát.

Loránd. (szünet után) Ágnes! én sokáig gyülöltelek.

Ágnes. Nem volt időm elfelejteni.

Loránd. Boldogtalan ellenkezés volt közöttünk.

Ágnes. Úgy van! De mit jelentsen ez az emlékeztetés? ezt választottad ma hóhéreszköznek?

Loránd. (lágyult hangon) Én akarnám, hogy felejtsük el.

Ágnes. Ember, mi ez? azért jöttél e most, hogy gúnyjátékot üzz velem?

Loránd. (Ágneshez közelítve) Kérni jöttek, hogy bocsáss meg.

Ágnes. (székéről felkelve) Szünj meg üldözni tigris! (csecsemőjét ölébe kapva, Lajoshoz) Jer gyermekem, távozzunk! —

Loránd. Az Isten tanúm, hogy szívemből szólok.

Ágnes. (menése közben) Istent te nem hiszel, — szíved pedig hideg, mint a' Sajó' jege.

Loránd. Hinni kezdem, mert érzem az ő malasztját.

Ágnes. (álmélkodva áll).

Loránd. „Élj egyességben a' te hitvestársaddal“ ez volt anyámnak végső intése; én szavát akarom fogadni a' dicső halottnak.

Ágnes. (illetődve) Ha úgy volna.

Loránd. Jövendő életem' módja megtanít.

Ágnes. Örülni akarok, és nem tudok; mert félek, hogy ez a' béke nem egyéb, mint egy csalfa örvénycsend a' tengeren, melly azért áll be csak, hogy szünet alatt a' düh annál vadabb erőre kapjon. A' hol két ellenkező dolgok rendkívül váltják fel egymást, ott az állandóság' talpköve — szétfolyó homok.

Loránd. (fél-índulatosan) Ágnes, bocsáss meg! könnyű ez néked, mert te szabad vagy, és ártatlan, mint Lót' leánya Gomorrának kénköves tüzében.

Ágnes. Isten! te látod szívem' tisztaságát; én nem csak egy férjnek, hanem egy orgyilkosnak is kész volnék megbocsátani.

Loránd. (megrázkodva — magában) Huh! ez a' szó ismét visszalök ördögi sorsomba.

Ágnes. (Lorándnak kezét nyújtva) Én megbocsájtok.

Loránd. És elfelejtesz mindent?

Ágnes. Elfelejték mindent; de esküdj meg, hogy engem ezentúl üldözni nem fogsz, sem valamelly vadság' kitörésével megszomorítani. — Esküdj meg Drákynak, volt férjemnek, 's barátodnak árnyékára!

Loránd. (félelmes rekedező hangon, fel-emelve újait) Esküszöm Drákynak véres árnyékára! —

Ágnes egyik karján csecsemőjét tartotta, a' másikat Loránd' vállára tévé, és feje angyali szelídséggel reá konyúlt. Loránd indulatosan ölelé hitvesét. „Ágnes! Loránd!“ ezek voltak a' békülés' egyetlen hangjai. A' kis Lajos e' jelenetnél örömtelve esett térdre, 's karolta által gyámatyja' lábait.

Itt kopogás hallatott az ajtón; ez felnyílt, és — Dráky belépett.

Hosszú szünetet tartott a' szörnyű meglepetés. Vonagló idegekkel böszült vissza Dráky, 's a' bot kifordult kezéből. — Szédelgve meresztette szemeit Loránd a' bėjövőre, 's tárta maga elébe karjait, mint a' ki előtt a' pokol' mélysége megnyílik. — Odahalva állott Ágnes, a' Jelennek, vesztéthirdető képében, szemének világa

elsetétült, — 's mint egy jobb világba készülő lélek — rogyott össze ártatlanságának lilium-diszében.

„Lelkeket csábító pokol, te győztél!“ — riadott fel Loránd — „itt a' te martalékod!“ — 's lekapott a' falról egy kardot, 's kétségbe esve dőlt aczélhegyébe.

„Hah undok asszonyi szörnyeteg! ez a' te hívséged?“ ordított Dráky hosszú dermedéséből feleszmélve, — gyorsan rántotta elő köntöse alól — elrejtett fegyverét, 's a' padlaton elterült asszonyhoz rohant, hogy feláldozza bosszúdúnek; itt hirtelen a' szobában termett Kadik, 's döfésre emelt karját lekötözte. „Barátom! — így szólítá meg elszörnyedve — mit akarsz cselekedni?“ — „Félre! — mond amaz — hagyj boszút vennem boldogságom' gyilkosain, 's annak omladéki alá temetkeznem!“

Sírva emelte fel itt fejét Lajos, anyjának teteméről, mellyre az ártatlan lehomorodott, 's irgalomért látszott a' mord arcú hóhér előtt esdeklenni.

„Dráky! — imígy szóla tovább Kadik — halljad a' titkot, mellyet most felfedezek. Ez az angyali lélek ártatlan; ő téged híven szeretett, — két esztendeig gyászolta halálodat — elvonulva minden emberi társaságtól. Ennek a'

csábítónak, ki itt vérében fekszik, munkája minden. Hogy a' táborból haza jött, nőjét a' halál hirtelen elragadta; — ezen szörnyű esetek' szövénységéből méltán lehet gyanítani, hogy ő volt alattomos gyilkosa. — Agnesed a' pap' keze által hitvese lett; ne gyűlöld ötet, — ez a' sátán nagy fortélyokkal élt, hogy asszonyi állhatatosságát törbe kerítse.“

Dráky itt térdre esett; remegő gyermekét karjai közzé voná, 's lankadt lélekkel nézett az ég felé: „Te Isten ott Mennyben! — mondá töredezt hangon, — erősítsd hitemet, hogy örök igazságodat ne hozzam kétségbe! Te rettentő vérangyalt küldöttél életem' paradicsomába. Hogy miért? azt fel nem találja halandó elmém. Ez a' gyermek földi szerencsémnek egyetlen maradványa!“ — „És egy barát, — közbe szólt Kadik Drákyt ölelve, ki sírig hived lesz!“ —

Ágnes a' félhalotti álomból ismét életre serkent, 's Kadik véghez vivé, hogy férjével viszontag egyesült; de a' szeretetnek amaz istenítő bája, melyet Dráky egykor nőjének karjában érezett, örökre kiholt; — az új hites szövetség hasonló lett az őszi napfényhez, mely csendesen süt a' kopasz mezőre, de többé nincs hevítő ereje.

Lorándnak holt teste Lögényre vitélt; cse-
csemős gyermekét pedig, mellyet Ágnestől nem-
zett, testvérjei nevelék fel.

Csak igen rövid ideig élt Ágnes e' visz-
onyosulás után; a' mély emésztődés hirtelen fel-
dulta éltének gyökerét. Egy napon, hogy Dráky
komoran haza tért a' vadászatról, — ágyán ta-
laltatott — általszenderedve egy jobb's boldogabb
hazába. Szenvedő ártatlansága ott elnyeré csillag-
koronáját!

A' sors, melly illy csudálatos csapásokat
mért e' földön Ágnes' életére, csak abban kímél-
te meg, hogy fel nem fedezteté előtte Loránd'
gyilkosságát.

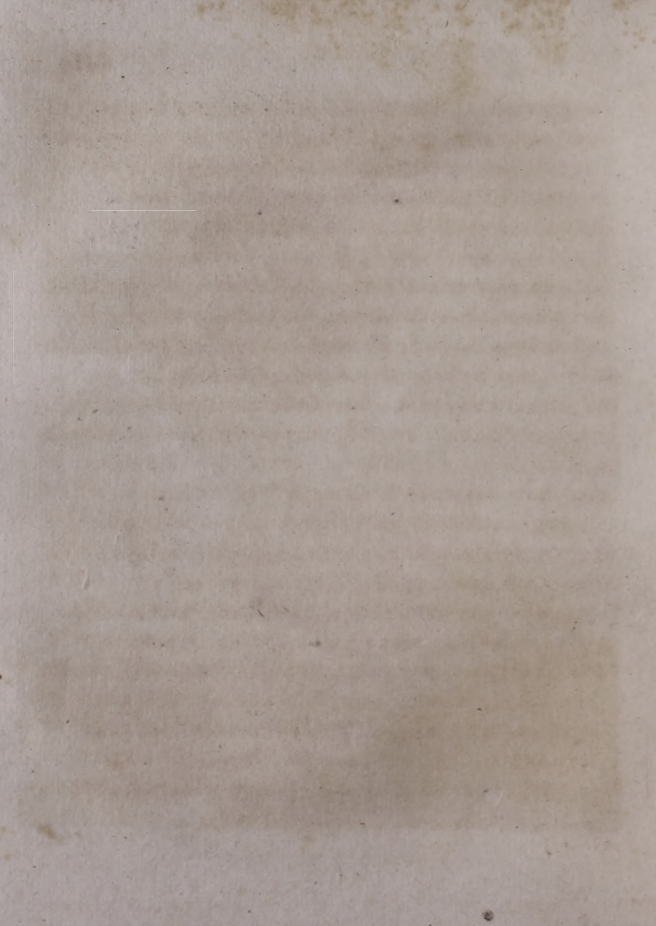
Dráky még több évekig vontatta halandó
életét. Csendes fájdalommal tekintett vissza olly-
kor a' múlt időbe, mellyben boldogságának
virági nyiltak, és elhervadtak. Keservben edző-
dött szíve futott minden tomboló kedvektől.
Gyermekeit hazaszerető jámbor polgárrá nevelé;
's Kadik volt az az eggyetlen meghitt férjfiú, ki
néha egy gyenge örömsugárt folyasztott lelkébe.

Szenvey.

László Cserhalmon.

M. Hofmann sc.

C S E R H A L O M.

Néma borongással megy az öskor' lelke, fölötted,
 Cserhalom! és nem kér emlékül oszlopot érczből:
 Oszlop vagy magad, oh diadalnak halma, meződdel.
 Téged még az erős természet szüle magából,
 Hogy mint embernek gyarló munkája, felejtett
 Porba ne szállna tetőd, hanem állna, mig emberek
 élnek,

És a' harczos apák hírének lenne tanúja.

Árpádnak honnját Salamonnal sok baj emészté,
 Az még sem rendült, romlatlan férjfi erőben
 Állván hőseivel: főkép' a' társas egyesség'
 Napjaiban temetője lön ellenségi' hadának.
 Olly vala, mint a' két végsúcsos földközi szálkő,
 Melly keleten 's nyugaton kitekint az egekre, 's mi-
 dőn itt

Nap veri, ott éjnek rémfátyola leplezi ormát:
 Elfáradva leül a' villám mély közepében
 Nem rengetheti meg, nagyságán nem mehet által.

Úgy Árpád honnját veszedelmek' mennykövi csapván
 Nem rendíthették, közepén túl nem hata mérgök.
 Akkor az ifju Király Salamon szép déli sugárként
 Járt a' seregek előtt, vele két fejedelmi levente
 Ég' áldása gyanánt, bölcs Gejza, 's szekercze csapással
 Rettenetes László, Bélának gyermeki jártak.
 Akkor együtt az erő, bátorság 's józan okosság
 Őr vala, és akadály az enyészet' napjai ellen.
 Kétes az ütközetek' forgása: Sajóra, Mohácsra
 A' jó honfi ma is könnyezve tekint, de ki retteg
 Hallani a' harczot, melyet László' keze harczolt?
 Cserhalom! a' te tetőd diadalnak büszke tetője.

Merre Ozúl haragos Kúnok' fejedelme hadaddal?
 Visszalobog zászlód éjszaknak durva szelétől,
 Háromszor fordul paripád, hogy visszaragadjon.
 'S nem látod magad is vijjogva röpülni fölötted
 A' puszták' madarát? Eljött, hogy téged emésszen,
 'S szállongó fiait meghozza lakozni hadadra?...
 Nyargalnak, még nem tudják, hogy veszni jövének.
 Mint a' farkas, melly juhakolba ereszkedik, öl, dúl,
 'S gond nélkül rabol a' remegő falkában, azontúl
 Menne; de örvös ebek várják ordítva, közelget
 A' boszuló Pásztor, 's fölemelt villával ijeszti.
 Úgy haladának ezek gyilkos szándékkal. Utánok

Pusztá maradt Nyírség. Tisza' gazdag partjai nyögtek
 Vad tapodások alatt, és vért mosa rólok az árvíz.
 Láta Bihar pusztulását, 's nem tudta kerülni.
 Szörnyü halál takará a' bátor férfiak' arczát.
 Haldokló öregek jajgattak rajtok elázva
 Honni rokon vérrel, 's keserü fájdalmas özönnel.
 Dúlt ágyon csecsemők egyedül fetrengve sirának.
 Ifjú anyjokat a' táborral gögös Ozulnak
 Vad katonája vivé pórázra kötözve; szüzekkel,
 Nem közös indulatok' lánczán, hajtattak az ifjak.
 Jött agg Erneyei is. Dúltan vala mindene. Még egy
 Kincse van úgy vélé, a' szöghaju nyájas Etelke.
 Nincs többé, csak üres viszhang felel „édes Etelkém“
 „Sirba ha tettem volna magam, hogymélyen az undok
 Földnek alatta hever, tudnám; ha zajába sodorván
 A' Duna nyelné el, tudnám hogy szöke habok közt
 Tagjait usztában pusztító halsereg üzi.
 Láttam volna halál' ágyán hervadni mosolygó
 Szép fiataiságát, kétség nem nyomna: megáldnám
 Istenemet, 's türnék. Most nézek, 's nincs mire; szólok,
 És az üres viszhang gúnyol felelettel. Elálltak
 Könnyeim: azt kérdem, van-e még jó Istene a' vén
 Ernyeinek, vagy csak haragos kéz villog az égben,
 Melly lánggal fölirá bűnét, 's most megveri értte?“

Igy panaszkodt az öreg, 's meg' visszacsatolta rezegve
 Hangzó fegyvereit. Hogy harczra riassza Királyát,
 'S Béla' dicső fiait, búsan, de sietve megindúlt,
 És az ürült teremek szomorún döbbsentek utána.

Már hegyen ül terhes felhőként népe Ozulnak.
 Sátor alatt pihen ő hímes szőnyegre terülve.
 Lábainál buzogánya hever, hadi-kürtje fejénél,
 'S a' letüzött dárdán kalpagja; de oldala mellett
 Kötve maradt a' kard: hüvelyén szörnyű keze nyug-
 szik.

Lejt, vigad, ordítóz, zsákmányát hordja elejbe
 A' szilaj ifjúság. Dalt mond szép rabja' siralmas
 Arczairól, dalt a' harczokról, 's győztös Ozulról.
 Csak maga Böngérnek fia nem jö a' magas Árbocz,
 Csak maga késik még rabját köz örömbé keverni.
 Mint áll a' sas, melly fiat öröz fészkes üregben,
 'S messzire bár éhes, nem mer, távozni fiától:
 Úgy állott ő a' sátorban csendes örömmel,
 És aggódással, vele ott állt néma szoborként,
 'S haj! más érzéssel a' szöghaju bájas Etelke.
 Nézte az út' síkján László'hada nem ver-e port még?
 Nem jön-e atyja fehér zászlót lobogatva kezében? —
 Minden csendes volt, egyedül hangzott az örömtől
 Cserhalom, és hangját a' környék visszafelelte.

Nem jöve még László, nem volt még atyja' kezében
 A' lobogó czímer; de legott eljöttek az ifjak,
 Árboczot üdvözlék, 's a' lánykát nézni megálltak.
 És legeleőbb eljött, 's így monda bogárszemü Kődör:
 Szép a' hattyu, midőn távol honnjának egéből
 Csendesen érkezvén idegen tó' habjain ül le.

Ott az özönt könnyű lebegése hasítja, 's leszállnak
 Hold és csillag ezüst sugarakkal játszani hozzá.
 Oh Böngér' fia, boldog vagy, szebb a' teleánykád,
 'S nem feketébb, mint a' hattyúnak tollai, keble.
 Kár hogy könnyetereszt; de te Árbocz menj letörölni
 A' bús lány' könnyét: forró az, elégeti arczát.“
 Erre felelt komoran Böngér' fia, termetes Árbocz:
 „Menj tova jó Kődör, ne beszélj nekem illyet: enyel-
 gést

Nem türök én soha is, mikor arra nem ösztönöz el-
 mém“

'S elmene az tüstént; de helyette csoportosan eljött
 A' szilaj ifjúság, és volt, ki mosolygva imígy szólt:
 „Oh Árbocz, ha szeretsz, szedd rendbe rabodnak
 alakját.

Nézd hogyan elfordúl: arczát betakarja előttünk.
 Termete milly sugár, 's még is milly teljes! igéző
 Hablebegés minden kis mozdúlatja. — Parancsold

Szólaní, bár minden szava tíz aranyomba kerüljön;
 Mondd, hogy nézzen rám, 's szép íjamat itt hagyom
 értte."

Jött még egy, 's a' lányt megnézvén monda: „Bolond
 vagy,

Hogy nem örülsz Árbocz, hagyj bár kis időre pihenni
 Szöghaja' árnyában, fogadom, hogy többet örülök,
 Mint ha ma száz tengert kirabolnék gyöngye' javá-
 ból."

Harmadik is jött, és így szóla: „Ne mondjatok annyit:
 Én magam érdemlem, hogy szép szót mondjakelőtte.
 Jól teve, hogy bé nem takará kis lábait a' szüz:
 Ollyak azok, mint a' tajtékból fútt halom, és én
 Milly boldog lehetek, ha csak azt illetheti ajkam.
 Lába' nyomát csakugyan tölem nem tiltja meg Árbocz,
 Azt itt hagyja talán a' porzó tiszta homokban;
 Én pedig egyszeriben paizsom' lapjára kimetszem,
 Elviszem a' földnek minden részére csatázva,
 'S lánytkereseK, kinek e' lábnyomhoz lába hasonló"
 Legbátrabb vala Dember, erős magzatja Czikának.
 Szöke fodorhajjal teljes két válla, piros ók
 Arczai, termete nagy 's deli, pillantása hegyes tör;
 Szíve sebes szélvész, 's lobogó láng arra, mi nagy,
 's szép.

Ez beszökött, a' lány' arczát megnézte, 's elámúlt;
 Ésmikor a' szó visszakerült ajakára, imígy szólt:
 „Árbocz téged az égy megbüntet, hogy kiraboltad,
 Vagy maga e' lánykád rablá szépségét az égtől,
 'S most büntetve van itt. Asszony nem szülhete illyent,
 Tép nem táplálá; hanem élt fenn illatözönnel.
 Elkerülék őt a' szelek, és harmatba füröszte
 Arczait a' hajnal, 's mert arczai szebbek azénál,
 A' hajnal csak azért lett szégyent vallva pirossá.
 Nézzed bár szemeit: mi van ottan földi? Az éjfél'
 Legfeketébb foltját napnak közepébe ha tenném,
 Még az lenne talán szeme nyílt fényére hasonló.
 Oh Árbocz, mondd, 's a' hajnalt leimádkozom érte,
 Elhozom a' napot, és minden ragyogásit az égnek,
 'S itt hagyom érte neked; mert ő maga szép nap
 előttem.

Minden gyenge sugár, 's árnyék mellette, kivüle.“
 Így szólt ő; de nehéz gondok, 's fájdalmak epeszték
 A' szomorú lánykát; Árbocz pedig álla közöttök
 Félig emelt karddal, 's így szólt kifakadva boszúsan:
 „Vagytok-e még többen's mit akartok fecske beszédük?
 Vagy vígságtokat én megháborgattam-e, hogy most
 Rajtam üt e' sok nyelv, 's fületem nem hagyja nyu-
 gonni?

Hagyjatok el, bizony itt az idő, hogy hagyjatok el már,
 És ki ezentúl is háborgat játszi szavakkal,
 Annak némavakon hasznosb lett volna születni;
 Mért én némává 's vakká teszem ötet azonnal.“
 Ő így szóla, 's haragja elől hátráltak az ifjak.
 Dember kardra csapott. Még ez végére sem érvén
 Jött maga gögös Ozúl, a' lányt megnézte, 's imígy szólt:
 „Hah! bizony ok nélkül sátorban nem marad Árbocz.
 Kincse van, örzeni kell. Ifjú halld, a' mit Ozul mond:
 Add nekem a' lánykát, od' adom Zeje lányomat érte:
 Énekes, és ragyogó, mint legszebb csillag az égen,
 'S harmatnál gyengébb: nem volt még férjfi karok
 között.

És adok öt fiatal hadi mént, mind gyorsat, erőset:
 Nyergesek, és aranyos csótárral gazdagok, és bár
 Kérj még rá valamit, kész érte megadni vezéred “
 Erre felelt szaporán Böngér fia, termetes Árbocz:
 „Tisztelet oh diadalmas Ozúl! és hála tenéked,
 Hogy Zeje lányaddal megkínálsz engem, utólsót
 A' harcz' hősi közül; de bocsáss meg, nem szabadulhat
 Árbocz ezen lánytól: hozzá van szíve lekötve.
 A' mit ezentúl még mondasz, fejedelmi ajándék.
 Oh de ha bár paripád mind széltől lenne foganva,
 'S rá a' csillagos ég' közepéből lenne kiszegve

Legragyogóbb takaró, az még sem kedves előttem
 E' lányhoz képest. De hagyávan küzdve találandsz,
 Vidd haza öt bizvást, és engem fogj be lovadnak"
 Elvégzé Árhocz, 's így válaszol erre vezére:

„Meg nem gyűlöllek, noha kissé büszke vagy Árbocz.
 Elvárom harczod' hírét; de ha gyáva vivó léssz,
 Rajtad ütök, 's e' lányt feleségül birja lovászm"

„Nem soha!" szolt Árbocz, 's megüté a' kardot előtte,
 És iszonyú szemeit vérrel tarkázta haragja.

Megfordúla Ozúl, 's elmentek az ifjak utána.

Igy mulatánakezek, mikoron már fölkele a' nép,
 'S Erneyei' kürtjétől hangzott széltében az ország.
 Fölrobbant Salamon csattogva Királyi hadával.
 Jött az erős László, jött Gejza, boszúsan eredtek
 A' rohanó seregek pusztúlt szélére Biharnak.

Árbocz csillapodott látván hogy nincs kiboszontsa.
 Könnyü ruhát 's tigrisbőrt tett paizsára. Szelíden
 Eltörlé a' lány' könnyét, 's oda vitte leülni.
 Ő pedig ült kis lábaihoz, 's biztatta szavával.
 Akkor megnyitván rózsás szüz ajkait a' lány
 Szolt, 's kedves hangját a' lég is játszva emelte:
 „Bajnok! téged erős, de szelíd atyá nemze, 's öröm
 között

Bíboros alkonyban születél kegyes édes anyától:

Nem bántasz magad , és mástól bántatni , nem engedsz
 Hogy jószágodnál rabságom kinja nyugodjék ;
 Téged azért , mikor Istenemet kérlélni borúlok ,
 Szüntelenül bizodalmas imádságomba csatollak ,
 Hogy valamerre menendsz , érezzék fegyvered' élet
 A' csata' vérmezején , 's rettegjen jöni halálod .
 Csak soha erre ne jöj : inkább a' kölykes oroszlánt
 Vagy dél' sárkányát verd föl háborgani , mint a'
 Hármas' bérczek' urát , 's termékeny Hunnia népét .
 Csattog az , és fölkelnek ezek , fölkelnek az ifjak ,
 'S a' pártás szerető nem fél gondolni reájok .
 Nincsen erő , mellyet , meg nem győznének erővel ,
 Nincs rohanás , mellyet rohanással meg nem előznek .
 Csak maga , a' fejedelmi vitéz , a' baltacsapással
 Rettenetes László , seregekkel mérkezik , és győz .
 Oh Árbocz , tudom én , hogy Ozulnak népe veszendő ,
 És te talán meg is átkoznál , ha elérne halálod ,
 Hogy noha jól tudtam , nem szóltam semmi veszélyről .
 Mondom azért jöj el , sőt fuss , a' mennyire futhatsz ;
 Mert ha csak el nem nyel seregestül Cserhalom , itt ér
 Benneteket , 's letipor Salamonnak szörnyü hatalma .
 Oh jer hát , kísérj el atyám' terémébe : talán még
 Ott vár , ősz hajait szomorún tépdelve miattam ;
 Jer , ha elejbe megyünk , meglásd , fog sírva köszönni ,

Sírva köszönni neked, hogy lányát visszaszerezted.
 Váltságúl a' mit birhatsz, elhozni szabad lesz.
 Dúsan térsz haza, 's majd ha lovad megbotlik az úton
 Nagy testhalmokban, 's nehezen röppenek odább a'
 Jól lakozott madarak, megdöbbsz, kérde az éjtől:
 Melly nép táboroz itt? És nem fog senki felelni.
 'S ím meglátod Ozult; véres képére süt a' hold.
 Akkor az ősz bajnok lányát tisztelve megáldod,
 És a' nemzeti gyász' mezejéről húsan odább állsz"
 Nem szereté a' rablánytól ezt hallani Árbocz.
 Még is visszanyomá lázadt lelkébe haragját.
 Fölkeresé a' lányka' szemét, 's így monda viszontag:
 „Mit mondasz nekem álmokat oh szépséges Etelke?
 Nem tudod azt, hogy szó nem ijeszt el bajnokot? Ember
 Kell oda, 's öldöklő fegyver; de te milly csapodár vagy,
 Hogy fenyegetsz?—A' rózsa megént beakarna borulni.
 'S nem tud; mert kebelét melegíti az ifju verőfény,
 Harmat reng levelén, és a' völgy hűs szele rá fú
 Mind inkább kiborúl azután, 's bimbója mosolygóbb.
 Úgy te szeretnéd homlokodat fellebbe takarni,
 'S az jobban kiderül; örömet ránczokba kevernéd
 Barna szemöldökidet; de azonnal visszahuzódnak,
 Mint délszakra menő naptól a' könnyű szivárvány.
 Bús, komoly is lennél; de mosolygó kellemek őrzik

Arczaidat, 's szebb vagy, mikor ezt elrejteni készülsz.
 Halljad azért, és tudd, mire szánt el tégedet Árbocz :
 Honnosaid minket nem fognak elérni; vidáman
 Ülnek azok hüs csarnok alatt hadi dalra figyelve.
 Sok borral társára köszönt, 's nem tudja, hogy avval
 Issza halálpoharát; mert nincs már, a' kire gondolt.
 Mink azalatt tova száguldunk, 's bár jönnek aztán
 Höseitek, vagdalhatják a' viassasüvöltő
 Esti szelet, vagy az árnyéket, melly barna homályban
 Lengve fut, és hosszú rémmé nyujtózik előttök.
 Minket ugyan többé nem fognak lelteni, 's köszönjék
 Hogy nyilaink által nyomorún nem halnak el ők is.
 Én pedig elviszlek tenger' szigetébe keletre.
 Szózatossabb ott a' csalogány, és berke virítóbb,
 Lengedezőbb a' szél, szebben tündöklék az ég is,
 'S kis csemetén nemesebb izlés' almái pirulnak.
 Abba madár sem jő innen. Fáradva zuhan le
 A' sas is arra röptében, 's örvények elisszák
 Szárnyait: embernek bajos út, csak századik éri.
 'S jöjön bár maga, kit nevezél, a' baftacsapással
 Rettenetes László, 's vele honnod ürüljön is, elvész,
 'S tengeri szörnyetegek' fiait táplálja hadával.
 Őt mikor a' fényes fegyverben látja leülni
 A' mélység' hala, rá mozdúl, 's közelíti örömmel,

Emberevő száját puha szép tetemére kinyitván.
 Csak te kesergesz tán, de haszontalan, akkor erőmmel
 Nem birhat kényed: jobb hát kebelemre borulnod,
 És örömet hoznod fiatalságomra sziveddel.
 Boldogságomat én tőled nem foglalom ingyen,
 A' mire vágyad ered, fogod azt birhatni kezemből,
 'S kedveden áll, Árbocznak rabja, vagy asszonya
 lenni "

Igy szólott ravaszúl, hogy Etelke felejtse hazáját,
 És egyedül legyen ő, kebelének gondja, szerelme.
 Balgatag! a' síkon már megvillantak az érczek,
 Por kele, és lobogós daliák vágattak előre.
 „Talpra vitéz!“ hangzott szájából gögös Ozulnak,
 „Talpra vitéz!“ hangzott az egész Cserhalmon utána.
 És kele a' Kunság zörgő fegyverrel, üvöltve.
 Megrendült ekkor, 's bámulva tekintgete Árbocz.
 Mint kit aludtából földrázó dörrenet ébreszt,
 Úgy kele ő: elröppentek szép képzeletének
 Álmai, és gondok, más gondok, mint az irigylett
 Szezelemé, szálltak habozó lelkére setéten.
 Jött fegyverneke, és paripát, dárdát hoz a gyorsan.
 A' följedt deli lányka legott elhagyta ülését.
 Nem rejté örömét, örömében könnye megindult.
 A' siető Árbocz sírását bűnnek ítélé.

Büszkén hordta fejét, 's hadi indulatja' hevében
 Hagyva előbbi szelídségét nagy zordonan így szólt:
 „Sírhatsz, a' kiket ott megláttál, halni sietnek.
 Sirj; de utószor most, örömed várjon becsatámról“
 Így szólván paripára szökelt, és rendbe vegyüle.

Kétrésről riad a' kürt, és csendülnek az érczek.
 Vad recsegések után örvény szakad a' levegőben,
 'S összeveszett hangok' zavarékit hordja visítva.
 Fenn villámlik Ozul, haragos pej mén fut alatta.
 Sorra megy ő, hadakat rendel, fölkelte az átkon
 Szendergő haragot, 's az ölés vad gondjait: egybe
 Megnémúl az öröm. Cserhalmon rengve, csörögve
 Vaskoszorú villog hadijesztő férfi kezekben.
 Csak maga gyenge virág az emésztő körben Etelke.
 Kétes öröm 's búfogta remény változnak eszében.
 Nem láthat le, kemény hadi férfiak állnak előtte.
 Térdre borúl, és kéri kegyét a' mennyekurának.
 Vesszen e? Hasztalanúl menjen kérelme szivéből,
 'S szűz tetemét a' harez' iszonyú katonái tiporják?
 Meghallgassátok gyötrelmiben, oh egek, ötet,
 Honnját kéri, ti adtátok, ne ragadja el ember.

Hah! de mi csattog alatt! melly nép' rohanása
 közelget?

Vassá váltak az emberek, a' sok dárda bakonnyá,

És nem ló, röpülő sárkány viszi rémesen őket.
 Mintha velök hoznák az egész nagy földet, utánok
 Mozdúl az, 's panaszos porait fölhajtja az égre.
 Itt vannak, ritkulva leszáll a' porköd: erősebb
 Férfiak a' vasnál, és a' sok dárda bakonynál
 Szörnyebben villannak elő; habosan megy alattok
 A' délczeg hadi mén, üdvözli nyerítve az ormon
 Állókat, 's meredő füleit hegyesíti reájok.
 Nézzétek, kit föld legelől kapcsoltan arannyal
 Szép párducz kaczagány? ki lobogtat kolcsagot ékes
 Nyuszt kalpagja fölött ragyogó nagy gyöngybe sze-
 gezve?

Sas szemeit bátran veti kész seregére Ozulnak.
 Ifjú még, a' férfiúság' nem gyáva mohával
 Most barnúl, arczán szépséggel páros erőnek
 Disze virít, de szívét már is nagy gondok emelvén
 Méltósággal jár, 's forog a' seregeknek előtte.
 Ő! 's ki lehetne egyéb a' hármás bércek uránál?
 Ő az! sárga lovát meghajtva hatalmasan üli,
 'S az büszkén szedi szárait, és alig éri meg a' port.
 Alföldön született szél-lánggal vemhes anyától
 És versent futa puszta mezőn a' könnyü szelekkel.
 Most viadalra szokott, 's vas zablát hordozza száján.
 Barna tömött felhőn az egekhez tudna rohanni,

Olly sebes, és könnyű: Salamon még akkor is ülné;
 Mert nincs nagyra törő lelkének semmi határa.
 Nem tova, 's csak kissé hátrább ősz Erneyi nyargal.
 Erneyi, kit késő fiak is tisztelve neveznek.
 Kész bajnok, de rokon karok ellen sírva csatázó,
 Bús atya, honnja' egyes seregének még is örülő,
 Most jól bizva halad mellette Királyi urának

Bölcs, és tisztos öreg mellett szép látni az ifjat.
 Haj! csak ez a' hévtől inkább ne fogadna tanácsot
 És gonosz embertől, Mogyoród nem nyelnerokon vért,
 'S Csontokon ült szellő gyászt nem hordozna határin!
 Vagy hova tévedtem? Hallgass el bánatos érzés!
 Győzni tanult hadakat látok száguldani: látom
 Veszprém 's Tolna merész hadait, Szala' népe' vi-
 rágát;

A' Duna' mellékét látom fölkelni; Fehérvár',
 Honni Királyokkal még akkor büszke Fehérvár'
 Gyermekkeit magasan rengő dárdákkal. Utánok
 Nyitraiak jönnek. Komolyan megy előre vezérök.

Nem ragyogó maga, fegyvereit láttatja ragyogni,
 'S mennyei végzéshez mérvén a' földi hatalmat
 Elszántan, de okos gonddal viszi harczra vitézit.
 Tiszteld őt magyar, és neve' mondására hajolj meg,
 Gejza ez, a' győztös Bélának idősb fia. Jámbor,

És örömet vesztt, csak kárán nemzete nyerjen.
 Most a' dúlt Bihar; és véres Tisza népei jönnek
 Rézbuzogányokkal; mentéik hátra lebegve
 Úsznak az al szélben; szemeikben néma boszú ég,
 A' Cserhalmiakat kicsapó szikrája keresvén.
 Mért rebeg a' szózat Lászlót is közbe nevezni?
 László, a' fejedelmi vitéz, amaz isteni férfi,
 A' ki kemény erdélyi pejét ugratja közöttök.
 Nem föld ad neki lelkesedést: szüz tiszta szívében
 Él az erős isten, 's a' nemzeti ritka dicsőség.
 E' kettő viszi csendes időn, 's intézi csatáin.
 Nem villám, vagy szélrohanás viadalba menése.
 Olly az, mint, ha leszállana, lenne az égnek uráé,
 'S emberi fegyverrel ha csatázna gonosz fiak ellen.
 Arczán lelkének teljes nagysága ragyog, 's még
 Hódítóbb ez erős ifjúság kellemi által.
 Termete nem látszik romlandóságra teremve:
 Szép, magas, és izmos. Vállán két bojtos oroszlán'
 Böre terül, széles mellén egymásba harapva
 Vastag arany szájjal. Paizsán Pomeránia' hőse
 Látszik tört fejjel lehanyatlatni Béla' kezétől.
 Béla hatalmasan áll fölemelt dárdával előtte,
 Értte sohajt, rá vár a' gyenge királyi leányka,
 'S már már nyujtja kezét, koszorúját nyujtja kezében

Kalpagját hamuszín lobogó árnyéka takarja.
 Rojtos két saruján súlyos sarkantyuja fénylik.
 Jobbjában villog, 's perdül a' szörnyü szekercze.
 Nézi Ozul, bámúl a' nép, elhülten, ijedve
 Kérdezik a' halmon „ki az a' hadi férjfi közöttök
 Nagy 's izmos vállal magasabb a' többi seregnél?“
 Mint mikor a' vizek' istene kél, nagy melle kilátszik,
 És elnéz hullámi fölött. László is azonkép'
 Vállastúl magasan látszott a' többi seregből,
 És ha körül hordozta szemét, elláta fölöttök.
 Három erős apród jött sok fegyverrel utána
 Íját hozta egyik, 's nyilait puzdrába szorítva.
 A' másik buzogányt, 's rohanó kópját. Utánok
 Jött, 's egyedül a' nagy dárdát hurczolta Kelendi.
 Szálfa előbb, hegyen állt bokros szép fejjel az égnek,
 Ágai közt madarak fészkeltek: most oda fénylő
 Gyilkos aczélhegy van faragott végére szorítva.
 Két kézzel bajosan, 's csak alig forgatja Kelendi.
 Béla dicső fia azt félkézzel emelgeti könnyen.
 Régi hazánk' fia ő: unokák örvendjetez immár
 Hallani a' harczot, mellyet László keze harczolt.
 Összemegy a' három vezető, komorodva megállnak
 A' rohanó seregek. Nem másképp csendesedik le
 Tengeri partok közt a' zajt még rejtegető víz.

Csillám fut tetején; de belől a' nagy hevet érzik,
 És iszapos gyöngyös fenekére lebuknak az úszók.
 A' bölcs kormányzó csillámát messze kerüli,
 'S könnyü vitorlákkal siet a' vérszetlen öbölbe.
 És ím' zaj támad, feketén fordulnak alulról
 A' vad hullámok, hegyet, örvényt hányva setéten
 Tátogat a' tenger, fölhája üvöltve szakálos
 Gyermekeit, 's iszonyú rohanással harczol az égre.
 Nem nyughatnak alul, fejöket rettegve ütik föl
 Tört tajtéka közül a' mélység' szörnyü lakói:
 Barnúl akkor az ég, 's a' napfény elfut előlük.
 Úgy nyugovának ezek; de vitéz képeikre kiültek
 A' rejtett haragok, 's az ölü hatalomnak alakja.
 Jel fuvaték, 's egyszerre kitört a' gyilkos erőszak.
 Félig alájöve gögös Ozul, 's már záporözönként
 Csengve röpült a' nyíl két harczos népnek ivéből.
 'S a' szabados köz tért sűrű árnyéka borítá.
 Rettentő; de nem ártó harcz: fáradva leestek
 Porzó lábak előtt a' vesszők, csak maga László
 Küldé ölü nyilat a' nagy idegről gögös Ozulra.
 Elment az, 's csillogva csapott paripája' nyakába.
 A' megszökkent ló nyöszörögve rogyott le Ozullal,
 'S az csak alig tartotta magát, hogy völgybe ne hulljon
 Messze vetett hegygel dárdáját földbe szegezvén.

Látták, 's rémulten sietének elejbe vitézi.

Unta ez ütközetét Salamon, 's „a' hegyre“ kiálta.
 „Most ide, a' ki vitéz, a' hegyre kövesse Királyát“
 És ki ne menne? „Temessük el azt, riadoznak az ifjak,
 A' ki velünk nem jö“ 's mennek vetekedve nyomában.
 Ernyeí szól egyedül „ne siessünk veszni, Királyom,
 Van laposabb út is, meredek nagyon a' hegy előttünk“
 „Gyáváknak meredek, nem az a' nagy bércek urá-
 nak“

Igy szól, 's egyszersmind nagyot ugrat könnyü lovával
 A' tüzes ifju Király, alig ér vele népe; de mostan
 A' Kunság ordítva leesap. Száz kópja röpül le.
 A' megütött paizsok nagyokat döbbenve repednek,
 Megrendül Salamon nyergében, hullnak az ifjak.
 Hasztalan, ő el nem csügged, folytatja vivását.
 Kardra kerül a' harcz, 's ím a' magyar ifju Királynak
 Kardvasa villámlik legelől. Sok futna előle,
 Meg nem fordulhat: leesik csikorogva sebében,
 'S hengeredő tört teste lovak' lábában akad meg;
 Most közelít Árbocz, szerelem 's harag üzi csatára,
 Súlyos karjától leesik Bere, Szondi: lovastúl
 Megdől ez, 's csak alig lesz ment a' szörnyü haláltól:
 Társai fogják föl sűrűen csapatozva nyomában.
 Már Salamonra vivé dárdáját Árbocz; ijedve

Zúgtanak a' távollévők: ősz Erneyei gyorsan
 Ott terem, és az ütő dárdát elcsapja szivéről.
 Most gyalog indulnak föl többnyire; gyilkos aczéllal
 Fordul meg Salamon hántóját szerte keresvén.
 Ernyeivel küzd az, 's elvágott dárdanyelével
 Visszacsap a' nemes ősz bajnok' képére boszúsan.
 Arra rohan maga is, vele fölrándulnak az ifjak
 'S elleneit víják: a' Kun' vaskarja nem enged,
 'S hosszú lesz a' rövid út a' nagy meredekre vivóknak.

Gejza tovább lekerül népét kímélni ohajtván.
 Hosszu de biztos utat választ a' hegyre: vasazva
 Megy négy szegletben roppant dandára, 's tömötten.
 Nincs akadály, mellyet meg nem nyomhatna. Előttök
 Bátor Opos száguld, 's csak alig zabolázza haragját.
 Menne, rohanna, röpülne, de nem hagyhatja vezérét.
 Messze kerüld idegen föld' gyermeke, messze kerüld őt!
 Irgalmatlan erővel jár a' harczy veszélyben,
 'S még kezeit soha ellenség nem hagyta el élve.
 Gyors vágatva jön egy csapat a' dandárra: erősen,
 Bár lassan megnyomja, 's halad böles Gejza közöttök.
 Bátor Opost már a' megölöttek' vére borítja.
 László közre marad, 's így haddal szerte körül van
 Véve Ozul. Hármas ropogással csattanik össze
 Két heves ellenség. Iszonyú torkokkal üvöltöz

A' gyöztös harag, és nyomorultan jajgat az inség.
Cseng, törik a' fegyver, döbög a' pajzs, harsog az
érczkürt,

'S a' levegő nem elég a' sok hadi hangot emelni.
Gyilkos népek alatt nyög Cserhalom, oldala' síkján
Vaslábú paripák dúlnak: port verne; de vérrel.
Páros az, és letapadva borúl a' gyenge füvekre.
Villámként fut 's csattog Ozúl a' rengeteg ormon.
Nincs helye, száz helyen is lecsap a' seregekre gya-
korta.

Majd itt, majd meg' amott tündöklük fegyvere: vissza
Verdesi a' közelítőket, 's biztatja vitézit.

Mint mikor a' nádas' tetejét szél űzi, zavarja,
Úgy kevereg 's mozog a' kelevéz 's kard: ő buzo-
gánnyal

Döngeti elleneit, 's valamerre megy, a' zaj, erőszak
Övele jár: ott a' rontó csata' mérge. Miatta
Csak lassan kelhet Salamon. Még messze hegy'alján
Harczol Gejza; de László jó veszedelmes erővel,
'S a' lecsapó katonák nem győzik elállani útját.

Jó legelőbb egy könnyű csapat. Kópjázva vet ellent
Bajnokival László, azok egymást érve lehullnak
Kópjavetési miatt; de vadan jó Cserge vezérok
Mint hegyi szálfá, magas lobogóval messze kitetszvé.

Kétszer vet Lászlóra gerelyt, harmadszor eléri
 'S rettenest hangzik Lászlónak pajzsa ; de vissza
 Rántja ez a' kópját , 's iszonyún Csergére hajítja.
 Cserge bukik vesztére : saját vasa száll be ropogva
 Homloka' nagy csontján , 's ő félre zuhanva lefordúl :
 Fut lova , és az üres nyeret szomorún viszi hátán.
 Béla' dicső fia megy tova , 's már öldökli, zavarja
 A' másik csapatot. Katonái zajogva nyomulnak
 Dúló bárdja után , 's a' Kunság elfogy előttök.
 'S ím más hadnagy jő feketés vas lapba ruházva ,
 A' csendes Kobut , és Lászlóra szökelteti ménét.
 Régi vitéz , lassú ártalmat hordoz eszében ,
 'S nem kis erőt agg karjaiban. Rémítve csörömpöl
 A' pánczél testén ; László' paripája megugrik ,
 'S már Kobut a' kelevézt derekához méri hegyével.
 El sem véti ; de Lászlónak pejè újra megugrik ,
 'S elrohan a' kelevéz üresen. Nem késik , azonnal
 Megfordúl Kobut , és tova tér Lászlónak előle.
 Most meghajtja lovát László , 's a' szörnyü szekercze
 Fölkel ölö vágásra : Kobut nincs itt , hogy elérje.
 Távolról rohan ő sarkantyút adva lovának ,
 'S a' kelevézt magasan László' arczára feszíti.
 Mindent félre vet ez , kinyitott baljába szorítja
 A' vékony kelevézt , 's Kobutot vele húzza magához ,

Akkor jobbjaival leesik nagy bárdja Kobutra ,
 'S a' mint megszegi vassisakát , nagy része kicsorbúl ,
 És lereped. Kobut elszédül , 's a' másod ütésre
 Megcsörrenve ledől , 's ősz fürtei vérbe borulnak.
 Béla' dicső fia megnézé , 's így monda „Merészen
 Harczola bajnokiért az öreg , 's tetemökreborult le.
 Meg ne tiporjátok ti Biharnak gyermeki ötét.
 Nem harczol többé , temetését várja porában.“
 Így szólt , 's elkerülék az elejtett testet az ifjak.
 Ő pedig a' repedett bárdott levetette , 's Kelendi
 Jött a' nagy dárdával elő. A' harmadik osztályt
 Kergeti már László. Dárdáját félve kerülik
 A' Kunok , és mással keverednek harczba körüle.
 'S ismét jö egy hadnagy , erős magzatja Czikának ,
 A' rohanó Dember ; de nem ellene , népe felé csap ,
 És Bihar' ifjai közt száguldoz véres aczéllal.
 Ellene megy László oldalt fordítva futását.
 Hallja zaját Dember's nem fordul vissza , tovább megy
 Mint a' vízzszakadás a' völgyi vitézeket üzván.
 Nem retteg dülő csapatok' közepébe rohanni ,
 Csak maga rettenetes László , őt futja , kerüli ,
 És dárdája elől hátor katonáin utat tör.
 Hasztalan! ott terem ez. Haloványság üli az ifju'
 Arczait , és most élteben legelőször ijed meg.

Megfordúl; de remeg sastoll lobogója fejével.
 Rettentőn közelít dárdás László is azonban
 A' rezzent levegőt zúgó rohanása hasítván.
 Mind Demberre kiált a' kún, 's ő rendbe szedődven
 Helyt áll, régi dagályával fölkelti haragját,
 'S a' hosszú kelevézt szúrásra feszíti; de László
 A' szúró kelevézt ügyesen föltartja paizsszal,
 'S egyszersmind suhogó dárdáját szörnyen emelvén
 A' nyakszirtten ütött Dembert megsujtja: lovastúl
 Eldül az nyomorult a' völgybe hat ölnyre bukván.
 A' nagy erőszaktól Lászlóval tántorog a' ló,
 És lerogy összeszorúlt páráját nyögve kifúván.
 Szép, míg déli tetőn áll a' fiatal fa: verőfény
 Járja fejét, lombjának zúgva hízkeledik a' szél,
 'S gyenge virágok bujnak elő hűtözni tövénél
 Harmatos árnyékban; de hamar jő elleneszélvész,
 'S forgó harczaival csikorogva kirántja tövéből.
 Akkor napfénytől elhalnak az ifju virágok,
 'S hervadt lombjai közt szomorúan hallgat az al szél.
 Szép 's ragyogó voltál Dember te is a' magas ormon.
 Most az erősebbnek nagy sujtására ledölvén
 Éktelenül nyomod a' földet, hova rablani jöttél,
 'S majd beköszöntenek a' véres por' férgei hozzád.
 Uj paripára szökik László, ijedezve kerülík

Rettentővé lett karját a' vert hadak. Ortos
 A' negyedik hadnagy, jövetét nem merve bevárni
 Megszalad. Oktalan! a' dárdát nem tudja kerülni:
 Az derekába merül, 's gonosz élet elnyeli gyomra.
 Még ki van, a' ki merész karját Lászlóra kinyujtsa?
 Hol vagytok, kiket a' delelő nap láta örülni,
 És elbujt rablástok elől? Hova lettetek ádáz
 Bajnokok? a' hírért ki csatáz meg Béla' fiával?
 Nincsenek! a' szaladás legutolsó gyáva reményök.
 Még maga harczol Ozul, 's László katonái elesnek
 Karja miatt. Elesik szeme' fényit veszítve Zavartag,
 És Kaba, és az erős Kurzánnak erős fia Dombi.
 Jött Kalló, sebes örvényként forgatta kezében
 A' lánczos buzogányt, 's az messze röpülve halálos
 Gombjával szaladók' hátát döngetve bezuzta.
 Most meglátta Ozult, 's csörgő lánczára eresztvén
 A' sujtó buzogányt iszonyún jártatta fejénél.
 Ezt is Ozul, az ütést kikerülvén könnyű bukással
 Mellben vágta, 's szivét ketté metszette. Legottan
 Ingadozott Kalló, 's buzogánya magára csapódván
 Lánczával betekerte nyakát. Rá vága Ozul még,
 'S az lezuhant. Értted hala meg, szent föld hazámnak
 És el nem jaidúlt, fenyegetve borúla porodba.
 Látták a' szaladók, 's ordítva siettek Ozulhoz,

Ő haragos szemeit forgatván harsoga rájuk:

„Im gátot vetek a' holtakból, még hova futtok?

Élni talán? Ide hát! még itt élet van előttem.

Élvész, a' ki szalad; szaladását éri halála“

Monda 's erősített lélekkel vitte vitézit.

Új harcz támada most, Elbúsúlt lelkek ijeszték

A' győzők' erejét. Valamint mély poklos üregben

Hol szilajul sívó Ördögfiak üldözik egymást,

Olly vala itt a' zaj viadalmi körében Ozulnak.

Látta de nem kerülé ezt a' fejedelmi leventá.

Kardot rántva csapott közepébe 's kiáltoza fennyen:

„Jer neki, büszke vezér, vagy szívedet add meg előt-
tünk“

'S íme egész seregek' mérgét hordozva szívében

Eljöve gögös Ozul. Mint pusztai borzas oroszlán

Megrohaná Lászlót, 's paizsát elverte kezében.

Visszacsapott ez, 's most vasaik veszedelmes erővel

Összetalálkozván a' léget messze betölték

Rémítő csengésekkel. Borzadva remegtek

A' lobogók, 's fejeikre halál árnyéka setétült.

És ha mikor Lászlót megszédíthette halandó,

Most vala az. Diadalra szokott vágása Ozulnak

Bal vállába hatott, 's vérét mellére kiontá.

Már László keze is vágásra szegüle; de látta

'S elkerülé Ozul a' villámló kardot azonnal
 Félrébb szöktetvén, és új rohanásra irányzott.
 Nem várá emez, ellene ment, és monda „ne örvendj
 Véremem ellenség, fejedet viszem értte hazámnak“
 Így szólt 's egyszersmind megelőzve csapását Ozulnak
 Hármas erőszakkal leütött nagy barna fejére.
 Szélvész' markában kard nem csaphatna nagyobbbat :
 Ketté vágta fejét, 's mellcsontját érte hegyével.
 A' hasadott fejjel leesett nagy teste Ozulnak,
 'S mellyen büszkén járt, lett a' rút porral egyenlő.
 Nézék, 's nem láták többé katonái csatáját,
 'S teste körül keserű szívvel harczolva elestek.
 Cserhalom a' meredek helyen is már meg vala víva,
 A' vérben fürdött Salamon fölütött az oromra
 Elfoglalt ragyogó zászlót lobogatva kezében.
 Már csak tetteiből vélnéd Országok' urának,
 Mindene tépve vagyon, tetemén nincs semmi királyi.
 Itt is megszalad a' Kunság, más részen előttök
 Áll a' széledező dandárral Gejza, 's Oposnak
 Életvesztegető buzogánya kopog le fejökre.
 Merre, hová? nincs út, menedék nincs, gyász van
 előttök,
 Gyász nyomaikban: dőlt feleiknek szörnyü halála.
 Árbocz is, a' szomorú csatazaj zendülve fülében

Megfuta Ernyeitől, 's rabját fölkapta ölébe.
 Vaddá lett veszedelmében, nem hallgata szóra
 'S nem vala mint ezelőtt szerelemmel képe mosolygó:
 Féltés ült azon, és vesztő borulása szívének.
 A' lány' esdeklő szemeit most senki sem érté,
 Tajtékozó paripán lebegett reszketve sikoltva,
 Vad szél hordta haját, vad szél hordozta ruháit,
 'S a' bajnok' vas karja feküdt bús keble' verésin.
 Fenn vala már László, 's vállát bekötözni leszállott
 Most hogy' előtte rohant a' lány'gyötrelmivel Árbocz
 Rá iszonyú szemeket vetvén végezte kötését,
 'S lóra kapott. Hangos dobogását messze kihallá
 A' szaladó Árbocz „Haj! hát elvesztlek Etelke,
 És az irigy végzés téged sem hágy meg ölemnek?
 Vesszek el inkább, és te is akkor vessz el előttem.“
 Így szól, 's visszatekint, 's fél dárdavetésnyire látja
 Gáttalan üzőjét villogva nyomába rohanni.
 Még egyszer meghajtja lovát, 's keseredve szorítván
 A' lányt melléhez legutólsó harcza elől fut.
 Mind inkább közelít a' zaj. Már méri fejéhez
 A' kardot László. Még jókor visszacsap Árbocz,
 És a' gyilkos ütést vasa elhárítja fejéről.
 Ekkor tágulást lelvén a' lányka, öléből
 Tüstént földre szökik; László pedig égnek emelvén

Rettenetes kardját Árbocz' vállába becsapja.
 Kardostúl leszakadt Árbocz jobb karja, 's utána
 Hajladozó testét győzője leverte lováról.
 Talpra szökött maga most. A' lányka elejbe borúla,
 És köszönő ajakát az örömnnek hangja futá el.
 László a' remegőt kegyesen fölemelte magához.
 Az kipihent karján, 's a' holt Árboczra tekintvén
 Megszáná esetét, 's így szólt jó lelke hevéből:
 „Oh ha szabad még kérni nekem hálával adósnak,
 Hagyd nekem e' holtat: gondom van hült tetemére.
 Nem volt ő zordon, szerelem' szép szózatival jött
 Lábamhoz, 's mikor úr lehetett kényére, rabom volt.
 Tán vétkes 's büntetni való, hogy rablani eljött;
 Ám de kisenvede már: én őt kis csörge patakhoz
 Eltemetem 's lobogós dárdát tűzők le porához.
 Fölszedem a' kikelet' rózsáit, 's parti virágok
 Bokraival sirjára teszem. Hervadjanak ott el,
 Mint ő is szomorún elhervadt ifjúkorában.“
 Megfogadá a' fejedelem, 's enyelegve imígy szólt:
 „Hát a' győzőnek mi jutalmat szána Etelke?
 Nem fog-e Cserhalmon neki is szentelni virágot,
 Melly hervadjon bár, más szebb kelhet ki porából?“
 Szebb vala ő, mint tudta, 's szívet csábíta szavával.
 Megnézé a' lányka, 's szemét lesütötte, ijedve.

Visszaesett a' szó ajakán, a' gondolat elhalt
 Lelkében, 's piruló arczát égette szemérem.
 És mikoron még is felelését várta mosolygva
 A' diadalmas hős, rebegő lány hangon imígy szólt
 „Fejedelem! csak holtaknak kell adni halotti
 Tiszteletet, 's gyászos koszorút a' hervatag ágból.
 Élő háladatos szívvel tiszteljük az élő,
 'S a' győző' neve kedves hang: leborulva nevezzük“
 Láta pirulását László, 's nem enyelge továbbá,
 Mint a' tiszta harang' kedves csengései, gyengén
 Hangzott a' rebegő lánynak szózatja fülében
 És lelkébe hatott; de az érzés' könnyü hatalmát
 A' nagy gondolatok kiveték tusakodva eszéből.
 Még is szép szemeit nem merte bevárni szemével.
 Harczkoszorúzta fejét a' szünő zajra fölűtvén
 Szerte körülnézett; de futókat nem mene üzni.
 Néma szelídséggel vezeté atyjához Etelkét,
 És az öreg harczos karjába fogadta leányát
 Elvetvén gondját, mellyel volt nyomva, szivéről,
 'S így szólt tisztuló szemeit magas égnek emelvén:
 „Mért mondott nyelvem panaszos szót ellened oh ég!
 Nem büntetsz te, megáldottál hánattal örömmel,
 'S most a' bánat után tisztább örömekre derülök.
 Oh már nem lesz üres vénségem, mert te velem vagy,

És a' puszta lakot szavaid' lágy hangja betölti"
 Így minden részről az örömnök napja beállott.
 Elragadott fiak, és hölgyek rokonokra borulván
 Gazdag örömkönnyek mosták a' bajnokok' arczát.
 Nincsen már csata. Rémitő bús csendben alusznak
 A' rohanó daliák. Szél sem mozgatja meg őket.
 És most néma dicsőséggel lépdezve közöttök
 Összejön a' három győző. Bámulva tekintik
 Egymást, mint kiket a' villongás messze szakasztott.
 Hosszú pálya, halál' pályája terüle közöttök,
 És iszonyú jeleket vágott a' harcz' keze rajtok.
 Összejövének most, 's népestül térdre borulván
 Hálát zengettek diadalmas ajakkal az urnak.
 Ők kiket annyi halál meg nem fárasztthata, kikkel
 Nem birt a' hadi vész, az idő mélyébe merültek,
 'S hamvaikat már a' szellő sem lelheti többé.
 Még maga áll a' hegy, tetején sok század után is
 Véren nőtt füvel koszorúzva uralkodik a' hír.
 Vajha, midőn odatér honnunk' fia, el ne felejtse
 Őseit, és szabadabb lélekkel zengje utánunk:
 Cserhalom, a' te tetőd diadalnak büszke tetője!

Vörösmarty.

M Á T Y Á S D E Á K.

Vígjáték egy felvonásban.

S z e m é l y e k :

Upor László, Főispán.	Kántor.
Túru Márton, Öregbíró.	Kishiró.
Örzi, leánya.	Mátyás deák.
Több urak, vadászok, és nép.	

A' dolog történik egy faluban a' Bakony' szélén.

Szoba. Turu 's Kántor az asztalnál ülnek; Örzi rakosgat.

Turu. Én mondom kendnek, a' mint ez a' lúdmelycsont mutatja, száraz telet kapunk; ni! minő veres.

Kántor. De ez a' feje folt, koma, ez havat jelent. Én okos ember vagyok, ritkán csalatkozom. Minap is az erdő' szélén rókát láttam, 's mingyárt mondtam: emberek, fagy lesz! 's ime ma, szent Márton' napján szokatlan hideg

is van. felkél, 's Örzihez megy. De mit nekem a' hideg! Örzsikém' szemeiben megmelegszen. Nos! nem örülsz, Örzi? Kántorné léssz! Érted? Kántorné.

Örzi. elvonva magát. Dehogy menek én illy csúnya emberhez.

Turu. Örzi!

Örzi. Édes apám!

Turu. Menj, édes leányom, 's hozzd be a' János-kulacsot. Örzi el. Az ebédet megettük, aztán én a' világ' egészségére iszom.

Kántor. 'S ma sem szabad innom a' János kulacsból.

Turu. Már, koma, abból csak magam iszom.

Kántor. Gyöngeség! teljék kedve. De bíró gazda, leányát nekem adja, még a' télen elviszem.

Turu. Ha leányom akar, Isten neki!

Kántor. Akar? hehehe! A' mostani idő, és nősző, és Kántor! hehehe!

Turu. Bizony, koma, én tisztelem becsülöm kendet; de ha leány volnék, engem úgyse! — kend nem csípne pártámból.

Kántor. De az érdem, koma, az érdem! Hány embert énekeltem már én ki a' faluból, és hogyan! — E' füleimmel hallám minap, valakitől mondani, a' tárogató semmi se szavamhoz képest.

Turu. Igaz, kend tudja a' módját; de haja öszült, 's a' vén legény a' fiatal tüzes leányhoz olyan, mint a' letüzött száraz karó a' virág mellett. Ha Örzsikém akar, én nem vagyok el-lene; ha kosarat kap kend, az is jó — azért nem veszünk öszve.

Ör z si. beszalad, a' kulacsot az asztalra teszi. Édes apám, két lovas ugrat felénk, az ország-utról.

Turu. Annál jobb, többen leszünk.

Ör z si. O ha Matyim volna! Én előkbe szaladok. el.

Turu. Azt rebesgetik: a' Király néhány napig a' Bakonyba' fog vadászni. — Bár ezen jönne keresztül, vagy legalább e' környéket látogatná meg, szeretném látni. Bajnok vér, apjára ütött; ha az ellenséget derekasan megszalasztja, aztán a' vadakat kergeti. Hej! csak megvolna jobb karom, lenne bíró akárki.

Mátyás deák és Ör z si jönnek.

Mátyás. kiszól az ajtón: Vezessd lovamat addig az istállóba — de ne kantározd le.

Ör z si. Itt az apám.

Mátyás. Jó napot! körül néz. A' mint látom, jó tanyára leltem; itt meleg szoba, pecse-nye, szép leány és jó bor van.

Turu. És szívesség.

Mátyás. Mint éltek, fiaim?

Kántor. Ej ej! fiaim.

Turu. Egészségünk van, dolgunkat meg-
tesszük — különben semmi baj.

Mátyás. Kend a' bíró?

Turu. Igen.

Kántor. Én kántor, leghíresebb a' tájban.

Mátyás. Tehát híres ember! mosolygva
végig nézi megengedem.

Kántor. Be hetykén tesz. Turuhoz: Ez
valami közönséges ember, nézze kend csak ruhá-
ját. Mátyáshoz: Kit keresünk?

Mátyás. Melly ház leginkább füstölög,
oda száll az útas.

Kántor. Hát ingyenélő — ki eszik, iszik,
aztán odább áll, és a' fizetést az Istenre bízza.
Mit?

Mátyás. Senem ingyen, senem drágán,
csak a' mint illik.

Turu. Mit pattog komám! én mindenkit
szívesen látok, ma kivált, nevem' napján. Jöjön
kegyelmed, egyék, igyék, a' mennyit elbír, az-
tán mondja el kívánságát.

Örzsí. Egyik lúdczomb még megmaradt;
lásson kend hozzá, míg az a' csunya Kántor
újra neki nem esik.

Mátyás. Az ebédet köszönöm, már elvégeztem; különös dologba sem járok, csak szeretek tétova beszólni, 's örülök, ha megelégedett embereket láthatok. Ez a' kis sugár leányka lenézett lovamról, 's rövid pihenés után ismét megyek.

Kántor. De valami még is kegyelmed?

Mátyás. Igen igen, Mátyás deáknak hívnak.

Kántor. Mentsen Isten! tán csak nem garabonczás deák?

Mátyás. Az épen nem, ámbár nem tagadom, néha kis fergeteget is csinálók; de most nem jöttem háborús szándékkal. En a' királyt szolgálom, írnokja vagyok.

Kántor. félre. Ez most füllent. Örzi tesszik neki, azért akar valami nagynak látszatni; de mingyárt az elevenire tapintok. Turához: Koma, vigyázzon kend, azt mondja deák — engem hajdan egy Cseri-barát deákul tanított — mingyárt meglássuk Mátyáshoz: Cisnelatine puer?

Mátyás. Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc, sciat alter.

Kántor. Jó felelet. Magam sem értem.

Mátyás. Kend fogatlan sárkány, okos ha nem szól.

Kántor. De bezzeg az ének —

Mátyás. Szent Mihály' lovának nincs füle.

Turu. Koma, benn marad.

Örzi. Jobban, jobban Mátyás deák, beszélje kend az asztal alá.

Turu. Ha kegyelmed a' király' embere, megmondhatja, mikor jön erre a' Király.

Mátyás. Még ma keresztül jön határtokon.

Turu. Mátyás deák, erre a' hírre ihatik a' János - kulacsból; Örzi add ide.

Örzi. oda nyújtja a' kulacsot Én töltöm meg — magunk' termése.

Turu. De öcsém, töröld - meg a' szádat, ebből a' kulacsból nem minden ember iszik ám.

Mátyás. Éljen kend bíró gazda!

Turu. Mit csinálsz? töröm a' zuzzádat! Hunyady János éljen!

Mátyás. illetődve. Ő már nyugszik.

Turu. Éljen! mondom, neki a' sírban is élni kell, míg én élek.

Mátyás. felbuzdúlva Élni fog!

Turu. Most éljen Mátyás király! igyál, mert megszidlak.

Mátyás. Éljen kedves népe' javára.

Turu. Most nem bánom, köszönts reám!

Mátyás. megrázza kezét Élj derék ember, és veled a' hív magyar nép!

Turu. Büszke lehet Kegyelmed, mert eből a' kulacsból Hunyady János fővezérünk is ivott Belgrádnál. —

Mátyás. Belgrádnál?

Turu. Én is ott voltam; pedig dicsekedés nélkül mondva, nem utolsó vitéz. — Hallja Kegyelmed: minekutána János apánk a' csatát elrendelte, eltikkadva tért örtüzünkhöz, 's pihenni leszállt lováról; lecsatoltatván nehéz sisakját, ősz haja az esti szélben lengett, 's a' tisztelt ősz' látása mindnyájunkat, kik ott voltunk lelkesített. Vitézek, van e víz? kérdé; én elébe ugrottam, és ezt — ezt a' kulacsot tele borral nyújtottam neki. Ő elvette, keveset ivott, 's én örömemben majd elpattantam, látván hogy jól esett neki. Mosolyogva adá vissza ezt a' kulacsot, 's egyik kísérője által néhány ezüst pénzt adatott. Én elszomorodtam; ő mondá kegyesen: Ezt emlékezetül adtam, ne gondold, hogy enyhülésemet az által meg akarnám fizetni.

Örzsi. Mátyáshoz: Kegyelmed' szemei égnek! én is eleget sírtam ám, ha édes apám elbeszélte harczait; kár hogy azt az öreg Hunyadyt nem ismertem — az Isten nyugossa!

Turu. Másnap csatába mentünk — Kegyelmed deák létére csak tudja hogy győztünk.

M á t y á s. tüzzel Tudom, jó öreg, tudom; még most is lelkesít.

T u r u. De én is tudom, mert jobb karom ott maradt — látja kend ezt a' csutakot kar helyett. Mikor az ellenséget üldöztük, neki tüzesedtem, 's három pogánynak rohantam — egyike lepördült, a' másik eltalált — töröm a' zuzzáját, látod öcsém —

M á t y á s. Vitézséged' jele.

T u r u. Sok vért vesztve, holt gyanánt feküdtem a' téren. Az emlékpénzt elszedték tőlem, de hála Istennek! első tekintetem, mikor feleszméltem a' kulacsra szállott: kigyógyulván, haza jöttem, még félkézzel is kaptam egy derék feleséget, 's noha meghalt már a' jó lélek, de kedves gyermeket hagyott maga után. Most bíró vagyok, van a' mi kell, és vége. Igység kegyelmed.

Ö r z s i. Úgy van Mátyás deák; apám az országot őrzötte, én pedig a' kulacsot őrzöm.

M á t y á s. Szerencsédre váljon! Köszönöm, bíró, a' történetet; most csak leányának szerezzen kend derék férjet, én kitartom a' menyekzöt.

K á n t o r. Itt áll a' derék férj! Nos Mátyás deák, nem jól választottam e? Örzsike szép, fiatal, 's karcsu mint az őz.

M á t y á s. És kend szarvas lesz, ha elveszi.

Ör z s i. Ne higgye kegyelmed, nem leszek én Kántorné. elsohajtja magát.

M á t y á s. Te foháskodol? tán más ül szívedben.

Ör z s i. Más bizony, Mátyás deák! ah, de messze, messze van az innen!

T u r u. Szomszédom' fia Balta Matyi! egygyütt nevelkedtek, 's mindég arról álmodoz. Eleget sajnálom, de biz én máshoz nem is kényszerítem, ámbár szeretném, ha derék vőm felváltana házi gondjaimtól.

M á t y á s. Balta Matyi! a' fekete seregnél szolgál; ismerem, derék fi.

Ör z s i. Úgy e derék! O Mátyás deák, ezért meg tudnám kegyelmed csókolni.

M á t y á s. Szívesen elfogadom.

K á n t o r. Én protestálok! Balta Matyi ma holnap oda vész, 's Ör z s i reám száll —

Ör z s i. Soha sem, soha sem.

T u r u. Lódobogás az udvaron. Ör z s i, nézz ki. Ör z s i ki akar menni;

Upor László belép.

U p o r. Bíró, nem látta kend —

M á t y á s. Hirtelen elébe megy, meghajtván magát. Bocsánatot, Főispán uram, hogy kitérttem

az útból; itt igen jó szállásra leltem. Tán a' Király közelít?

U p o r. Parancsolatit várjuk.

M á t y á s. A' mint hallám, kevéssé itt mulatni fog.

T u r u. Nagy uram! tán valami rendelést méltóztatik —

U p o r. Semmit, semmit.

M á t y á s. Tüstént nyomába leszek Főispán uramnak. Titkon valamit mond neki.

U p o r. parancsolóképen Soká ne késs, deák! el.

T u r u. Mátyáshoz: Kend most orrot kap.

M á t y á s. A' király megbocsátja, ha megtudja milly társaságban valék.

T u r u. biztosan: Mátyás deák, kend ismeri a' Királyt — micsoda ember?

M á t y á s. Él hal népéért.

T u r u. László bátyját ismertem: igaz vitéz volt; mikor ősz atyja mellett nyargalt, mindég azt gondoltam: az öreg sas most tanítja fiját a' napféle szállani. Hej, de szomorkodtam, midőn méltatlan halálát hallám — őt megboszúlni bal kézzel is kiálltam volna; de van igaz Isten! Mátyásban fentartá még a' hajnok vért. Ez csin-talan, fúrt fejű gyermek volt, még a' táborban hallottam — de az alamuszi gyerekből úgy is

ritkán válik jó. No most ne dözsöljünk többet, siessünk az országútra, megnézni a' Királyt —

Mátyás. Eljössz te is, Örzi?

Örzi. El bizony. Ej csak ne volna a' Király olyan nagy úr, megkérném, eressze haza Matyimat.

Mátyás. Én megyek, bíró gazda! köszönöm a' jótartást, még látjuk egymást.

Turu. Isten kegyelmeddel, Mátyás deák; ha ismét erre jár, szóljon be kend hozzám.

Mátyás. félre: Hol szívesség, emberség, és hazai szeretet lakik, ott érzi a' Király felséges tisztét, és édes lesz terhe, melly az erővel ujúlva nő — ezerek' áldása mi szépen háláljameg nyugtalan óráját. Turuhoz: Isten kenddel!

Örzi. Ha meglátja kend Matyimat, köszöntse nevemben! — Mátyás el.

Turu. Örzi, add rám mentémet.

Örzi. Itt, édes apám; én is kenddel megyek. rá adja mentéjét.

Kántor. A' plébános nincs itthon — nekem kellene valamit szólnom. — Hm! tán így: Boldog országút — oh szemek — oh szerencse — oh kántor — oh vidék —

Turu. Koma, menjünk! Mit sopánykodik kend?

Kántor. O jeles nap, áldást hozd sugárod
— Örülj örvendezz szív, nem lesz a' te károd. —

Kisbíró. sietve jön Bíró gazda, szaporán
— sok sok urak jönnek falunkba. el.

Más paraszt. fuldosva berohan A' Király,
a' Király! el.

Turu. Jertek! Töröm a' zuzzáját, de meglepett. el Örzsivel.

Kántor. mentiben: O boldog falu, o dicsőség — el.

Széles falusi útsza. Mátyás király, Upor, vadászok;
a' nép „Éljen“ kiáltással mindenfelől kitódúl.

Mátyás. kísérőjéhez: Mily boldogító a' nép szerete, melly tiszta hévvel a' hazát bennem átkarolja. Híveim! az igaz érdem, nem halandó, ha mingyárt az irígység azt lealázni törekszik is. A' legnagyobb elme' fellengző szavai nem dicsőíthették inkább elhunyt atyám' emlékeztét, mint egy jámbor szív' ártatlan kiömlése, mellynek véletlen most tanúja levék.

Turu, Örzi, Kántor jönnek.

Örzi. Nézze csak apám, ott elől áll Mátyás deák!

Kántor. A' Király mellett álló aranyos mentőü úr előtt: Napok' napja! nincs itthon a' plébános — én — én — o boldog óra — Alleluja!

Upor. Itt felséges urunk! A' Kántornak szava eláll.

Mátyás. Bíró gazda! Ím, Mátyás deák mint király megtartja szavát. Nézzd-meg jól Hunyady' fiját. Én vagyok a' csintalan gyermek.

Turu Nagyságos uram! le akar térdelni. Légy kegyelmes — csak úgy kiszökött belőlem — az az ármányos deák — be megjártam!

Mátyás. Légy nyugott, jó öreg; te nekem rég nem érzett örömet szerezteél. Mint ismeretlen vándor kezemet nyújtám, most királyi jobbam neimeségre emel. Örzséhez, ki kötényével szemét eltakarja: És te semmit sem kérsz Királyodtól? — Vedd ezt a' gyűrűt, és képzelj, Balta Matyi küldi; ezzel véle eljegyezelek. Örzs meg akarja kezét csókolni. Te is ígértél ugyan valamit, de annak teljesítését vitézemre bízom, kit nem sokára hozzád küldök.

Turu. Uram, Királyom! Ennyi kegyelmet!

Mátyás. Hogy a' János' kulacsa ki ne ürüljön, arról én gondoskodom.

Kántor. félre. O én szegény kántor! az ingyenélő most fejembe kerül! Mátyás elébe térdel

Le vagyok sújtva, uram! de nagyságod' gyöngesége 's az én nagylelkűségem —

T u r u. Koma, hiszen visszásan beszél kend!

M á t y á s. Megbocsátok, Kántor, de máskor légy ura nyelvednek, és tanúld-meg: hogy a' ruha nem teszi az embert. Most fel barátim! a' mai történet fűszerezze holnapi mulatságunkat. Jó népem, Isten veled!

T u r u. János apánk! ez a' te méltó fiad!

A' nép örömkialtással kíséri a' Királyt; a' kárpit lefordúl.

Kisfaludy Károly.

EGY VITÉZHEZ.

Csörtetted oldaladon, hüvelyében kardodat; ezt te
Jól teszed, elnyomod így szívdobogásaidat.

Hrabovszky Dávid.

F Á J D A L M A K.

A' báj est-tünemény halmok alá merült.

Csendes kripta-sötét terjedez a' mezőn ;

'S én , mint árva , holyongok

E' bús völgybe' magányosan.

Minden néma , kiholt , merre szemem' vetem :

Békés álmainak mélyibe süllyedett ;

Csak te sírsz velem itt még ,

Édes zengzetü Fülmile !

Szüntesd gyászdalodat , szánakodó barát !

Csak szívem' sebeit tépdeled újra fel.

A' mély néma keservnek

Résztétel sem ad enyhülést.

Mint a' gyenge virág hervadoz életem

A' szép Büszke után vágyva. De nem soká

Int már a' nyugalomhant ,

Melly fájdalommat elfedi.

Majd ott sírja felett, fájinak árnyiban
 Gyászoljad nyugovó ifju barátodat,
 És ha elmegyén arra
 A' fagylalt szívü hitszegett,

És nem tudja kinek hűlt pora nyugszik ott,
 A' gyepdombra hajol 's egy ibolyát szakaszt,
 Melly a' tőle gyűlölt szív'
 Szétszórt hamvaiból kinőtt;

Akkor ferd - le te, o szánakodó barát,
 A' már Elnyugodott' egykori kínjait,
 'S mondd - meg néki: hogy érte
 Hervadt éltém el illy korán.

Majd a' szép szemeket könnyek özönlik - el,
 'S a' sírdombra le hön hullanak, és velök
 Szendergő poraimra
 Csendes béke' malasztja leng.

Bajza.

A' CSÜGGEDŐHEZ.

Episztola.

Égj a' kincsek után; 's hideg ölbe lehelve szerelme
 Érezz; csalfa nyomán indulj a' játszi reménynek;
 Fényvágy gyujtsa hiú kebeled'; vak képzeletekben
 Élj; 's mellyedben örök lobogással dúljon irígység
 'S hosszú; bírja kevély indulat; fagy-hideg-ölte
 Fösvénység lelked', — nyugodalmad messze röpült-el.

Ezt nem kincs, szerelem, nem szerzi hatalma

Nagyoknak.

Láttam pór' küszöbén örömek' mértékletes árját;
 Láték nimbuszain fénytrónnak lengeni fátyolt;
 Annak öröm, — 's ennek búkönnyet hullni szeméből.
 Azt, kit keskeny körbe igéz csillagzata, 's békkal
 Várva jövődjét megelégszik, mit neki sorsa
 Nyujtott; boldogság 's nyugalom' ságára köríti.

Boldogságra legelső út: győződni-meg arról:
Hogy sok ezer bú-'s kinsúlyt kell szenvedni nekünk itt.

A'Böles' lángesze nem nyujthatja napokkal az éltet,
Ám-de kemény súlyát 's terhét könnyítheti annak;
'S vére halál' félelmeit is vasmellye ledúlja.

Rényben igaz becsedet 's nagyságotat állani higgyed:
És nyugtot leltél. Letörül órája halálnak

Mindeneket; 's a' rényt meghagyja örökre, örökre;
'S a' ravatalra dicső koszorút függeszt-fel az érdem.

Éltünk csak hiteget sírunkig, 's olly csuda titkok
Terhei: hogy csak az egy Haldokló' lelke előtt kész

Vallani súlyait. A' nyugalom' szép tája csak ekkor
Villan-elé; 's gyászhalmoz' ölén átszillog az erkölcs.

Fogd-fel aczélmellyel sorsodnak durva csapásit,
És csüggedni ne tudj: nyugodalmát vívta-ki lelked.

Oszlik az olvasztó bánat: ha kitűrni akartod;
'S a' szomorú kupressz' látása, hová menedékül

Bujsz keserű fájdalmid előtt, oktatja az embert:
Hogy mi csekély az öröm,'s mi csekély a' bánatis itten.

Áll-d-ki elébb megalutt ereidnek végdöbögésit,
'S a' mély szenderülés' partján feltűnni nyugalmad'

Láthat'd. Itt kéj-elg önnön-súgárin az erkölcs.
A' szívnek sebe itt gyógyúl,'s itt hűl tüze lángja;

És az öröklétnek kapuján érdemkoszorúja

Mennyei lángkörben szomorú sírodra mosolyg-le.
 Itt nyugtot ne ohajts; villámként minden enyész. Csak
 A' mi való gyönyör: az nem szűnhet. Múlik az élet
 Ifjúság, szerelem, fény' báji, szerencse, remények. —
 És te mulandókból kiteremteni vágyod azon díjt,
 Melly az öröklétnek vitorabb országain inthet?
 Érdemdíjt ott várj: hol az ember csont, hamu, por lesz.
 Itt nem: hol hatalom, kény, kincs, fény, küzdve
 tipornak;

És az igaz rénydísz 's nemes élet halni sohajtoz;
 'S önkényű hatalom fontolja az érdemet, és a'
 Jobb ember' sorsát! Hosszú pályának örülsz e?
 O! ha szerencsétlen napokat komoríta reád a'
 Sors, mi igen tova nyúlt élted, ha virága korábban
 Elhullt is! Kínzó fájdalmait engedi nyúlni
 Párkád; 's kínaidat hogy hosszabbítsa, kegyetlen
 Karjait elfedi: hogy le ne sujtsa ha szenved az ember.
 Ellene vetni dicsőn lehet e' rényt durva halálnak,
 Ellene, mint az erős horgányt a' tengeri habnak,
 Melly a' szélviharok' közepette az ostromokon győz;
 Smintvalamelly kikötőbe, csak úgy lép sírbanyugodni.

Boldogságot ohajt minden, bár áldozatokba
 Teljék. Ámde való boldog csak az, a' ki magával
 Elhiteté: hogy nincs kî szerencsésb lenne kívüle.

Vágni kevély nagyságra minek? 's mért égsz te
dicsőség'

Hervadozó koszorúji után?! Lásd büszke hatalmát

A' sir' zárainak leverő lélek temagadban:

Égi valót bíró rokonérzők emberalakban:

És az egekben az egy 's közatyának léte, azon dísz:

Melly az igaz nagyság' fényén hordozza az embert.

Mért szórsz átkot epét boldogtalan életed ellen?

Hogy ha megérdemléd bal sorsod': gyászeseted közt

Legfőbb fátum ez; úgy ha mosolygó napra lehettél

Méltó: vaj mi gyönyör, 's mi szerencse magában is élted!

Szüntesd vágyaidat; 's hallgatni tanúlj; ne

szeress; ne

Gyülölj balgatagúl. Kivakúl meghitte Barátit,

Nincs szüksége epébe kevert agyarakra: hogy élte

Majd boldogtalanúl folyjon. De reményleni is óva

Tudj. Ha remény ébren lévők' gyér álma: ne bízd meg,

'S e'ként a' nyugalom' gyönyörítő tája fogad be.

Fussad az érczfedelű 's fenhangú hírkör - ajánlta

Városokat; perpatvarokat; 's engedve veszíthetsz

Inkább, mint engedj meggyőzve. Derítse unalmad'

Néha magány ollykor keves, ámde rokonkebelű Társ,

O ha gonoszságit szívednek nyögni halálos

Almaiban kívánod: ohajts részt venni magányban.

Itt zokogásaidat 's panaszid' nem hallja az írigy ;
'S a' vadság' tüzeit kegyesülés' harmati oltják.

Érd-be tieddel. Ezen mód földi gyönyörre ugyan, de
Boldogságra vezet. Ne ohajts itt állhatatos jót.
Élni nem ; ámde kimúlni lehet nyugodalmasan. Akkor
A' sír' öbleiből boldogság és igaz enyh int,

Debreczeni Bárány Ágoston.

KIS GYERMEK' HALÁLÁRA.

Eljátszottad már kis játékidat ,
Kedves fiú, hamar játszottad el.
Végsőt mosolygott orczád , 's a' halál
Leszedte róla szép rózsáidat.
Nem csak magad mentél , elvitted a'
Szülék' vidámságát, elvitted a'
Legszebb remények' gazdag himbaját.

Ki mondja meg neked , hogy már reggel van ? Ah
Ki fog téged megént fölkelteni ?
Sirat szülőd , és mondja „ kelj fiam ,
Kelj föl szerelmem , szép kis gyermekem “
Mind hasztalan , te meg nem hallod őt.

Alunni fogsz , 's nem lesznek álmaid.

Alunni fogsz , 's nem lesz több reggeled.

De fájdalom ne bántsa hamvadat.

Mulásod könnyü volt , és tiszta , mint

Az égbe visszareppenő sugaré.

A' földhöz minket baj , 's öröm kötöz ;

Ohajtjuk , és rettegjük a' halált :

Te túl vagy már , nincs kétség útadon.

Oh majd ha csendes tiszta éjeken

Föltünnek a' dicső csillagzatok ,

Eljősz-e áldást hozni kedvesidre ?

Eljősz-e álmaikhoz éjfelenként ,

Hogy ég' nyugalmát terjeszd rájok is ?

Oh jőj , ölelgesd kis testvéridet ;

Orczáikat csókdossa szellemed ,

'S a' melly napok tetőled elmaradtak ,

Add a' szüléknek vissza. Ők együtt

Éljék le megszakasztott éltedet ,

'S mig ők porodra hintenek virágot ,

Lebegj te őrző angyalként fölöttök.

Vörösmarty.

BAJJAL MENT, VIGAN JÖTT.

Egyszerűen forog időnk' kereke, 's a' világ ujsága is alig lel bámulandó történetet; szűk határ közzé szorult az élet, melly önterhétől sorvadna el, ha néha furcsa szerelmes, semmibe kevélykedő 's tehetetlen nagyravágyó, ereit mozgásba nem hozná. Az ember lát, hall, 's másnak bajain magát is kineveti, midőn visszatekint: hosszú czélzása után sokszor minő bakot lőtt. A' szerelem kimeríthetetlen forrása különféle eseteknek; mi, esküdt ellenségi a' hiu szomorgásnak, örömet mulatunk annak vigabb részein, és ha lehet fel is fedezzük a' szívből eredt galibákat, szebb jutalmat lelven a' mosolygásban, mint a' szánakodó könyben, melyet az élet úgy is elég bőven szokott nyújtani. Itt közlünk egy fársángi tréfát, víg arcczal festvén a' komor érzetet.

Hazánkban él Pöröndy Tamás nevű derék ember, ki a' mennyire jártas némelly tudományban, annyira szűkölködik ama' világi hajlékonyság nélkül, melly az embert, kivált a' szépeknél

tetszetössé teszi; már a' természet is némelly pontban mostohán bánt vele, mert egy ölet felmuló vékony termete, himlő-szaggatta képe, kiállva meredező szemei, éktelen kampós orra, melly minden szóra ajkait csókolja, bíbor haja, égő bajusza, előre görbedő járása, mellyre az alacsony falusi ajtók szoktatták, alakját nem tevék valami szép ideálissá, melly után a' szív édesen ábrándozgatna. Ki jól ismérte, elfelejté ugyan nemes lelkén külsejét, bár különös módján mosolyogni kénytetett. Ő előbb egy nagy úr' özvegyének pereire ügyelt, de midőn egykor az asszonyság' szobájába botlott, 's ez többed magával sovány elmésségeit rajta gyakorolná, neheztelve lemondott hivataláról 's meglehetősen jószágába vonult, hol gazdálkodik, a' vendéget szereti és szelíd érzetében a' hol lehet felebarátján is segít; hibája lehet az talán, hogy önmagának igen tetszik tulajdon személye.

Tamás rég megérett a' házasságra, 's nem is volt idegen tőle; de saját esze után indulván így okoskodott: vegyek pazarlót? inkább magam költök; vegyek csapodárt? akkor enyém a' kölöncz, másé az öröm; vegyek rútat? — erre nem felelt magának, hanem csak fejét rázta; végre abban egyezett meg: neki szép kell, jó, takarékos 's a' ki őt híven szeretni is bírja. Sok egyszerre! de a'

remény olcsó, a' valóság drága. Már a' komor agglégénység küszöbén állá, midőn hosszú eszmélet' után egy leánynál csak ugyan megállapodék, ki úgy vélé, többször mélyen nézett szemébe; noha tükre' segítségével elgondolhatta volna, hogy, ha bár a' szem rajta mulat is, a' szív azért igen békén verhet; de illy dologban ő magának kedvezni szokott, annál inkább, mert a' tőle kijegyzett leány vajmi jól tudta: milly hódító tegyver a' szem, azért kényén villogtatván, Tamást is örömet szívelte imádóji között, 's ez a' szemjátékban érzést sejtven, bizton neki ült 's két árkusra levelet irt, közbe, közbe deák velős-mondásokat hintvén, mellyekre ő sokat tartott; ezen levelet pedig két szakaszra osztá; 1ször azt fejté meg: milly szent köteléke polgári éltünknek a' házasság, 2szor milly nagy jusokkal birnak asszonyaink, 's az egészet szíve' ajánlása zárta be; tudván milly nagy bökkenő a' feleségtartás, 's hogy az érzésnek kis rugót is adjon, egyszersmind Consignatiót zárt leveléhez, mellyben a' pontos gazda, magától fogva a' csirkéig mindent feljegyzett.

A' leány' válasza tele volt forrósággal, de az igen és nem vigyázva elkerülve; ez Tamást látogatásra ösztönzé. Szívesen fogadtatott, mint minden nősző. A' Kisasszony több uj románt

említett, mellynek Tamás soha hírét se hallá, ellenben hajdani pereiről 's a' göbolyök' hasznáról értekezett. A' leány ásított, Tamás utána. Tamás elment, a' leány hallgatott, de szülei örültek.

Ez így folyt és Tamás napról napra szerelmesebb lön, közeledett és a' leány tartván a' kérők' ritkaságától nem vonta el magát, ez okból Tamás őt bizonyos hölgyének tartá, kivált midőn a' Szűz kis csontra-festett képével, mellynek üvegét Tamás mingyárt el is törte, ajándékozá meg. Tamás haza menvén tüstént képíróért küldött, de Jakab inasa, egy öreg obsitos katona, szobafestőt hozott, ki szörnyen össze visszahányta arczvonásit; azonban elküldé 's mátkája ifjabb testvéreit ijesztgette vele.

A' vőlegény mingyárt kitünik, mert ha más nem tehet is, házát kimeszelteti; Tamás is új intézeteket tevéen várta a' szerencsés órát, mellyben Kedvesét szívéhez zárhatja; de csak hamar tapasztalá: hogy a' szépnem bár mennyit szól az észről 's jóságról, még is inkább kacint a' szebbre, 's hogy a' leány-szív olyan, mint az álomban lelt kincs, az ember úgy örül, olly szorosan tartja 's ha felébred, üres a' marka. Vélte Kedvese is más ifjúnak nyujtá kezét, ki bár nem sententiázott is annyit, de jobban értette meghódítani a' sziveket.

Tamás jó ember volt, szeretett, és családja felette érdeklé. Elbusulva magán épen íróasztalánál ült 's a' hitetlen' képmássát szemlélgetvén azon tündökölt: csináltason e reá üveget vagy nem? Midőn nagy csepp szeméből a' képre esett 's az arczáról a' festéket felette. Sajnálta a' képet, de eszébe jutván az originál' álnoksága bosszúra gerjed 's tintába mártván úját egészen elmázolja. „Hosti manu nocere, non lingua licet!“ dörmögé 's elmerülvén e' különös munkában, érkező vendégét észre se vette megette állani, míg abból az elfojtott neveltség annál hangosabban nem tört ki. Kapkod Tamás, a' képet dugdozza, homlokát dörgöli, de hijában, a' vendég mindent látott, 's bár mint vonakodék, el kellett beszélnie szíve' történetét.

Meglepője bizonyos Endrefy, régi barátja vala, ki arra utazván hálásra tért hozzá. Kihallgatván Tamás' panaszát mond a' vig kedvű barát: „Látom a' fekete bút homlokodon, töröld le, 's örülj együttlétünkön!“ Bosszonkodva mosta le Tamás tintafoltjait homlokáról, aztán üdvözlé még barátját, ki viszont elbeszélte: hogy az idő közben, mióta egymást nem látták, megházasodott és szerencsés; egy környülállás mondá zavarja néha örömeit, mert atyja halála előtt magához képest fiatal leányt von ismét felesé-

gűl és most azzal egy házban kell nékie lakni. Mostohája jó asszony ugyan, de a' török közmondás szerint: Valamint egy turbán két főre nem illik, úgy két asszony sem fér meg egy házban; azután feldicsérte hitvesét 's a' házasság' örömeit, mondván: „Tamás! most rajtad a' sor! kövesd példámat.“ Szomoruan felel Tamás: „Ah nines hűség már a' világban!“

„Csak ne nézz mindent nagyító üveggel, mert minden öröm ürömmé válik. A' szív napraforgó-virágként mindég hajladozik 's ki tartós hűséget kér, alkudjék ki a' sorstól örök ifjúságot; a' szerelemben legjobb fatalistának lenni. Tudod mit? a' fársáng közelít, a' vidék' Urai nálam összegyűlnek, tánczold el búdat! Jer hozzám!“

„Inkább böjtre!“ — viszonzá Tamás — *Difficile est tristi fingere mente jocum!*

„A' levegői változtatás hány megdőlt erkölcsöt emelt már újra fel, 's egy kosár' terhén nem tudna segíteni?“ Több illy okokkal támasztván kérését Endrefy, reá vette barátját a' fársángi útra 's másnap korán haza indult.

Tamás a' hitetlent híven kerülte, 's nagyon restellé; hogy a' környék mendemondáz kosaráról. A' fársáng beállott, mindenütt menyekzői gondolatok forogtak. A' paraszt-leányok estén-

ként danolva mentek ki a' mezőre, szalmát gyujtottak, 's körül-tánczolván általugrosták 's a' pernyét levegőbe szórván nézték: honnan jövend az ohajtott vőlegény. Minden házban fejtek, varrtak, toldottak, adtak, vettek, csak némelly pártában megöszült Szüzek morogtak a' világi hiuság ellen. Tamás, barátjának irván útra készült. Zsuzsi gazdasszonya csak arra kérte: ne indulna pénteken, mert ez a' nap a' gonoszoké. Jakab megczáfolta mondván: „Előbbi uram a' hadnagy mennyit járt pénteken, 's még is hétfőn lötték agyon.“ Nagy versenygés támadt, mert Zsuzsi, kinek a' hallgatás nem volt fő erkölce, tüzesen vitatta mondását 's a' vetélkedés tán mostanig is tartana, ha Tamás közbe nem vág „tempora mutantur! hajdan sok volt úgy, sok van most így!“ ezzel mindeniket dolgára küldé.

Majd két arasznyi hó esett! Tamás kocsiját szánra, gúzsoltatta 's minthogy egyik lovát az ügyetlen kovács patkóláskor megnyilazta, előbb a' szomszéd városba ment, 's ép lovának társat vevén azt mingyárt bé is fogatta, és jól bebundázva, Jakabbal elindult kényén ringadozva a' ropogó havon.

Mikor az első falun keresztül menne, épen akkor vezettek egy menyasszonyt esküvőre. Tamás nem akarván rendet zavarni megállott. Hegykén,

's minden lépten összeütve bokáját, hujjongatva, veres kendővel ékesített dolmánya panyókán vetve, szélesen kivarrott lobogó ujú ingben, felpántlikázott kalapjára rozmarin, puszpány és pávatoll tűzve, ment pajkosan elől az egyik vőfény, utána a' kérők és nászok párosan, mind ünnepi köntösben. A' felbokrétázott koszorús menyasszonyt löbbálva vezeté a' másik vőfény, nász-kendőjét lebegtetvén kezében, 's rekedten a' sok dombérozástól, az előtte menő nyoszolyóleányoknak néha verseket rikkantott fülökbe. Ezt követé a' vőlegény komor arcczal, mély gondolatokban, utána mentek, az öröm-anya, nász 's koma asszonyok; de már itt, mint a' temetésnél a' rend megszakadt, sűrű csoportba bujva ki sírt ki kaczagott. Utóljára jöttek a' czigányok 's valamit reczegtek, mert az egy hegedű nótáját a' két brúgó felülzugta. — Tamás itt majd pórul járt, mert lovai a' körülugrándozó gyermekek' nagy lármájokra 's néhány pisztoly-pattanásra, már úgy is nyugtalanul hortyogván, most a' két brúgó' láttára még inkább elremültek 's neki rugdalózva egy mellék utszán keresztül vilámként ragadták ki a' faluból 's bár mindnyájan a' gyepelőrek estek, csak nagy sokára tartóztathaták meg, 's mi rosszabb, nem a' feltett úton. Megállván a' kocsis 's nem legjobb áldást küldvén a'

lakodalmások után leszállt; de egyszerre felriad:
 „Ejnye Tekintetes uram! lánczos kö — Isten
 bocsáj.” —

„O tempora! o mores!” kiált Tamás, lát-
 ván, hogy ujjalag vett lova farkát elvesztette.

„Ha helyre vergődünk, kurtítsuk meg a’
 másikat is” — mond Jakab — előbbi uram a’
 hadnagy —

„Mi közöm előbbi uradhoz?” mond hara-
 gosan Tamás ’s megfordulni parancsol ránczos
 homlokkal nézve párolgó lovaira. E’ történet
 minden kedvétől megfosztá, tüstént haza tért
 volna, de Endrefynek irt már jöveteléről, azért
 visszahajtatván ama’ szerencsétlen faluba, meg-
 kaptatott ’s tovább indult, hasztalan keresvén az
 elvesztett lófarkat.

De a’ sors őt üldözőbe vette; mert alig
 haladott néhány órányit, olly zivatar lépé meg,
 hogy neki magányos csárdában kellett megszáll-
 nia, hol előtte már két mesterlegény, ’s egy öreg
 invalidus káplár keresett menedéket; ezekenkívül
 a’ füstös szobában még két gyermek, macskák ’s
 egyéb baromfiak voltak; későbbben a’ didergő
 Jakab is.

„Non multum cures venturi tempora fati,
 gondolá Tamás, és a’ katlannál főző Csárdásnét

kérdé: lesz e mit ennie? „ lesz uram, jó tarhonya, bográcsbús vagy túró, lön a' felelet.

„Ha! jó borotok van e?“

„Van bíz Uram, pedig három emberes bor!“ szól közbe a' káplár.

„Micsoda termés lehet az?“ kérdé Tamás.

„Termését nem tudom — mond a' káplár — de megivására három ember szükséges, két-tő tartja az embert, harmadik bele tölti, különben nem ihatja meg, olly savanyú.“

Szomorú vigasztalás, gondolá Tamás 's a' picziny ablakhoz vonúlva lesten leste az időt, és sajnosan látván a' hó-fuvatagot mind inkább nevekedni, előre rettegett az éjjeltől, melly barna képét már fel is toltá.

A' Csárdásné nem legjobb szagu mécses tön élébe az asztalra, és étkekkel kínálta; de Tamás bár mint éhezett is, egy falatot se tudott lenyomni, 's részét Jakabnak 's a' Káplárnak engedvén, csak ágyat kért, hol lenyughatnék.

„Mi illy úri vendégekhez nem szoktunk!“ mond a' Csárdás, 's vállvonítva mutat a' földre, hol a' mesterlegények, bugyrok fejök alatt, már jóízűen hortyogtak. Hosszu tusakodás után meg-egyeztek: hogy a' Tekintetes uraság fekünne egyik asztalra, melly elég erős terhe alá; használja bundáját, 's kocsiváncosait. Tamás föcsó-

válva dörgölé homlokát, örömet fel 's alá járt volna, de hosszú lábainak kicsiny volt a' teli szoba. Mit vala tenni? fanyar képpel csak letelepedett a' deszka-trónusra, 's békülve, csak orrát hagyván ki a' bundából, nyújtózott el, 's nem sokára, bár nem kis zaj volt a' szobában el is szunnyadt. A' szelíd macska is mingyárt hozzá szövetkezett, 's hízva dörzsölgeté fejét kiálló orrához; tüszögve ébredt fel Tamás, 's lesodorván a' macskát bundája' újjával, morogva más oldalra fordult.

Azalatt a' két öreg katona öszveülve poharazott, képzelhetni: hogy a' háború lön beszédök' tárgya; eleintén lassan vitézkedtek, de utóbb olly tüzesen hozzá láttak, kivált a' káplár, megmutatván: hogy a' savanyú bort három ember nélkül is meggyőzhetni, el-elrikkantá magát 's úgy oda verte öklét az asztalhoz, hogy a' poharak szinte tánczoltak; e'zajra a' felriadt gyermekek sírtak, Tamás is felrettent és feledvén magas fekvését, midőn hirtelen a' lárma után fordulna lehanyatlik, megtapossa az egyik mesterlegény' lábát, ki rablót vélvén felette dühödni óbégatva kegyelemért kiáltozott. Jakab azt gondolá: hogy ura is ütközőben van a' mesterlegénnyel, nagy robajjal segedelmére ugrik, 's eldöntvén a' padot a' már elázott káplárral együtt, ki ezen kiáltással: „Ne

engedd, szurd, lödd pajtás!“ a’ földön is hadonázott, örömet felkelt volna, de feje nehezebb volt egész testénél. Az egész Csárda, valóságos csatahelynek látszott; mindenki talpon volt és sok kérdés sopánykodás után lön ismét békeség.

Vincere quum possis, interdum cede sodali! mormolá Tamás, ’s inasát keményen lenyugodni parancsolván, ismét az asztalra nyomult, nevetve haragjában; de álom nem jött többé szemére ’s míg a’ többiek különféle hangon sípoltak körüle, ő az élet’ változásain tündött, mint koczkázik a’ sors szivünkkel, ma lágy keblet ígér, holnap kemény deszkára fektet. Örömmel látá szürkülni a’ napot, mingyárt is befogatott ’s jól megfizetvén a’ nyugtalan hálást, odább ment. Ez éjjel azonban nem volt következés nélkül, mert Tamás magát meghűté és szörnyű náthát kapott, ’s Jakab sok tüsszenéseit alig győzte istenéltsessel. Estélig semmi baj nem történt, ’s Tamás örülvén a’ jövő éjszakának, derék fogadóban szállt meg. A’ Fogadós csinos szobába vezette; de Tamás még jól ki se pihente magát, midőn egy idegen inas hozzá toppan, ’s a’ földes urasághoz meghívja. Tamás mentegeté magát ’s udvarlását máskorra halasztá. Az inas eltávozott, ’s kevés vártatva belép egy

vastag, piros Úr, kinek a' jó bor 's konyha ki-
látszott képéből.

„Bocsánatot uram! — mond a' vastag Úr
— uri szánt láttam ide térni 's tüstént küldém
inasomat meghívni vendégemet; nálam bevett
szokás minden valamire-való embert magamhoz
kérni, mert házamat jobbnak tartom fogadóm-
nál. Tessék azért magát megalázni kis vacsorá-
ra; szívesség lesz, enni inni is találunk.“

„Köszönettel megismerem ritka házi-barát-
ságát, de most nem részesülhetek benne, egy
az fáradt vagyok, más az beteg forma, továb-
bad kedvetlen, pedig: oderunt hilarem tristes,
tristemque jocos!“ de a' vastag úr olly kön-
nyen nem nyugodott meg, olly nyájasan esdek-
lött, olly kis időre alkudozott, hogy Tamás jó
móddal nem menekedhetett; azért megígérte
eljövetelét, csak félórát kért, míg magát illen-
dőképen prezentálhassa, kivált értvén, hogy ott
szépnem is mulatozik.

„Ej minek! hiszen tudjuk az utas nem jár
menyekzös ruhában!“ mond a' vastag úr; de
már éppen Tamás nem engedett, és megköté
fejét. Mihelyt a' földes úr eltávozott, elszórta úti
ruháját 's újra kezdett öltözködni; de nagy
boszuságára Jakab a' rózsa-olajat otthon felejté,
mellyel a' mult éjjeli füstöt elöltni akarta.

„Lesz itt ollyas bolt!“ mond Jakab és el-
sietett; nem sokára hozott is olajat.

„Jó e? — kérde Tamás — nekem nincs most
szaglászom; színe nem sokat ér!“

„Finom! szinte felüti az ember orrát —
felel Jakab — előbbi uram a' hadnagy sokszor
élt vele.“ Azután neki türődött és derekasan
felkente urát. Tamás felkészült 's Jakabot vigyá-
zatra intvén, a' lámpással váró inassal az ura-
sághoz ment által. A' víg házi úr leste már 's
hangos istenhozottal tárja ki előtte ajtaját; de
meghökkenve állapodott meg Tamás, midőn
első tekintete, több Szépek közzül egyenest ama'
hitetlen leányba, vagy is már menyecskebe üt-
között, ki neki előbb képét, azután kosarát
nyujtá. Különben nem igen ügyes mozdulati,
most a' szorultságtól még inkább feszesültek,
merevenen állva, szólni akart, de nem tudott,
csak midőn a' házi úr, a' szoba közepére tolta,
akkor hajtogatta magát vég nélkül, zavartában
még illendő deák sententia sem jutott eszébe.
A' menyecske is elpirult; de az asszonyok külö-
nös ügyességgel birnak elrejtteni szorultságokat;
míg a' meglepett férjfi szót keres 's ha talál is
többnyire ön kárára hímez hámoz; az asszony
mingyárt segít magán, talál rézst, 's könnyű
szökéssel, mint a' csík, sikamlík el szorongásai

közzül. A' menyecske is, Tamáshoz lejtve, őt mint atyja' házibarátját mutatja bé a' társaságnak, azután a' játszó asztaltól oda intvén férjét, ezt, mint a' házi úr' rokonját megismérteti vele. Hasztalan iparkodott Tamás e' kelletlen összehatalálkozás' benyomását elsimítani, feszes maradt, és komor, különös magaviseletével minden szemet magára vonván.

De mind ezt még nagyobb baj követte: mert alig olvadozott fel meglepetéséből, nyilván látta, hogy az egész társaság kerüli. Az asszonyok sutogtak, kendővel tartván be orrokat; merre hajlott, mint valami kísértet előtt, mindenik elvonult. A' házi úr, kezeit tördelve nyugtalanul járkált 's több ízben szagos füstöt parancsolt. Tamás tüskén állott, az illy visszás bánáson felázadt gögje titkos haragra ingerlé; már a' házi úr' képtelen barátságát megköszönni akará, midőn ez, karjába öltekezve félre vezeti, 's őszinte bocsánatot kérvén, kérdezi: „hol vette ezt a' rettentő parfümöt, melly minden egészséges orrot elnyomorít? ha nem hibázom, köménymag olajjal tetszett felkenetni haját, olly keresztül ható.“

„Oh Jakab! oh nátha!“ kiált Tamás szégyenében, ezerszer bocsánatot kérve kalapját ragadja, 's nem hallgatván a' házi úr' marasztaló szavaira,

szörnyű léptekkel a' fogadóba sietett. Megtámadván és elüzéssel fenyegetvén Jakabot, ez azzal menté magát: mit tud ő az urak' szokásihoz; előbbi ura a' hadnagy —

„Hallgass!“ kiált Tamás, vizet parancsolt, és zugolódva hol a' sors, hol Jakab ellen mosta le fejét; azonban Jakab ártatlan volt, mert a' boltos megcsalta, áporodott köménymag-olajat adván neki rózsaoilaj helyett.

„Heu, patior telis vulnera facta meis!“ sohajt Tamás, magát vádolván, miért keresett enyhülést bujdosásban, midőn szorgos munka által otthon hamarább meggyógyult volna. Nem tudván aludni, szörnyen kikelt magában a' szép nem ellen, melly úgy vélé görbe csontból lévén alkotva soha egyenes uton nem mehet, 's ő még is felakadt. Ha Tamás mélyebben vizsgálja az életet, könnyen általláthatá: milly kétes az indulat azon korban, hol az ifjuság' ömledezéseit komoly férjfiúság váltja fel, és nem várta volna, hogy a' tizenhét esztendő a' negyvent túlhaladotthoz vonzattassék. Ő jó szívű volt ugyan, de lassu, feszes, pedig a' fiatalság enyelegni szeret, és bármi érdemet átugor, minden kellemes játékért.

Ha Tamás' utja soká így tartana, holtan kellene szegényt barátjához kísernünk; de szánakodói vizagztalására legyen mondva, Tamás

harmad napra, noha bágyadtan Endrefyhez ért, 's maga is szinte felvidult, midőn az udvarba járata.

„Itthon az uraság?“ kérdi az elébe jövő cselédet.

„Egyedül az asszonyság van itthon; de az uraság is mingyárt megjövend“ lön a' válasz. Tamás a' házba megy, hol őt egy csinos, bár a' huszonnégyet túlhaladta asszony, igen nyájasan fogadja, 's mingyárt is a' neki rendelt szobába vezetvén, szíves gonddal forgolódik körülötte. „Már néhány nap óta várjuk uraságodat — mond — 's Endrefy már e' szerencséjén aggódott.“ Tamás elbeszélte némelly viszontagságait, 's hogy a' szíves asszonynak is valami kellemest mondana, sajnálva érinté a' dolgot, hogy minden halandónak megvan keresztje, melly a' teljes boldogságot szét dölja. — „Tudom — úgy mond — mint terheli szívét a' gonosz mostoha.“

„Mit ért ezzel uraságod?“ kérdi meglepetve az asszony 's egyszerre megszűnik nyájas mosolygása.

„Hallom e' háznál is a' mostoha patvarkodik — mond Tamás — mint kedves barátom' hitvесе, vegye szíves részvétemet!“ tovább akará még a' tárgyat feszegetni, de az asszony kemény szemekkel végig mérvén őt, kifordul 's az ajtót

rá csattantja. — Bámulva néz utána Tamás, 's minekutána holmijét Jakab a' szobába rakta, ismét felakará keresni, de épen akkor jött meg Endrefy hitvesével 's Tamás csak elhült, midőn látta milly szörnyű bakot lött, hogy első beléptekor mingyárt a' mostohát bántotta meg, mert ugyan az volt, ki előtt olly kérdetlen nyilatkozott ki. „Elkábult fejem a' sok viszontagságtól — mond Tamás — valami átok fekszik rajtam, melly minden tettemet vesztetre intézi.“

Tamásnak helytelen kiömlése, Endrefynek kettős bajt szerzett; mert mint házi úr és barát, vendégét örömetst kényén mulatta volna, ellenben mostohája' méltó haragja szabad egygyüttlétöket ha nem gátolta is, de balra magyarázhatta; annál is inkább, minthogy az özvegy Tamásban csak Endrefy' echóját vélvén, azóta magába vonult, 's ha a' kénytelenség közzéjük vezette is, komor, tartózkodó volt, semmi beszédbe nem elegyedett 's így a' házi társaság feszes, hiányos lön. Az ifju asszony is ez által zavarba jött 's két tűz között állván, nem tudta merre hajoljon. Tamás ugyan, minden kitelhető szépséget előhordott az özvegy megengesztelhetésére, 's minden módon iparkodott megczáfolni a' bal ítéletet, melly minden mostohát szívtelennek vádol, de sikeretlenül, bár mint példáz-

gatott, hideg udvariságnál egyebet nem nyerhetett. „Flectitur iratus, voce rogante Deus, — mond — de a' megbántott-asszonyt nehéz megkérlelni; jobb lesz nekem haza mennem.“

„Nem — mond Endrefy — te békületlen nem hagyod el házamat; tudod mit? a' napokban szép társaság gyűl össze nálam, kis táncz is lesz, pörgesd meg jól a' menyecskét, 's vigyázz rá, kiugrálja haragját!“

„Ha pere volna — felel Tamás — szívesen szolgálnék neki, de quod non didici, sane nescire fateri, a' tánczhoz nem értek, kivált a' mint most szokták. Igaz, a' fris magyart valaha én is eljártam, de tudod, gyakorlás nélkül kitanul az ember!“

„A' köz öröm — mond Endrefy — hamar elragadja az embert; én reménylem, ti is baráti kezet fogtok!“

„Amen! teljesedjék!“ mond Tamás.

Eljött a' vigadás' napja, 's az egész ház mozgásban vala; míg az asszonyok sütöttek, főztek: Endrefy Tamással az ebédlőt kiürítettén felgyertyáztatá. Jakabnak is elég dolga akadt 's volt mit beszélni előbbi uráról. Délután mindenik a' tükörnél maga személyével bajlódott, Tamás is pompába vetette magát, egészen feketébe öltö-

zött, csak tarajos-sarkantyús csizmája volt ezüsttel kivarrva. Azalatt hintók zörögtek az udvaron, itt egy karcsu lányka ugrott ki a' kocsiból, amott pipesen szállt ki egy agg kisasszony, az özvegy, mint idős háziasszony fogadta az érkezőket, Tamáshoz is nyájasabb vala mostan, ki mentől tovább nézegette, annál helyesebbnek találta őt, forrón ohajtván a' megbékülést. Már pezsgett a' szoba, a' muzsikások helyet foglaltak, midőn az ajtó nyílik 's amaz ismért vastag úr, 's a' hitetlen szép, férjével belép. Tamás' szeme ködbe borult.

„Többed magammal jövök kedves szomszéd — mond a' vastag úr az őt üdvözlő háziasszonyhoz — Ránky úr és hitvese, atyámfiak!” Tamást megpillantván, kiterjesztett karokkal mingyárt feléje dőczög. „Örvendek kedves úr! íme minő véletlen találkozunk össze megint! legalább az az átkozott olaj most nem szakaszt el bennünket.” Tamás örömet befogta volna száját, félvén, nehogy akkori haja elárultassék. Ránkyné is köszönté 's meglegedve mosolygott habozásán, mert mindeddiglen őt buzgó imádójának hitte; azonban Tamás hasonlítani kezdé Ránkynét kedves ellenségével: amaz szép, fiatal, de hamis, tetszeni vágyó és másé; ez szinte nem öreg, több méltóságot mutató és szabad — amaz már

megesalta, emez haragszik ugyan rá, de bocsánat-félben van — Ránkyné kidőlt szívéből.

A' tisztes Lengyel megzendült. Endrefy Tamást mostohájához vezetvén kérte: tenné ő a' házi úr' kötelességét 's tánczolna elől. Tamás zavartan vonakodott, de az asszony intő tekintetére, piros arcczal odanyujtja kezét, 's komolyan, és nagy méltósággal csoszogva vezeté a' sort; egész vállal tűnt ki a' többi közzül, de volt is mit szenvedni a' következő párnak, mert Tamás minden reverenciánál hosszú lábaival olly nagyokat kanyarinta, hogy szerte ütközve majd mindent lekaszált körüle; ellenben magas növése magának is terhére vált, midőn más tánczosok' keze alatt bujkálnia kellett, és szinte fájlalta derekát, gyakran görnyedezései miatt. Elvégzödvén a' Lengyel, Tamás meleg csókot nyomott az asszony' kezére 's már teljes békét gyaníta, midőn gyöngéd szorítást érze ama' puha kéztől.

Ezután más tánczok következtek; de már ezekben Tamás, bár mint unszoltatott, nem vevet részt. Ejfélkor vacsora nyújtatott; Endrefy barátját mostohája megé ülteté, ki is édes gonddal töltögeté poharát 's a' hálaadó Tamás sok szép szentenciákkal jelentgeté iránta tiszteletét; tűnve tűnt Ránkyné' emléke, 's vidám kedvre lobban-

va mulatozott a' hozzá közel ült vastag urral, ki harsány szóval egészségeket ivott.

A' vacsorát ismét táncz követé, hevesebben forogtak a' párok 's lángzó tekintetet váltva, némelly szív hamarabb dobogott, a' bóbiskoló hegedüsök' újainál. „Még egy Magyart! annál leljen bennünket a' hajnal!“ kiált a' társaság 's meglett. Endrefyné felkérte Tamást, ez neki állván, úgy szórta hosszú lábait, mintha el akarná dobálni magától; de rosszul esett neki, mert midőn hirtelen fordulna, sarkantyúja megakad, 's ő egész terhével térdre omol; felugrott ugyan, de nagy fájdalmat érze.

A' társaság eloszlott, Tamás titkolva sérelmét szobájába sántikált, hol Jakab meleg vízzel borítgatá; de az nem hogy használt volna, térde megdagadt 's majd egy hétig nem hagyhatá el ágyát.

Az asszonyi szelíd természet leginkább a' beteg' ágyánál tűnik ki, akkor minden boszút feledve ápolja a' szenvedőt 's megváltó angyalként türelmet 's enyhülést varázsol; az özvegy se tagadá meg itt e' szép erkölcsöt, 's feledvén hogy Tamás keresztnek hívta, gyamolítására siet, és utóbb, mi okból? nem tudjuk, alig tudott megválni tőle — szóval: belé szeretett, és a' fársáng'

végén, Endrefy 's hitvесе' nagy örömére, az ol-
tár előtt nyilván megvallá szerelmét. „Post
nubila Phoebus!” mond Tamás, midőn kedves
hölgyét kebléhez zárta.

Szobor gyanánt álla Zsuzsi a' ház' pitvarában,
midőn kocsikat bejární 's az urát szép asszon-
nyal karöltve látja. „Mit csinál az uraság?” kér-
di Jakabot; az öreg katona megvonítva bajuszát
felel: „bajjal ment, vígan jött.”

Szalai Benjamin.

A' SZÉPEKHEZ.

Ah, ki mondja - meg nekem,
Mért borúl az én egem?
'S ha feltűnnek szép korányim,
Gyász miért vonúl - el rajtok?
'S a' sötét erdő' magányin
Mint egy árva kit sohajtok?

Eddig évim' hajnalában,
Még könnyelmű gyermek én,
A' vigalmak' enyh karában,
Éltem' boldogság-ölen:
Ah, e' bájkor már repül,
'S más helyébe nem derül.

Mint egy árva úgy sohajtok
 A' sötét erdő' magányin,
 'S gyász van elvonúlva rajtok
 Ha feltűnnek szép korányim.
 Mért, o mért borong egem,
 Ah, ki mondja-meg nekem?

A' virányló kert- 's mezőnek
 Nem viditnak bájai;
 Mély titokba rejtve nőnek
 Keblem' néma vágyai;
 'S egy tünelmes felleg-árnnyal
 Lelkem más csillagba' szárnyal.

Mért csengek szívdobogva,
 Honnan e' láng-gerjelem?
 Ha hegyemről andalogva
 Messze száll tekintetem,
 'S egy leányka' fátyolát
 Ott szemem kékülni lát?

Rózsa - évim' hajnalában,
 Még könnyelmű gyermek én,
 Gyakran láttam fátyolában
 Lyánykát a' forrás' gyepén;
 'S bár kedves volt néznem őt,
 Nem sejtettem semmi hőt.

Most, ha berkem' fülmiléje
 Társa mellett zengédez;
 'S a' vadonnak gerliczéje
 Párosan jár fészkihez:
 Létöket magasztalom,
 'S elborít a' fájdalom.

Ti egy tündér szebb világnak
 Hozzánk szállott lelkei,
 A' mindég zöld ifjuságnak
 Égi báju szépei!
 Kiknek, ott hol árva sorvad,
 Szívök lágy érzésre olvad;

Mondjátok ti meg nekem,
 Mért borong az én egem;
 'S ha feltűnnek szép korányim
 Gyász miért vonúl - el rajtok?
 'S a' sötét erdő' magányin
 Mint egy árva kit sohajtok?

Bajza.

BÚCSUZÁS A' HADIÉLETTŐL.

Mars' műhelyén , vérmezején

Gyakran izzadozó seregek !

Kinek epedt életeket

Sok bajhoz csatolák az egek.

Bár nyereségtek elég legyen is ,

Mars fejetekre maga tegyen is

Vérrel pettyegetett pálmát ,

Én köszönöm e' hadisten' irgalmát ;

De tövises koszorúért , azt fogadom ,

Éltem' nyúgalmát nem adom.

A' sanyarún nyert koszorún

Csak kapkodjatok ám idején ,

Nem szeretek már veletek

Versenyt futni halál' mezején.

Nyerjetekek bár gyönyörű neveket ,

Égbe repítse dal híreteket ,

Látástokra csupán , mindég

Tönkre omoljon a' dühös ellenség ;

Nem irigylem , legyen áldott fegyveretek ,

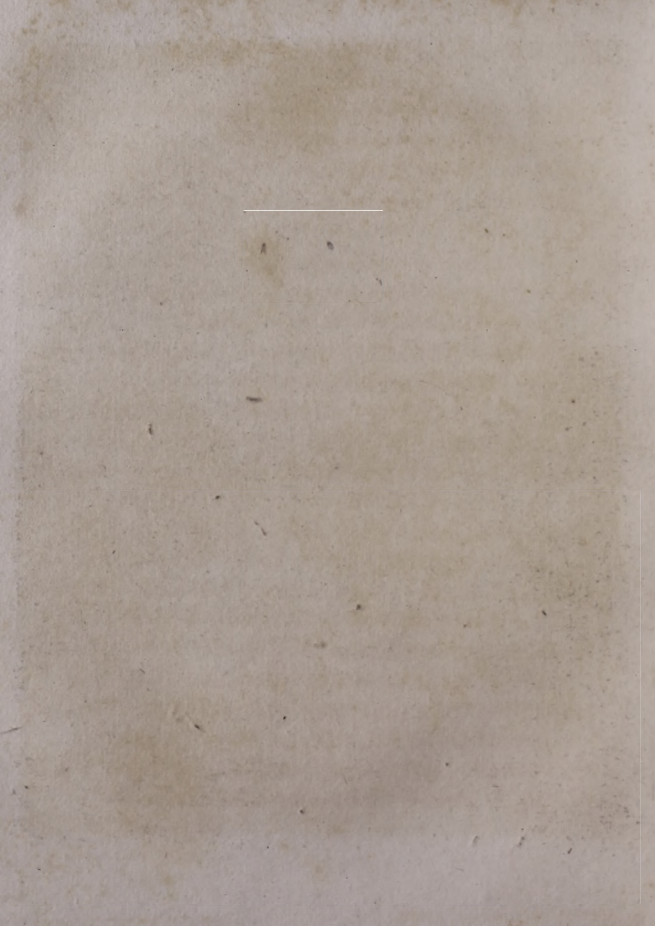
A' jó sors járjon veletek !

Gr. Gvadányi József.

Erzsébet.

J. Kovatsch sc.

ERZSÉBET.

E l e g i a.

Gyász ravatal készül, a' nép gyűl, tompa harangszó
 Zúg, 's keseregve hazánk' bércei visszanyögik.
 Megholt Endre király! vele Árpád' törzsöke dült ki,
 Mellynek négy század látta csudálta disztét;
 Melly rab-utált szívvel hinté törvényi' malasztit
 A' szabados népnek nagyra emelve hirét,
 És ellenhadakat tapodó fejedelmi erőben
 Büszke hatalma' jelét messze időkre füzé.
 Elhunyt a' hősvér! de miként a' bús düledék közt
 Néha tenyész' egy báj-illatozásu virág;
 'S nyitva szerény kelyhét az örömlét' harmatit issza,
 Míg a' fergeteg őt kegytelen összetöri:
 Így maradt egyedül Erzsébet pusztá tetőjén,
 Pártos lelkü felek' durva csapatja között.
 'S atyjának vesztén siratá a' Nemzet' ügyét is,
 Melly önnön fíjain edzi dühödve vasát.

Így leve tömlőcező eldődei' fénypalotája ;

Ő maga árva, szegény : párthive nincsen azért.
Oltalmára hevült idegen bár ; ah de magyar nem !

Nem kele , nem buzgott védeni szent igazát.
'S elhidegülve hagyá nagy hőse' szelíd unokáját,
Válni örökjétől — melly nem örökje tovább.

Hunnia, légy boldog! 's bár nincs maradásom öledben ;

Míg pihege' szív , csak — csak teutánad eped.
Hív leszek én hozzád , ha te bár elhagyva feledtél :

Csak te lehess boldog , szép haza ! szenvedek én.
Ezt rebegé a' szüz , nemzője' porára borúlva

Nagy koronázottink' hajdani békehelyén ;
És ott , hol komoran barnúltak az ősi koporsók ,
Honjától itt vön szívszakadozva hucsút.

Érzi miként hasad-el bús élete minden örömtől,
'S könnyén , népének lassu halála remeg.

Elvált! 's kit nem rég ezerek' tömjénye magasztalt ,
Most távol rejtek' néma homálya fedi.

A' vigadók' zajait 's a' kény' szabad ömledezését

Most halavány színnel váltja monostori csend.
Rettentő csere ! milly türelem múlhatja-fel e' súlyt ,

Melly a' vétlen szüz' lágy kebelére rohant!
Távol kedvesitől , részvétlenül , élve temetten :

Léte' kies tavaszát zárja halotti magány.

Síkra kiszállani már nem látja vitézei' rendét,
 Harsány tárogatók' nyers rivadalmi között,
 'S bajnoki játéokban diadalra hevülve szemétől
 Csengni aczélon aczélt, vívni erővel erőt;
 Nem ,nem a' délczeg inú paripák' nyilelőzte szökésit
 Párduczos ifjaknak verseny iramtok alatt;
 Nem ,soha nem többé! mindennek vége szakadt már,
 A' gyönyörű létnek kelleme szépe oda!
 A' győztes seregek' dalait most váltja kar-ének,
 Melly remegő ajkin hosszú fohászba vegyül;
 Vagy komor árnyékként lépdelve sötét teremében,
 Gyúladozó vérrel küzdve emésztí magát.
 Nem mosolyog neki a' viszón-érzés' égi sugára,
 Melly lágy vonzattal hű szerelemre hevít;
 'S hintve reánk a' lét' bájlóbb tartalmu világát,
 Minden földi öröm' kéjözönébe merít.
 A' gyöngéd anyanév, deli férjnek tiszta szerelme,
 És rokonúlt lélek őt nem enyelgi körül.
 Sejti malasztit bár, de lemondás' átka felette!
 'S álma derültében képe alélva letűn.
 Így hervad szomorún, örökös gyászkörbe szorúlva;
 Így a' forró szív a' hideg élet alatt.
 Mindenek elhagyták: egyedül fájdalma maradt hív,
 Nyujtva tövis koszorút bíbora' éke helyett.

Vér gőzölg az alatt Magyarország' térein: a' vak
 Pártosság szabadon gyűjti halálra tüzét;
 Míg Rozgony' mezején Károlynak fegyvere győzvén,
 Méreg - tör- 's cseleken nyert urasága megállt: —
 'S míglen az új fénynek hódolt 's örvendeze a' nép,
 Messze vidéken szép csillaga éjbe merült.
 Mint a' nyári lebel sivatag közt, hűnyt-el ez élet;
 Vég jele áldás volt, vég rebegése: haza!
 Így hala Erzsébet, nagy Szerzőnk' hív unokája,
 És hidegült hamvát nem fedi honni virág;
 Nyúgodj, áldottszív! emlékedet élteti a' köny,
 Mellyet drága hazánk' egykori képe fakaszt.

Kisfaludy Károly.

A' SZÉP LEÁNY.

Hó, vagy hab, vagy csillag rémlík

Ott a' völgy' ölén?

Nem, nem, más az: a' mit véltem,

Csalfa tünemény.

Hónak, habnak, és csillagnak
 Nincs fodor haja :
 Szép lány fürdik a' patakban ,
 'S a' szép lány' haja.
 Milly csábító mozdulattal
 Hajtja meg fejét.
 Kis virágot tart kezében ,
 Parti növevényt.
 Játszva súg a' szél fülébe
 Kedves titkokat.
 Játszadozva hajt fejére
 Regző ágakat.
 Ág ha volnék , meghajolnék
 Én is szívesen ,
 A' szellővel rá lehelnék
 Titkon , édesen.
 Gyenge tagjait csókdossák
 Fürge halfiak.
 Rá hámulva meg-megáll, és
 Nem zúg a' patak.
 Haj! magam is be megállnék ,
 Volnék csak patak ,
 Vagy bár köztetek lebegnék ,
 Boldog halfiak.

Kis hal lenni meg nem szünném,
 Míg ő ott mulat.
 Csókkal élnék, csókba halnék,
 Kedves gondolat!
 Vagy mi ez? Hah hogy szemeim
 Így megcsaltanak.
 Hozzá képest, a' mi szépnek
 Látszott, holt alak.
 'S mennyivel szebb más élőknél
 Árnyék képze :
 Annyival szebb árnyékánál
 Élő termete.
 Mert csak képe természetének,
 És árnyéka az,
 Melly a' vízben habnövéssü
 Lányként hajladoz.
 Ott a' parton andalogva
 Fenn áll szebb maga,
 Ő, a' szívnek, szerelemnek
 Tündér csillaga.

Vörösmarty.

KIRÁLYI FÉNY ÉS KEGYELMESSEG.

Szent öröm váltja fel a' lélek' bánatos érzelmeit, valahányszor a' szigorú Jelenből kiszárválván, csendes visszaemlékezéssel járja be a' mult idöket, hol Hunyady Mátyás' uralkodása örök sugárzatokban ragyoglik az enyészet' homályain. Dicsekedhetik a' Magyar — 's hála értte Istenünknek! — több Fejedelmeivel, kik a' világ' ítélőszéke előtt mindenkor jeleseknek fognak találtatni: de nincs méltóbb igaza büszkeségre, mint midön Királyai között a' Nagy Hunyady János' Nagy Királyfiját említheti, valóban hazája' egének felséges tüneményét: mert a' természet alig nyujthat embernek több adományt, a' végzés nagyobb szerencsét, a' földi lét szebb dicsőséget, mint a' mellyel az ő fejedelmi-pályája díszeskedik. — De mind ezeket hirdesse a' Jövendőségnek egyenként 's öszvesen a' Történetek' Múzája, ki őt' a' Századok' tábláján magakorabeli Királyok' - Királyának

jegyzé fel: 'a' mi szándékunk itten csak egy-két vonást festeni, ha bár gyenge 's erőtlen kézzel, a' Hasonlíthatlannak életéből, 's az által is hajdani fényünk' 's boldogságunk' emlékezetét megújítani.

* * *

Meg vala hódítva Morva Szilézia Luzácia, 's immost a' Cseh-földre szállott Mátyás győzedelmes táborával, midőn gyors előmeneteit azon hír zavará meg, hogy K á z m é r, a' Lengyelkirály' fija 's a' Cseh-koronáért vetélkedő Ulászlónak testvére, húszezernyi haddal csapott be a' Magyar határokon. E' váratlan eset annál gondosabb figyelmet kívána, mivel itthon is többen az Ország' Nagyjai közzül, hogy tanácslásaikat az önerejű Király egyidő óta meghallgatni szeretete inkább mint követni, az illy kirekesztő hatalom ellen pártot-ütének, 's Kázmérral, kit kecsegtető ígéretek mellett szólítottak vala fel, egyesülni sietének. A' legbajosabb környülményekben is bátor 's világos elméjű Mátyás, engedvén a' szükségnek, félre teszi diadalmi koszorúját, visszarobban seregével, a' szertepusztító Lengyeleket megtördeli, a' lázadást elnyomja, 's a' felháborodott Ország' csilapítására véletlenül Budán terem. A' lesujtatott, megrémült

honfelekezeti a' legkeményebb ítéletet várja magára: de a' következtetéseket mélyen előrelátó Fejedelem erőt vesz indulatain, szivreható szavakkal szól királyi-székből a' Hazának egybegyűlt Zászlósaihoz, Nemzete' boldogítására czélzott intézetei, — alattvalóijához viseltető szeretete, 's tulajdon feláldozásával olly gyakran elviselt fáradozásai felől, legelevenebb színekben állítja elő a' visszavonás' veszedelmeit — számot ad minden tetteiről, 's méltósága' érzetében a' meg nem elégedésnek okát, kérdi. — Töredelmes megbánás között ismerék el a' megtévedtek vétkeiket, 's bocsánatért esdekelve a' kegyelmező' lábaihoz borulának. Helyt ada Mátyás az okosság' mérsékletének, főképp most, midőn a' feléledt bizodalom' ragaszkodását, 's az engedelmisség' újabb hű fogadásait tapasztalá: de kijelenti egyszersmind: hogy az érdemlett büntetést most némelly Háborgókra nézve, mint esküdt bosszúlója a' törvényszegésnek, csak felfüggeszti, míg egészleni megtérésök' bizonyosságait veendi.

Ez utóbbiak' számában leginkább vala érteve Perén István Tárnok-Báró, Zemplénynék az időben nagy tekintetű de nyugtalan indulatú férfija, kit Mátyás annál szorosabb figyelemben tartandónak ítélte, mivel temérdek birtokaival az Ország' felvidékein, 's fényes hivatalaiban,

hatalmas befolyást szerzett magának minden rendüeknél, 's ő vala és Rozgon Rajnáld a' Lengyel-szövetkezésnek is fő előmozdítója; de látván a' Király Istvánnak most vesztég elvonulását, 's híveinek, leginkább pedig Zápolya Imre Bánnak, engesztelő közbenjárásait, a' további büntetéstől elállani látszatott, sőt királyi kegyelmének jeléül a' Lengyel' kiveretése után elfoglalt jószágokat is a' tulajdonos Perén Nemzettségnek visszaadá. —

Alig mult ezek után egy év el, midőn a' hosszabb türeést nem ismerő István fojtogatott gerjedelmeiben újra felzendüle, 's Lengyel-szomszédaival egyesülten, megaláztatásából a' király ellen támada. — Iszonyú haragra lobbant ennek hallatára a' gondjaival másfelé fordúlt Mátyás: dörgő fergeteg gyanánt előrepl, — a' több csapatokban vérengző ellenfélt tönkre veri, Aba-új, Sáros, Zemplény, Ung Megyéből kiszórja, 's hogy ez oldalról foganatos nyugalmat szerezzen magának, 's rettentő példát is állítson jövendőre, Perén Istvánnak minden birtokait elfoglalja, az erősségekbe állandó őrizetet szállít, magát Istvánt egyik várában kemény ostrom alá veszi, 's mivel ez alatt kiszabadult, az Országból számon-üzi, a' várat felégetteti, 's minekutána a' vidéket hathatós rendszabások által

csendbe hozta, Budára tér, hogy a' déli részen be-becsapongó Törökhadat minélelőbb visszanyomja.

*

*

*

Gyászos némaságban állott, már most másod ősssel, Istvánnak feldulatott vára a' sziklás tetőn, mellyről az előtt mint egy hatalmas korona parancsolgatott a' térségre; csak a' szél suhogott be hidegen a' keskeny ablakokon 's bús nyögéseivel sohajtozá végig a' pusztá boltozatokat; sápadtan világíta le felhőji közzül a' hold árnyékos fényt hintegetve az omladványra; a' szakadozott borúlatok majd nehézbekké gyültek öszve 's lehullaták cseppeiket: — mint midőn a' szánakozás kesereg a' Gyarló felett, ki önszerzette nyomoruságban sorvadozik.

A' várnak éjnyugat felé eső tornyából földalatti út vezetett alá a' hegy' derekába egy tág hajlékhoz, melly valaha igen fáradságos munkával készülhetett: alkalmasint oltalmul a' veszélyes időkben, mellyek a' 'Tatár-pusztítás óta is, kivált a' belső megszakadások alatt, nem egyszer borúltak el a' Hazán. Ritka ember tudott valamit ez üreg felől; 's még kevésbbé gyanította valaki, hogy alól a' völgyben a' vadon sűrűségből kinyúló szirtek is alattomos feljárást

engednek egész a' hajlékig, a' hely' titkait ismerő rejtezőnek. —

E' szomorú de biztos menedékben tartózkodott a' szerencsétlen István, fijával Imrével 's öreg hű szolgájával Orbánnal, főképp most, midőn Mátyás a' Szepességet járván be, ezen tájakra is jövendő vala. Remény 's bizatlankodás közt várta István sorsának jobbra fordulását, megigérvén barátjai, hogy iparkodni fognak a' Királyt, még ez utjában, iránta kegyelemre lágyítani: de a' húzamos lappangást nem szenvedhetvén tovább, egykor magára szedi fegyverét, 's a' nélkül hogy szándékáról legkisebbet szólott volna, eltávozik. Így mult nyolcz nap, 's ő még mindég kimaradt. Imrét e' miatt nehéz aggodás nyugtalanítá: kilenczed napon bejárá a' távolabb erdőségeket is, beszédbe állott öszvetalálkozásiban minden utazóval, — de atyja felől semmit se tudhatott meg. — Estvefelé fáradtan visszatért, 's még egyszer tekintgetvén széllyel a' vár' tornyáról, az üregbe szállott le, hol Orbán sisakok' paizsok' 's fegyverek' tisztongatásával foglalatoskodott. Szóttan köté le magáról kardját 's egy köbül vésett karszékre üle.

Szenderítő pislogással égett a' kandalló' tüze 's rőt fénybe lebegteté a' hajlékot. Imre kezébe hajtván fejét, elmerüle. — Loppal tekintgetett

Orbán munkája mellől az ébren-szunyadóra, kinek lelke mély ohajtozás között messze tájakon szállong vala. — Onnan, hol az alkony' bíbora lángzik el a' kék hegyek megé, onnan felől tündezett reá egy szép csillag, melly biztató reménnyel világíta sorsának éjjelébe: onnan hangzott neki által az édesen rezgő szózat, melly szívét mindég erősb 's erősb vonzódásra ihleté; 's ennek varázs-legyintései ringaták most is boldog álmodásba érzeményeit. — „Követni fogom sugallásodat édes-titkos szózat! felsohajt az el-lágyult Ifju: de vezérelj oda, hol a' reám derengő bájvilág, 's tündér alakjai, nem úgy mint eddig csak aranyködben oszolnak el — o vezérelj engem' oda, hol égő kíváнатimat valahára létre hozhatom 's valóságra! — Maradj, maradj hívem eladdig, hol dicsőség' mezeje nyílik előmbe: ott akarom én e' nyommasztó terheket lehányni, mellyek atyám' botlásaiból származtak éltemre; 's ott akarlak én majd megnyerni, örökre megérdemelni, drága leány! ki a' téged' ölelő szerencse' 's fény' ragyogványiból angyali szerelemmel mosolyogsz reám, sötétségbe sülyedetre, 's boldogítasz: Arióne, Arióne! te léssz serkentőm, te léssz jutalmam! — “ Illy epedések, illy buzdúlatok 's feltételek fejlődtek Imre' lelkéből, mellybe a' természet adakozva

hinté el mind annak magvát, a' mi Nagyot szül és Maradandót; de külső szépséggel is bő mértékben áldá meg Imrét e' jótékony anya, 's mindennel, a' mi szép férjfiuban kellemetes. Gyermeki 's fiatalabb korában a' Terebesi Prior-tól vön tanulást: azután pedig Menyhárt Széplaki Apát, 's a' Perén Nemzetségnek rokona vevé gondviselése alá a' serdülőt, 's tisztán nyitá fel benne 's gondos ápolással nevelé forrásait azon kincsnek, mellyet idő 's környülmények ne apasszanak ki. Így készülve fel az életnek, atyja által több Magyar Nagyok' 's Fő Nemesek' udvaraiba küldetett, hol a' fegyver-gyakorlás mellett a' világ' szokásával közelebb ismerkedett meg, 's annak kedveltető csinosságait a' legszerencsésb választással tevé tulajdonaivá.

Orbán észrevévén az andalgónak sűrű sohajtozásit, megszólamlá: Imre Úrfi! feladjam a' sültet? —

„Nem éhezem Orbán, felel Imre.“

„Hát a' borkancsót?“

„Majd iszom később,“ mond ismét Imre röviden.

Látván Orbán, hogy kínálásai sikeretlenek, elővette a' boredényt 's jót ivott. Imre pedig meg lévén szakasztva gondolataiban, üléséből felkelt 's ölbe kócsolt karokkal járt fel 's alá.

Megint atyja jutott eszébe. — Azonban e' tündéséből is felébreszté nem sokára Orbán, ki valamin dunnogni kezdett. „Mi bajod Orbán?” kérde Imre.

„Átkozom barlangját! felszólal a' zsémbe-lődő, végre még magunkat is rozsdá emészt meg itt és penész. A' drága fegyverek! — csak nézd uramfia, nem birom — ki — húzni, mint-ha belé nőtt volna — “

„Tartsd ide Orbán, segítek; “ 's megfogván Imre a' kard' markolatját, egy-két rántás után kivoná azt hüvelyéből.

„Örökös kár! mond az öreg; hej nem olyan volt az valaha! Ezt a' kardot mindég leg-jobbban szerette a' Báró; ugyan látszik e még rajta az irás? “

Imre közelébb menvén a' kandallóhoz a' kard' egyik lapján e' szókat olvasá: Istenért 's Országáért; a' tulsón pedig: Királyért 's Hazáért.

„Az, csak ugyan az, szól Orbán; rá is-mértem én mingyárt, habár piszok lepte is el. Ez ám a' derék vas Imre Úrfi! ritkán harezolt Urunk a' Báró, kivált míg még fiatalabb volt, hogy ez nem villogott volna kezében. A' többi közt Úrfi! midőn a' Cseheket üztük — van an-nak már közel tizennyolcz esztendeje, midőn a'

gonoszak oda akartak csábítani, hogy Húszba higyjünk, — 's uramfia, ugyan gyönyörű Térítők! szüntelen prédáltak 's végre még a' termő földet is kiégették volna alólunk; — elég az, hogy mi őket Vadnánál derekasan megkaparítottuk; akkor Hadnagyok is kezünkbe került; minket Rozgon Sebestyén úr vezetett csatára, meg' Urunk a' Báró: — de megesett ám a' Cseh Vezérnek! — uramfia, levágták minden haját — szakálát, 's úgy küldötték a' királynak Budára mintegy kobak majmot. — Onnan üzőbe vettük őket egész Mislje várához, 's nossza be, a' hegyeken keresztül, Gálzéchig, 's nem adtunk nyugtot, inokban sarkokban voltunk le Sáros-Patakig, 's ott a' Botkew mezőn izre-porra aprítottuk a' mi ellentállott: odaveszett akkor másik Vezérok is a' híres Akzamt, a' harmadik pedig Thalafúz világba szaladt.

„Orbán! e' kardot számomra meg fogod tisztítani,“ mondá Imre, ki azt addig folyvást szemlélgeté

„Édesd - örömet Imre Úrfi; — de meg is érdemli ám a' tisztítást; ötven kard odalenne már, ha annyit szabdalt volna. Megtisztítjuk. — 'S még amazt a' pánczelt hozzá: hatalmas egy munka ám az is! — Örül bennem a' lélek, ha

elgondolom, mi gyönyörű volt abban Urunk a' Báró midőn házasodott, és a' sok arany meg' ezüst csak úgy csillogott rajta, mint a' verőfény; éppen olyan sugártermet volt mint az Úrfi most, 's bizony még ábrázathán is hasonló, csak hogy az Úrfi' szeme kék 's nem olyan éles a' tekintete; szeme és szája az Úrfinak egészen a' holdogult Báronée — Isten nyugtassa az áldott lelket! — jó drága asszonyom volt az nekem; utolsó esztendőben mindég szabadossá akart tenni, mintha előre érezte volna szegény, hogy kihal közzülünk; de Urunk a' Báró sokat utazott, 's így állapotom soha sem jöhetett végzésbe. Épp' akkor jártuk meg Moldovát: mert kemény harczok történtek ám még ott is." —

„Beszéld el Orbán, úgy is hosszú az est.“

„Való; — 's az Úrfi már annyit unatkozott, annyit sohajtozott; — hanem előbb iszom. 'S felhajtá ismét a' kannát. — „Még a' borunk is megposhad, ha sokáig lakjuk e' dohos vermet. — Bár csak Urunk a' Báró tudna már egyszer nyugodni! de uramfia! mindég haragos mint a' tüzes villám — 's hogy előbbeni beszédemre térjek: mi csak akkor értük el Mátyás Királyt, midőn már egész Erdély meg vala hódítva; megindultunk tehát Moldova felé: de a' sok hegy-völgy mind rakásra volt előttünk kaszabolva 's

köszirtokkal béhengergetve, úgy hogy csak igen nagy fáradsággal törhettünk át a' rettentő akadályokon. Azonközt előnyomulván még is, megszállottuk R o m á n - V á s á r t. — A' Király még egyszer izent a' Vajdára: álljon engedelmességre; de ő nem hajolt a' Király' szavára, 's jól megsarczoltuk a' Várost, és onnan tovább, mint a' rivancs midőn forgószeél hajtja, egész B á n y á i g; 's mivel harmadnap óta sokat fáradtunk, estve mindnyájunkat jóltartott a' Király, mert való, nagyon tudja az embert szeretni, meg' a' katonát — áldja meg az É g a' hol jár-kél! — Jól esett a' pihenés, bár fagyos szelek fúdogának és ősszel volt az idő. Hát uramfia, alig aluvánk el, felriaszt a' trombita, utána a' nagy láрма és fegyverzaj; ránk ütött az álnok nép! Öszvezavarodott minden, és nagyon megrontottak volna, de a' Király tudj' Isten hogy — hogynem, jókor kapott hírt a' Vajda' cseléről, 's a' Vezéreket és Hadnagyokat későig vendégelte magánál, és számosabb öröket állíttatott mindenfelé; 's midőn osztán az ellenség előrohant, minket ugyan kívül a' sátorokban alva talált; de bezzeg a' Város ébren fogadta a' veszélyt, 's mondják: a' Király maga is úgy viaskodott, mint egy oroszlán; az pedig valóságos igaz, hogy három sebet kapott, mert a' ge-

rely csak úgy szállt reá, mint a' sűrű zápor.
— Bajunkra a' holdat épp' akkor fellegek boríták, 's jó ideig csak sötétben kapkodtunk: de azalatt a' Város felgyujtatott, 's mi öszvecsoportoztunk, és most rajta az Oláhságon, vágd mint a' —

„Megállj — megállj Orbán! bekiált egy szózat a' barlang' torkolatjától; 's Perén István lépett elő.

„Hozott Isten édes Atyám!“ szól Imre, 's atyja' nyakába borúl.

„Vigyázz fiam, felel a' Báró, meg ne vérezd magad', homlokom be van vágva.“ — Imre csak most vette észre, hogy atyjának arcát vér futotta el.

„Az Istenért! mi lelt Atyám?“

„Majd elmondom; de Orbán melegíts előbb bort, 's adjatok száraz ruhát, mert nyakig egy víz vagyok.“ — 'S átöltözvén, lemosatá langyos borral homlokát, melly azonban nem vala mélyen megsebesítve.

„Így; — 's van e valami enni-valótok?“ Orbán azonnal előhozta sültjéthborát. — „Rakjátok meg jobban a' tüzet; éhezem fádom egyiránt.“ — És a' vacsora 's melegedés közt Perén István e' történetet beszéllé:

„Nyolcz nap előtt, a' mint tudjátok, el-
távoztam tőletek. Mivel úgy vala érte-
semre adva, hogy a' Király Arany-Idkára jön 's
az ottani érczbányákat megnézegeti, útam-
at innen Jászónak vevém. Ott akartam öszvejöni
Zápolyával 's az Egri Püspökkel, 's ha szerit
tehetém, Mátyás Királlyal is. A' Prépost jó
emberem 's szállást ada. Hat egész napig vára-
koztam ott 's majd megölt az unalom, 's végre
jön a' tudósítás: hogy a' Király a' Szépességről
egyenesen Kassának vevé útját 's ott is csak
egy éjszakát tölt, 's Budára siet, mert Jegyese,
a' Nápolyi Beatrix, már Horvátországban va-
gyon. E' szerént hasztalan lévén várakozásom,
odahagytam Jászt 's tegnap éjre Perénbe
jöttem, 's Detre Tisztartónál megháltam. Zo-
kogva sírt a' jó Öreg, hallván, hogy állapo-
tomnak még sincs vége, 's ősi jószágomat még
ezután is mások használják; és zokogva csokolá
kezeimet, a' mint ma reggel tovább indultam.
— Egy folyvást jöttem egész Alvárig 's elég
jókor érkeztem volna hozzátok, de a' Hernád
felette megáradott, 's hogy hidat kapjak, nagyot
kellett volna felfelé ténnem. Ki akarám előbb
fujtatni Pogányomat, mert szegény jót haladott
velem, 's mivel az erdő alatt még pázsintka is
volt, kizaboláztam, magam pedig egy tölgy alá

heveredém. — Csörögve-zúgott felettem a' sárga lomb, 's egészen elfogott a' gondolkozás; észre se vevém vala, hogy est állott be 's hogy esőre borúl, midőn lovasokat hallék közelgetni az erdő felé. Alig ültem lovamra, a' mint mellém jövének. Hárman voltak. — Jó estvét! köszönt az egyik: — Fogadj Isten! felelém, lovamat az erdő felé fordítva; 's most a' másika: Éljen a' Király! monda hangosan: — Éljen ki igaz! válaszolám. — Éljen Mátyás Király! szól a' harmadik, 's én vissza: Éljen ha igaz! — Ekkor megint egyikök: állj-meg! ki vagy? kiált utánam. — Megállottam: — 's ki adott nektek hatalmat, a' békés utast megtámadni? — ha éh Zsoldosok vagytok vagy Haramiák, megmondja fegyverem, ki légyek; 's kardot ránték. Ők is mind hárman felém közelébb. Felforrva indulatomban nekik vágtam, 's az egynek, tudom, vérzik válla; de azalatt a' másik homlokomra suhintott, 's hárman lévén ellenem, az erdőbe nyomtak. Itt könnyebben végeztem volna velek: de vasam egy erős vágás alatt fát érvén ketté pattana; 's most nem maradt egyéb módom, mint futással menekednem. Ők a' sötétben is mindenütt utánam. Így szorúltam egész a' felduzzadt folyam' partjáig 's vakmerőn a' harsogó hullám közzé ugraték. Öszvecsapott a' víz fe-

lettem, de Pogányom szerencsésen kihozott. — Innenső parton bátorságba gondolám magam', midőn hallom, hogy a' Lovagok' egyike szintén beugratott, 's attól tartván, hogy mind a' hárma azt teendi, megszorítám lovamat 's egyhúzámba vágaték egész ide." —

„Hát Pogány hová lett Uram Báró?“ kérdé Orbán.

„A' völgyben hagyám mint volt nyergestül — mindenestül, mert úgy látszott, hegy egyik Megtámadóm nyomomban üget.“

„Szegény párát le kell kantároznom, mond Orbán süvege után nyulva.“

„De azt nem teszed most, felel a' Báró; sajnálom a' jó állatot, ma éltemet is neki köszönöm! de inkább éhezzen holnapig ott a' hol van, mintsem hogy utat mutass valakinek, hová járjon utánam “

Imre megilletődve hallgatá atyja' esetét 's egy ideig elgondolkodék. — „Halálveszély is környezett édes atyám! 's bajos utadnak még sem lett foganatja — “

„Majd, majd lesz az én bajoskodásimnak foganatjok, visszonzá István lángzó szemekkel, de utósor is akarok fáradni! 's ha itt nincs ember, ki miattam valamihez merne fogni, majd merek én!“ —

„Atyám! Zápolya bizonynyal jódat akarja, 's még mások is szívöken hordják sorsodat, 's bár most nem lön is alkalmas idő, azt tehetniek értted a' mit kívánnak, ne kételkedjél hajlandóságok felől.“ — István földre süté szemeit 's hallgatott; Imre pedig: „Egy kérésem vagyon hozzád édes Atyám! folytatá szavait; — boldoggá téssz ha teljesítended: — bocsáss engem' Budára.“ —

István felcsattana: „'S mit te Budán? — kegyelmet szerezni számomra? — Nem! kemény keménnyel; — sujtsd e' ködarabot a' másikhöz: vagy mozdít — vagy szétporlik. — Orbán! teríts ágyat.“ — 'S lefeküdtek.

Másnap dél előtt lélekszakadva fut vissza Orbán a' rejtekbe: „Uram Báró! felkiált, megvan Pogány! — oh be okos egy állat az! — uramfia, magától ment éjjel keresztül az erdön egész a' majorházig, 's ott nyerített, míg be nem állították; 's meg van rajta minden szerzőm, sőt még több is, mert ím e' pecsétes levelet találtam a' nyeregtokban.“ —

A' levél Perén Istvánnak szólt; foglalatja ez vala: —

Vömm Uram! Béke és áldás Istentől!
Tudósítom Kegyedet, hogy Boldogasszony'
fogantatása előtti hétben mindnyájan Budán

meg' Székes-Fejérváratt leszünk a' királyné' koronáztatásának iniatta, 's erős reményünk, akkor a' Királyt jó szándokra bírni Kegyed iránt. Addig türedelem. Ha mód lehet, jöj-jön Kegyed Budára. E' levél' vivője biztos ember: vele bátran szólhatni. U. M.

„Édes drága Atyám!“ felszólal Imre örömeiben.

„Mit örülsz? — gondolod, e' levél tán nem vihet kelepczébe? — Fiam! a' hiszékeny feletébb megcsalatik a' mai világban.“

„S te a' meghívást nem fogadnád el?“

„Egy tapodtat sem megyek Buda felé. — De, miként is menjek, holott mindenki reám ismérhet? 's könnyű Ipam uramnak királyi ünneplésekre járni bőségeiben.“

„Engem' senki nem ismér meg Atyám! osztán ha reám ismérnek is, ki árthat? — Bocsáss engem' Budára! engedd látnom Királyom' 's Nemzetem' díszét! — Ha itthon maradok, mit nyersz velem? —“

István elhallgatott; gondolkodott. — „Jó, mondá szelíden, elbocsátlak fiam: tapasztalj. Különben is Nagyapád tizedévtől nem látott. Menj, 's maradj ott, míg dolgunk jobbra fordul, 's járd meg útatad úgy; hogy örömmel zárhassalak kebelemhez, ha visszatérsz.“ —

Néhány nap mulva a' remek pánczélt csatolgatá fel Orbán Imrére, 's az eldicsért kardot is fényesen köté reá. — „Így, így kedves Úrfi! örvende az Öreg; — uram Istenem, be jó napokra emlékeztet e' jószág! — De a' palástot fel kell ám kapcsolni, mert hideg lesz, eső is lehet 's akkor majd szenvedne a' szép munka; így: — 's most talpig készek vagyunk.

'S Imre forró ölelések között vált el atyjától, 's könnyező szemekkel hagyá el a' bús rejtéket. Gyalog ment vele Orbán egész a' majorházig, hol lova készen állott. Nyeregbe ülteté Urfiát, 's még egy darabon kísérte az erdőben. — „Imre Úrfi! itt elválunk; — Buda messze van, 's az úton különbféle baj és szükség érheti az embert: — boldogabb időkben ezt az egynehány aranykát szerezttem össze, — fogadja el tőlem szívesen.“ Imre elérzékenyülvén, leszállott 's az Öregre borult. „Tetőled elfogadom jó lélek! úgymond 's adósod maradok. Isten veled! Atyámra gondod legyen.“ —

* * *

Beatrix Aragóniai Herczegasszony' Ferdinánd Nápolyi Király' leányának 's Mátyás' királyi Jegyesének ohajtott közelgetése örvendetes hírrel tölté be Magyarországot 's Birodalmait:

's nem csak ezekből, de még távol külföldről is temérdek sokaság siette öszve a' Koronázás' és a' királyi menyekző' ünnepének dicsőségére.

Midőn Perén Imre Budára érkezett, Mátyás Király éppen indulóban vala Nagyjaival 's Vendégeivel Székes-Fejérvár felé, hogy leendő Hitvesét rangjához illőleg fogadja 's a' Nemzeti-szokás szerint ugyan ott megkoronáztassa.

Történetkönyveink e' nagy ünnep' fényéről 's pompáji' folyamatjáról e'képpen szólnak:

Krisztus' születése után, 1476 évben, Boldogasszony' fogantatását követő kedden, Beatrix Fejérvárára fogadtatik. Vala pedig a' Város előtt nem nagy távolságban három sátor felállítva, egyik aranyrojtózatú veres bársonyból, belől selyem szőnyegekkel: a' másik kettő is külön-külön színűen 's gazdagon felkészítve. A' sátorok előtt elnyuló föld nagy terjedésben kék posztóval bé vala fedve, mellynek felvégét mind a' két oldalon számos Herczeg és Követ 's az Ország' Nagyjai lepték körül: középen a' Király állott szerteszágázó méltósággal, miként a' Bajnokság' istene választottjai között.

Nem sokára megérkezett a' Fejedelmi Hölgy pompás készületű szekeren, 's minekutána a' Királynak egy ékesen fűzött koszorút küldött, mellyről gyűrűbe foglalt nagy drágaságu gyé-

mánt függ vala, leszállott, 's midőn a' területnek majd felényire jutott, a' Király előtt, ki elejébe jöve, lassu ömledéssel térdeire bocsátkozék: de attól nyájasan felemeltetvén; hő szerelmi kedvességgel fogadtatott; az egybegyűlt sokaság pedig széllyelhangzó Éljen! kiáltásával hirdeté magas örömét.

Az első elfogadás után Mátyás a' vendég-Fejedelmek' 's Magyar - Urak' tündöklő kísérete között Felséges Menyasszonyát sátorba vezette, hol Gábor Egri Püspök olasz beszéddel üdvözlé az Érkezőt, mind a' Király' mind az egész Ország' nevében örvendve szerencsés megjövete-lén, 's a' Királynak azon érzékeny sajnálkozását jelentve, hogy olly' hosszas és fáradságos utat kelle tennie; a' midőn viszont ő is szemérmes pirulással 's bájos édességgel, kevés de szívből fakadott kifejezésekben válaszolván, a' Király' részvételét megköszöné.

Most a' külföldi Követek jövének elő; 's röviden említvén az okokat, mellyek miatt Fejedelmeik önmagok meg nem jelenhetének, megbízatások szerint a' legforróbb tisztelet' nyilatkoztatási mellett ezer áldást 's dicsőséget kívántak a' királyi Házasulandóknak azon hiedelemmel: hogy e' szövetség Isten' tetszéséből a' Kereszténység' javára szolgálанд. Mellyre Beatrix egyik

szónoka által, illendően válaszoltatá: hogy noha a' Német Fejedelmeket örömet láttá volna személyesen, azonban eképp' bizonyított tiszteletkedésökkal is megelégszik.

Legottan felharsogának a' trombiták jeladólag tovább-indulásra. A' királyi Menyasszony fehér paripára üle: balja felől örömben olvadozó Völegénye lovaglott büszke pején. Vala pedig a' két ló királyi módon felékesítve, arany zabolával és kengyellel 's mindvégig drága készületben, ragyogó szövésű 's gyöngyökkel gazdagon hímezett 's mélyen alálebegő czafrangokkal elborítva; 's elől-hátul a' legdíszesebb kísérsereg pompás rendben és felosztással 's a' Nemzeti háromszinű Zászlók 's a' lovak' délczeg tombolása és a' fegyvercsörtetés vegyülten a' gerjesztő muzika-zengéssel 's az öszveségnek rengő zsibongása — minden érzéket megragadó tünényben hullámozott elé.

De az elterített posztózatot, mellyre a' királyi Hölgy szállott vala ki, a' vele jött Olaszság 's többi gyülevész irgalmatlanul tépdelé-szagattá szerteszélllyel, nagy zúrzavar és versenygés között mindenki elsőségért tusakodván.

Mintegy középtájon a' hátrahagyott sátorok 's a' Város között, Kristóf Bajor-Herczeg 's Vilmos Müncheni-Gróf láncsaviadalt harczolá-

nak, 's olly keményen csaptak össze, hogy mind kettejük a' nyeregből kihullana.

Tovább haladott osztán a' zajongó kíséret, gyakran zavarodást okozván a' Velenceziek, kik bosszantó dévajsággal mindig föbb helyre jutni vágyakodtak.

Harangzúgás 's az egyházi magasztalásnak minden jelenségeivel fogadák a' Város' kapujáig elősereglett Papok' és Szerzetesek' Rendei a' Felséges Jövevényeket, kik lovaikról leszállván, kar-ének' ömledezése 's Főpapi személyektől hordatott mennyezet alatt vitetének be szent István' templomába, holott Mátyás az oltár előtt baloldalt, Beatrix pedig általellenben jobbrul állapodott, míg az Isten téged dicsérünk énekelteték.

Aldás után a' Király haza-kísérte Jegyesét, 's onnan a' maga lakására menvén, az őt követő Herczegeket 's Urakat magától kegyesen elbocsátá.

Következő nap, melly szerdára esett, Mátyás Herczegek', Követek' 's a' Nemesség' sokaságától környékezve, ismét Szentegyházba méne, 's balrészen fogva helyt, megette a' Nápolyi Király' fija 's annak Követei, elébbfelé a' Nápolyi Ersek 's mások 's legutól a' Velenceziek rendelkeztek: jobbfelől szemközt a' Királlyal Beatrix

üle gazdag borítéku emeleten, előtte pedig Palotás-asszonyai térdepeltek, 's valamivel hátulabb a' szép Nem' vidító köre ékeskedett; oldalvást Kristóf, Lajos és Otto Bajor-Herczegek, úgy a' Pfaltzi- és Szász-Választók' Megbizottai, több Fejedelmi Követek, a' Boroszlói Püspök 's a' Magyar Főpapok és Urak telepedének.

Az istenitiszteletet Gábor Püspök végzé: tönnek pedig szolgálatot Püspökök és Prépostok, 's az egész templom lelket-emelő muzika- 's énekhangzatokban zengedezett.

A' Fejérvári Prépost felvévén az Evangyéliomok' könyvét az Érsek' kezébe adá, ki azt a' Királynak 's királyi Menyasszonynak csókolás végett nyújtotta elő.

Midőn a' Király áldozatot járna oltár körül, előtte ment Kristóf Bajor Herczeg, és Bernát Ebersteini-Gróf, Miltitz Henrik, Bern, Schavvenburg; a' többi Urak 's Képviselők annakutána következtek.

Vége lévén az ájtatosságnak Mátyás megint haza-vezette Mátkáját: onnan pedig nagy pompával a' maga lakjára kísértetett.

Feltűnt a' harmadik nap, 's a' legnagyobb ünnepi-fény látszatott mindenfelől. Az egybegyűlt Főurak és Követek Ujlaky Miklós

Boszniai Király' vezérlése alatt Mátyásnál megjelenvén, udvarlás után azzal együtt templomba menének, 's ott a' kiszabott rend szerint helyt fogának. A' királyi Menyasszony' ülése mellett egyfelől Ujlaky Miklós álla; pompás öltözete szemébe ötlött mindenkinek: alsó köntöse arannyal 's gyöngyökkel gazdagon elhintett skárlát színű dolmány vala térdig-érve, vállairól pedig még sokkal nagyobb becsű mente függött, mellynek remekmivű csatolatján 's gombjain számtalan gyémánt ékeskedett; — balkezeiben az ország-almája, jobbában királyi-pálcza. Másfelől Zápolya Imre Bán látszatott a' koronával, melly bőven-aranyzott vánkoston feküdt kezeiben. — Felségesb látvány vala ennél, mint állott a' deli termetű Mátyás, emeltebb helyéről kitünőleg, virító férfi-korának erejében: szöke haja vállaira folyva le koronázott fejéről 's feketés szemei élesztő sugárit lövellve azon lángnak, melly nagy lelkéből gyuladoza ki 's arczát kedveltető pirosra hevítgeté; karcsú derekán drága kövekkel kirakott öv csilloga, 's öltözetének 's díszesen lehabzó palástjának színe alig-alig vala kivehető aranyhímzeteiből. Elvonhatatlanul mulatott rajta minden szem. — Kétfelől környezték Báthory István, Gereb Mátyás, Thuróczy György, Ország László,

Palóczy Imre, Hederváry Miklós, Magyar Balázs, Thúz, Frangepán, Pongrácz, 's több Urak, Főrendek és Zászlósok.

De majd kevés vártatva Beatrix, a' leg-
ragyogóbb asszonyi-gyülekezet' sorai előtt jele-
nék meg, Szilágyi Erzsébettel Özvegy
Hunyady Jánosnéval, ki magas örömrzésben ka-
ronfogva vezeté koronáztatandó Menyét az oltár
mellé. A' királyi Hölgy fellépven pompás he-
lyére andalító bámulásba hozott mindeneket.
— Először is a' Királyt köszönté leirhatatlan
édességű elmosolyodással, annakutána tündér
tekintetét a' sokaságra fordítá: kék szemeiből a'
legtisztább szív, és jóság és kegyesség 's a' sze-
relem' boldogító érzeménye remegett ki, gyö-
nyörű ajkain szelíd szemérem, 's orczája' rózsá-
jin ártatlanság lebegének, szép homlokát nagyság
ülé párosulva a' lélek' örök-ifjuságával, 's minden
mozdulatján 's egész alakján kecsegtető báj és
kellem és kedvesség a' legszerencsésb öszvehang-
zásban ömlöttek el. — 'S mint midőn az éltető
nap árasztja enyhe sugárait a' serkenő tavasz'
alkotmányira, — megnyílik minden virulmány
's kebele édest-illatozik fel a' fény' 's vilá-
gosság' tenyészetének, 's a' völgy, a' bércz 's az
egész természet örömjajogva zeng nagy ünnepé-

nek áldozatjain: — ugyan a'képpen ébreszté fel a' dicső királyi Szűznek malasztos megjelenése a' temérdek népet; — sebesen terjedő mozgások és tompa zúgás ragadá meg az őszveséget, melly csak hamar végtelen Eljen! Eljen! kiáltásokkal nyitá utat gerjedelmeinek, 's ezekkel közbevegyült a' sípok és trombiták'hangörvénye 's kívülről a' fegyverek' ropogása és álgyú-durrogás csattana őszve. —

Ez alatt közelíte a' Papi Rend, 's a' zajgás hullámozása lassadan megcsillapoda. — Érsekek, Püspökök 's Prépostok felette pompás egyházi öltözetekben jöttek elő 's a' részökre hagyatott helyeket elfoglalák. A' szent Mise-áldozatot Vetésy Olbert Veszprémi Püspök tartá, körüle pedig Püspökök 's Prépostok éneklés, tömjénfüst és csengetések között szolgáltak, míg a' roppant Szentegyházat harmoniás zengések töltik vala. — Midőn az Agnus Dei bé következett, Beatrix oltár elejébe vezetteték, 's ott bársony mennyezet alatt felső melyruházatja róla egészen leoldoztatván, egy más szabásu arany-keczely öltetett reá, mellyből jobbik vállá 's karja kitérve maradt, 's erre a' bíborpalást kapcsoltatott. Ujlaky Miklós az arany-almával 's pálczával előjövén a' Királyt szintén oltár' elejébe vivé, hol mind ez mind Beatrix térdeikre

borúlván a' Veszprémi Püspöktől ájtatos énekek és szertartások között megáldattak; 's minekutána a' királyi Szüz e' Nemzeti - Ünnepe' szokása szerint a' Kereszténységnek újabb Hitet 's a' Magyarorságnak Hűséget esküdött volna, félretakartatván hóbora, jobbik vállán 's karján szentelt olajjal 's balzammal felkeneték. Most a' Szent-Korona hozatván elő, az Ország' Nádora, Báthory István, kérdé a' Királyt: kívánja e megkoronáztatni Menyasszonyát? 's midőn a' Király jelentené hogy akarja; a' Nádor és Bárók a' szent-Koronát fejére tarták a' Királynénak: a' másik korona pedig, melyet Zápolya Bán nyujta elő, a' Királyné' fejére téteték fel, melly alól gyöngyökkel 's drága kövekkel befont haja barna fürtözetekben ömlöngé nyakára és melyére; a' templomot pedig trombita- 's ének-harsogások, 's lövöldözések' bömbölő hangjai rendítgeték zúgton-zúgva. —

A' Király visszalépvén holtozatos székéhez, a' koronát, palástot 's egyéb ékességeit magára vevé 's leüle. Előjövénnek ekkor a' Nápolyi Király' fja, a' Bajor Herczeg 's több más főbb tekintetű férfiak 's letérdelvén a' Király elé, attól egyenként szent István' kardjával jobb vál-

laikon megillentve magyar Lovagokká, Arany-sarkantyús-Vitézekké ültetnék.

Igy végződven a' **Koronázás'** a' Király's Királyné ugyanazon fénnel, mint jövének, visszatértek lakásaikra.

Vendégségre jöttek azután öszve az Urak, melly a' Királynénál felette nagy pompával tartatott. A' számtalan étkeket és italokat mind Grófok's Bárók adák fel.

De a' többi Népség is bőven lakmározhatott, szabad mulatozások lévén megnyittatva e' végre a' királyi tárból; és tart vala e' közvigadás késő éjig, zengedezve és toborzan.

* * *

Pénteken hagyák el a' Fejedelmek Székes-Fejérvárt. Úgy vala pedig rendelve, hogy Budára csak másnap érjenek be. Több csapatokra osztak a' Vendégek, hogy a' közbe-eső faluk annál könnyebben nyujthassanak éjjeli szállást az így utazóknak. A' Királyné's a' velejáró szép Nem Magyar Urak' gondviselésére bízott Ujlaky Miklós' vezérlése alatt. A' Király' kíséretében sok Idegen találtatott: és itt lovaglott Perén Imre is egész pánczélozatban zárt sisakkal. Midőn e' sereg a' meghálásra határozott helységbe érkezvén a' Király mellől széllyedne, a'

tétova tekintető Imréhez egy sötét öltözetű Lovag ugratott. — „Perén Imre! még ma szólanom kell veled, mondá; telepedj meg ama' háznál 's maradj ébren visszajöttömig.“ — Imre nem kevésbé ütközött meg, hallván magát néven neveztetni, 's meg nem foghatá, mi módon ismerheté őt' ki minden titkolódzása alól is az Idegen; azonban mind azért, mivel pihenésre volt szüksége, mind pedig azért is, hogy e' különös találkozás megfejtést kapjon előtte, félretőn minden gyanút, 's a' kimutatott házba szállott.

Késő est vala, midőn a' zaj elcsendesülvén, Mátyás lefeküdt. Mellette maradt még a' szobában Töretlen Vidor. Ez a' tisztes férfiú Mátyás Királynál az volt, a' mit Udvari-Mulatatónak mások Udvari-Bolondnak neveznek. Töretlen sokszor mind a' két hivatalt gyakorlá, azon megjegyzéssel: hogy nem vala mindég bolond mikor az Urak nevettek, 's mikor leghevesebben lövellé elmés bohóskodásait, akkor többnyire az okosakat mulattatá, 's ő maga mindég világosan tudta, mint bolygózik. — Szoros barátságban élt az Udvarnál Nyirkálló Tamással 's Vérrrel. De örömet mulatott vele Mátyás is, mert víg 's leleményes ötleteiben gyakran igen sok elmésségre talált; 's alkalma-

sint hihetővé válik a' mit némellyek mondanak: hogy a' híres Budai kutya-vásár, 's több furcsaság, mellyet Mátyás felől a' hagyomány mai napiglan feltartott, nem kis részben e' különös Bolondnak égtén-égő agyából származtanak. — Töretlen tehát, a' mint említetik, még a' Király' szobájában vala, 's egy hosszú irományt forgata kezében, mellyet Mátyás kevéssel azelőtt olvasott. — „Vidor! álmos vagyok, mond a' Király: nyugodj le már te is.“

„Mingyárt megyek uram Király; de még előbb egy kegyelmet kell kérnem.“

„Hagyd máskorra Vidor, vagy hozd elő majd holnap reggel; álmos vagyok.“ —

„Uram Király! holnap sok lehet késő; röviden mondom el: én ma és holnap a' Seneschali hivatalt szeretném viselni.“

Mátyás elmosolyodék. — „'S mit cselekednél illy kurta hivatalodban, 's út között? “ —

„Arra ügyelnék mindenek előtt, hogy a' Királyt semmi kedvetlenség ne érje, kivált most a' házasság előtt, vagy legalább míg haza érünk.“

„'S te gondolod, hogy valami kedvem ellen történik? — vagy fog történni? — “

„En ugy gondolom 's talán tudom is: mert a' Fő-Udvarnok Sternach Watzel már elő-

re utazott Budára; osztán ím ez irás tökéletlen;
— találja Felséged miért? — “

„Találd ki helyettem Vidor — “

„Azért, mert huszonegy pontbul áll, a’ huszonkettődik pedig a’ holdban maradt. Hallja csak Felséged: itt és itt ez fog történni — akkor az következik — megmeg ilyen rend fog tartatni — amott annyi meg annyi pénz fog elszóratni — a’ Király ’s Királyné így lovagol (noha én Menyasszonyomat éppen nem nyargaltatnám) — ismét amott ilyen üdvezlés tétetik — itt ezek jobbra amazok balra állanak — — mind, mind jó magában: — de a’ czifra paripa elhozott ’s ki fog reá ülni uram Király? ki fogja Felségtek után a’ czímer-paizsokat vinni? — Bizony Sternach Watzel feledékeny Udvarmester. “

„Jól mondod Vidor, ez egészen kimaradt; keresd fel jókor a’ Fő-Lovászt, vagy még ma, ’s parancsold meg, hogy e’ részben hiba és fogyatkozás ne legyen, érted? “

„Értem uram Király! ’s mint meghatalmazott Seneschal hiba nélkül teljesítendem kötelességemet. — Aludjon békén a’ Király! “ —

Töretlen Vidor nem a’ Fő-Lovászhoz, hanem Perén Imréhez siet. — „Sokáig várakoztatlak úgymond: bocsáss meg, elébb nem szabadulhattam. “

„Sőt meg kell köszönnöm, hogy szállásodat megosztád velem, noha nem tudom, honnan ismérhetsz; — beszéded Magyarának mutat, hanem —

„Az Olasz-ruha rajtam? semmit se tesz. Én a' Király' Bolondja vagyok 's néha az egész Országé: de ez is senmi; — hogy sokat ne hálálkodjunk, te csak ugyan Perén Imre vagy, én pedig hozzád Nagyapádnak Ujlaky Miklósnak megbizásából jöttem, ki azt kívánja, hogy a' holnapi pompán szolgálatot tégy.“

„Ismeretlen létemre millyen szolgálatot?“

„Azt reám bízta a' Király.“

„S a' Király tud felőlem valamit? tudja itt léteimet?“ — kérde Imre csudálkozva 's hirtelen. —

„Nem, felel Vidor: de éppen azért, hogy mind a' kettőt megtudhassa, választottuk Nagyapáddal a' holnapi alkalmat. A' Király 's Királyné megett fogsz lovagolni, Budára bémene telkor; és pedig pánczélosan 's ha úgy akarod rejtőzteni: azonban ha neved' kérdenék a' Fejedelmek, megmondod ki légy.“

Imre elhallgatott; 's rövid megfontolás után: „jelentsd Nagyapámnak, ugymond, hogy gondoskodását érzékeny szívvel veszem 's intézeteit becsülöm: de mostani szándékát nem telje-

síthetem. — Én Királyom' figyelmét nyilván akarom megnyerni, 's ha lehet kegyelmét is; ki e' czélomhoz elősegít, annak forró hálával fogok tartozni: ha pedig magamra leszek hagyatva, magam lépek a' Király elé. Mai fáradságodat is köszönöm Barátom. Én holnap nem alakoskodom. Lovam pihent; az éj világos: holnap jókor lehetek Budán; ott várok időt — módot; 's mivel ismérsz, felkereslek. — Most pedig maradj békén!“ —

Hasztalan volt Vidornak minden igyekezete: Imre állhatatos maradt szándékában. — „Ezen Ifjúnak lába földön feje égen, szól Tőretlen, a' mint Imre eltávozott; de nekem tetszik szelíd büszkesége. — 'S bár a' felhő magától is megere, ha terhes: ösvényt járok neki a' hol lehet. — Most pedig közelébb kell látnom hivatalom után, hogy a' tréfából baj ne támadjon, 's a' Bolond Vidor ne legyen bolond Seneschal.“ —

* * *

Reggel jó karba jött minden. — Az utazó Osztályok közel Budához bevárak egymást 's kiki maga rendjébe állott eképpen:

Legelől néhány csoport katonaság lovagolt csinos rendben. Ez után a' vendég Herczegek,

Követék, 's a' Velencei jövevények: csak hogy ez' utóbbiak most is illetlenül csavarogva legközelébb akartak lenni a' Király Királyné 's ennek testvére a' Nápolyi Herczeg mellett 's mindég a' Püspökök 's többi Főurak közzé tolazkodtak, míg a' Király' parancsából kiszabott helyeikre vissza nem állítottak.

Azonnal válogatott szépségű Nemes-Ifjak következtek három sorba állítva. Ezek a' Király' Udvarnokai valának: nemzeti-színű ruházatjok ezüst paszománttal és sinórral gazdagon kihányva, nyakokban tigrisbőr mente gyanánt, kardjok sarkantyújik 's minden szerszámok tiszta ezüst, bíbor-függelékű süvegeik megől kócsag-tollak emelkedének. — Így haladtak tüsszögő paripáikon, 's megettök ugyan annyi számú lovászaik igen díszes öltözetekben.

Most a' Főurak jöttek elő egymással vetelkedve fényben és pompában; soráik tágas négyszeglet képzetek, oldalvást. és hátul lovag főpapokkal vegyítve. — De a' Király a' négyszeg' közepén mindenek felett kitündöklött: egész köntöse és palástja 's kevélyen ágaskodó lovának takarója merő aranyszövedék 's gyöngy- és drágakövel szemetvakítva játszó ragyogvány. — Ugyan így jobbra felől a' bájos szépségű Királyné, fehér paripán vitetve: alsó ruhájának narancs

színe 's arra öltött kék foszlánya arany- 's gyémánttól egészen elboríttatott, fején pedig drága korona villogott.

A' Fejedelmek után egy serdülő Apród látaték: délczeg lova, homlokán szertelen becsű 's messze-tündöklő boglárt, 's végtől-végig aranszálakkal pillangókkal 's válogatott kövekkel izletesen cifrázott leplezetet hordozva nehéz bojtozattal; az Ifju pedig jobbján-balján két paizsot viselt vala a' Király' 's Királyné' címereivel remekelve.

Valamivel hátrább a' Királynénak nyolez jelesen aranyzott fényes-hámú hat-hat lovas kocsija: 's mind ezek után a' többi Urak és Bárók, Ispánok és Birák, Vezérek, a' Nemesség 's Katonaság, és minden rangu Gyülekezők' számíthatlan sorai nyomultanak.

Az így közelgető Fejedelmek előtt, kívül a' váraszon, legelébb Izraél' fiai tönnek hódolást. Vezetőjök egy agg Öreg vala, ki lóháton 's kivont karddal reszkető kezében egy szép mivű ezüst edényt hozott megtöltve arannyal és ezüsttel; mellette fija lovagolt szinte olly ezüst edényt emelve. Utánok huszonnégy lovag Zsidó egyáltalján verhenyeg öltözetben 's mindenike három strucz-tollal kucsmája felett: a' lovasság megett kétszáz gyalog lépdele veres zászló alatt,

mellyen éles - karmolásra feszült bagoly - láb 's alatta két csillag, felette pedig aranyzott zsidó-sapka volt czímezve. A' Vének széles ernyő alá 's középen gyűltek össze ifjabbaktól körül-véve 's Mózes - táblájit vivék zsibongó éneklés között a' Királyné felé: — immajd! nem csekély nyereséget várván tisztelkedésökért.

Nem messze a' Város' falaitól egy térhelyen Stein és Levan Bajor Lovagok láncsát-futának a' Felségek 's a' szemlélő sokaság előtt, 's erős találkozásokban földre teríték egymást. — Azonnal ismét más ketten szállván a' síkra ki, 's melyeiket érvén dárdáikkal, midőn nagy receség közt hátra-rohantak, a' Királyné elijedten sikolta fel.

Most a' Város' kapujához érvén a' Királyi Jövevények, a' rendbe-állott Budai 's Pesti Tanácstól, több számú polgári Hivatalok- 's Küldöttségektől egymástváltva üdvözeltetének, valamint a' Papságtól is, melly zászlókkal, keresztekkel, ereklyékkel 's mindenféle templomi szent jószággal tódula elő 's az ohajtott Érkezőket fényes egyházi szertartással a' Boldogságos Szűz' templomába kíséré. 'S ott elvégződván a' Vecsernye, a' Király karon vezeté ki a' Királynét, 's mindketten lóra-ülvén előbbeni renddel a' várig haladának. De a' vár' hídja előtt a' Király nyá-

jas köszönettel búcsúzáván el a' vendég Herczegek - 's Követektől, minden kísérelőt magától kegyelmesen elbocsátá 's királyi Menyasszonyát a' számára felkészített palotákba vezeté.

És Vasárnap minden külső zaj vesztég hallgata 's egyedül Isten dicsőítették. —

Hétfőn pedig az öszves Urak Sternach Watzel Fő-Udvarmester által vendégségre hivatták, melly kedden vala adatandó a' Királynál. Tehát másnap reggel a' Herczegek, Zászlósok és Nemesek egybejövén Mátyást előbb templomba onnan pedig az Udvarhoz kísérek. A' Király minekutána a' Velencei és Ferrárai Követségeket kihallgatta 's azoknak válaszolt volna, ebédhez mene Vendégeivel.

A' vendéglő-palotában pazarfény uralkodott. — Köröskörül a' falakat bíborszín selyem-kárpitok fedék, mellyeken aranyfonal — 's gyöngytűzésű viráglombozatok a' képzelésnek játékos jeleneteivel csillogának, felül csomós-gyüretekre fogva, alól ismég arany-rojtozatokkal prémezve, gazdagon és nehezen. A' palota' felvégén egy nagy kerek asztal álla, melly megett a' falon egészen aranyból szőtt kárpit borúlt alá, két oldalról félbeszakasztva és eltakarva a' pirosságot: felette pedig az asztalnak ékesen lenyuló szőnyegek három függelékben, 's ezeknek egyikén,

melly középre esett, a' Királyné' czímere vala drága varrásokkal képezve 's a' két szélsőn ugyanazonszerint a' Királyé 's az Országé.

E' pompás asztalhoz a' Fejedelmek ülének; a' Király' jobbjára ugyan a' Nápolyi Herczeg 's Ersek, tovább a' Ferrárai 's Velencei Követek: a' Királyné mellé Kristóf Bajor-Herczeg, a' Pfaltzi- és Szász-Választók' Megbizottjai 's Lajos és Otto Bajor Herczegek' Tanácsosai.

Közepén a' palotának egy magas-csúcsra idomított alkotmány emelkedett, nyolcz négyszeg-polczra felosztatva. Az első talposztályon, melly legtéresebb vala, ételek és tálak, csészek, tányérok és medenczék helyheződtek a' királyi asztal' számára: a' többi hét párkányozatot felfelé számtalan edény, pohár, kehely, billikom, kupa, serleg és kancsó lépé el, 's mind ezek tiszta ezüsthől vagy aranyból, zománcz karimákkal, különös ábrázolatu fülekkel 's fedelekkkel, majd gömbölyűn majd oldalosan 's megint még domborúbban 's ismét karcsura horpasztva, 's általában ritka művészettel remekeltettek. 'S két felől a' padolaton ezüst-öntevényű két Monocerosz természeti nagyságban 's felszökő testállással 's valóságos állati csont-szarvakkal a' homlokon.

Ugyan e' pohárszék 's az asztal között egy felséges kút álla, háromszáz font ezüsthől olly

magasságyira készítve, hogy annak tetejére a' legszálasabb természetű férfi se vala képes fenyülni. A' miv' hajlékosan csinált üregeiben vízi Istenek és Nymphák ingerlő helyzetekben láttatának, ezethalaktól tekervényesen körülölelve 's tengeri csudás alakzatokkal birkozva, legfelül pedig a' habokból kiszálló Aphrodite csigatek-nön: 's az egész remeklet csövekre és csapokra nyíla, melyekből a' királyi asztalra borok eresztetének. És a' kút körül ismét ezüstmű-vert nagy kenyértartó-kosarak állottanak.

Azonkívül még más nyolcz edényállás találtatott az ebédlőben egymástól illőleg szélytállítva, ugyan annyi számú tágas asztallal, melyekhez a' többi Vendégek rangjuk szerint telepédének. Így az elsónél, melly közel esett a' Királyihoz, a' Palotás-Asszonyok és Szüzek fogának helyt Özvegy Hunyady Erzsébet' előlülése alatt; a' többieknel pedig a' Nápolyi Király' Követei, az Érsekek és Püspökök, a' jeles Magyar Nemességnek vígan buzogó társaságában.

Midőn a' Király 's Királyné elébe étkek adattak fel, elől-mene Hinko Herczeg, Podiebrád György volt Cseh Király' fija, 's mellette jobbról a' Boszniai Király, baloldalt pedig a' Sziléziai Helytartó: de az étkeket Magyar Bárók vivék vala. A' többi asztalra hasonló kíséret

hordá az ételeket ; így a' Nápolyi Herczeg' számára felrakandók előtt négy Német 's Cseh Báró, — az Olasz Követekéi előtt négy Magyar Báró, — Kristóf Bajor Herczegéi előtt négy Magyar Báró, és úgy tovább minden rendűek előtt négy-négy Előkelő Urak lépdegeltek.

Ebéd felett hárfa- 's lantzengés között, egymást felváltó dalokban, a' Szépség, Szerelem, 's Bajnoki - dicsőség magasztaltatott. De a' közjavallást még a' szép Nem' részéről is Zorád egy fiatal Szerzetes nyéré el, ki Hunyady János' és László' hőstetteit fellengő hangzatokban énekelé.

Békövetkezvén az est, megnyittatott a' táncz, mellyet a' Német Választók' 's Fejedelmek' Tanácsosai kezdenek el a' Királytól megkínálva ; utánok a' Bajor Herczeg ; és a' harmadik rendet a' Király és Királyné tánczolák : osztán pedig a' Nápolyi Király' fja és a' Limpachi Herczeg. És megvigadozván az egész Nász - gyülekezet, Mátyás legottan eltávozott : a' királyi Menyasszony pedig a' maga lakjáig vezetteték, 's ott szíves kegyességgel köszönetet mondván az őt kísérő Uraknak, szobájiba mene Asszonyaival.

* * *

Így folyt egész héten a' vígság és örvendezés. Ebédek, multságok 's minden játékok' nemei

egymást-érve tartatának, mellyek után többször még esti szánózás is következett hold- 's fáklya-világnál. Azonban beállott a' Vasárnap, melly menyekzői - ünnepül határozottatott. A' vendég Herczegek 's Tanácsosok, úgy a' Magyar Zászlós - Bárá - 's Nemes-Urak mingyárt reggel a' királyi-Udvarnál öszvéjövén a' Királyt 's Királynét azon felséges palotában várak be, melly követségek' fogadására vala rendelve. Örömtisztelkedések 's viszontaglások után a' fényes Gyülekezet nagy fejedelmi pompával 's minden rajzolat felülmuló tündökletben a' Boldogságos Szüz' templomáig haladott: hol a' királyi Völégény 's Menyasszony és a' többiek is leszállván lovaikról, díszes rendben a' Fő-oltár mellé menének 's ott a' bévett rendtartással helyeiket elfoglalák. Beatrix ismét szemközt üle Mátyással, 's mind a' két szék emeltebb vala 's gazdagon kípárnázva, aranyhímzetű bársony mennyezet alatt, melly hat hat Főuraktól hordoztatott. A' templom' falait pedig ellenségtől nyert számtalan zászlók 's diadalmi jelek ékesíték.

A' Királyné mellett egyfelől Özvegy Hunyady Jánosné álla drága áru magyar - asszony öltözetben; másfelől pedig egy Leányka, kinék bájtekinetén édes boldog érzelmekre olvadozott minden szív: hófehér ruhája bő lengéssel habzott

le szép tetemein, gyöngéd melye alatt égikék övezettel áltuszorítva; halavány-szőke haja lágy fodrozatban szállott vállaira, gyémántos koronával homloka felett; szelíd arczán tizenhét tavasz' kellemei virúltanak; jobbjaiban rubintokkal vegyes mirtusz-fonadék: miként a' nem-hervadandó koszorú, Angyalnak kezében, midőn mennyei áldást hinteget a' Jók' 's Igazak' utjaira. 'S e' gyönyörű alak Arióne vala, Zápolya Bánnak egyetlen szülötte, most a' Királyné' Párta-szüze, 's Perén Imrének imádott lelki kedvese.

Minekutána Gábor Püspök a' népet szenteltvíz-fecskendéssel megáldotta, a' Király karon fogván királyi Hölgyét az Oltárhoz vezeté. 'S ekkor az öszveadás méltóságos egyházi szertartással végre hajtáték, 's az egész templom szívet-rázza rengedezett 's a' vár és vidéke álgyú-durrogásokban hangzadozott.

Szent Mise után a' fény 's pompa előbbeni renddel kitódula; 's pénz szóratott mindenütt az utszákon, a' mi Fejérváratt is koronázás' idején, és Budán is, a' megérkezésakor egész vedrekkel történt vala.

Haza kísértetvén a' Királyi-Pár, a' követségi palotában magas örvendettel 's üdvezlésekkel tisztelteték meg a' Fő-Rendektől. 'S a' külföldi

Követek és Szónokok Fejedelmeik' ajándékait nyújták be a' Királynénak. Elösereglének azután a' Magyar Vármegyék, 's aranyat és ezüstöt és sok kincset hoztak a' királyi tárba, 's a' királyi Udvar' számára terméket és bort, ökröt, söt, sajtokat, és vadat és mindenféle gyümölcsöket. Így a' Városok, Vidékek, 's egyéb Birodalmak. Erdély pedig harminczkilencz aranyzott-ezüst poharat 's ritka szépségű hat ménlovat 's három sólyom-madarat: 's a' fényes ajándékok igen nagy kedvességet nyertek a' Királyné előtt. —

Felettlébb gazdag ebéd adatott ez nap ismét a' Királynál: 's a' számtalan vendég, úgy a' Nép is mindenfelől, zajogva élé a' dús lakodalmat. —

*

*

*

„'S Galeotti még ma nem volt Felségednél?“ kérdé Vidor, Mátyásra csatolván a' kardot. — „Nem is igen csudálhatni, szóla tovább, a' Királyra prémmzett-mentét adván: nagyon hízott szegény, 's nem ölyly könnyed mint én szikár; osztán tegnap többecsét is hörpentett. Sokat tud, a' bizonyos, mint egy Pap, 's tévedés nélkül talál fel mindent a' könyvben 's mindenről ír: bár csak egyszer már Mérték-

letességről írna; hasznos oktatás lehetne mindnyájunknak.“ —

„Ne vádoskodj Vidor, felel a' Király, tudod, tegnap óta bocsánat még a' vétkezettnek is: Galeotival pedig éppen semmi bajom.“

„Kegyelem 's nagylelkűség Uralkodóban legdicsőbb tulajdon: de vád 's árulkodás Uram Király! nekem soha nem volt gyakorlatom. — Tudván hogy Felséged szereti kitanulgatni a' mi földön a' mi égen történik, azt akarám egyedül észrevenni, hogy Galeoti alkalmasint múlt éjjel nem czirkalmazott, különben már itt lett volna.“

„Hogy hogy?“ kérde a' Király.

„Tegnap vendégség után még egy fiatal barátom' látogatására tértem Fel-Hévvízre 's késő éjjel után jöttem haza. — Míg az örök a' kaputoronyból alájöttek számomra a' hidat leereszteni, dobogva szaladoztam a' sáncz előtt, mert keményen fagyott, 's a' csillagok zölden ragyogtanak, 's éppen akkor tolakodott fel a' hold' sarlója réz-veresen. A' hid lebocsájtatott: nyugat felé fordultam — 's uram Király! üstökös-csillag tűnt szemembe. Hosszúra fuvá le szikra-farkát, mintha a' keselyű-hegyi erdőt akarta volna felgyújtani. — Tűz-seprő te oda fenn! ugyan földünknek mellyik népét 's tarto-

mányát fogja tisztítani veled az örök-végzések' Istene? — De hiszen ezt majd megtudjuk holnap Galeotitól, gondolám, 's bejöttem a' kapun.“

„Merre, merre láttad azt?“ kérdé a' Király lobbanással.

„Nyugat felé.“ — Mátyás. erős lépésekkel járt fel 's alá. — „Felségedet várják, megszólal Vidor.“ —

„A' csillag-vizsgáló ma estve nálam legyen“ mond a' Király, 's kiment.

Budavára Mátyás' idejétől egészen megváltozott. Hol ma utszák 's piaczkok nyílnak, ott hajdan felséges paloták 's tornáczok ékeskedtek. — Mátyás alatt a' királyi-lak számos épületeket foglalt magában, mellyek szárnyak 's közök által köttetének öszve, 's kissebb-nagyobb udvarokat rekesztettek egymás között; így volt a' királyi Tanácsház, a' Kincses-kamara, a' Fegyver-'s Könyvtárak, a' Várkapolna és Apátság, a' Jövevények' 's udvari Tisztek' szállásaik, a' Várkatonaság' hajlékai, Vízartó-boltok, Fürdő, Konyhák, Istállók 's egyebek, kívülről erős falakkal, bástyákkal 's kinyuló őrtornyokkal békerítve.

A' királyi-várnak fel-végét, keletről nyugatra, Zsigmond' palotája zárá el hosszában; ettől felfelé éjszának egész a' külső bástya-kerí-

tésig egy négyszeg udvar terjedett, melynek oldalait kelet- észak- 's nyugot felől folyosó-párkány fogá be. Ezen udvarba két nagy kapu vezetett, az egyik délről Zsigmond' épületje alatt, másik által-ellenben az éjszakra dülő folyosó' közepén magasan felállítva. A' folyosók nyíltan-valának építve, az udvarra márvány oszlopokkal, felül pedig laposan 's erkélyesen nagy kötáblákkal kirakva, kökörláttal a' széleken, úgy, hogy azokra a' palotából kijárni, 's mind a' esarnok' oszlopszata között, mind a' fedélen is szabad ég alatt körösded sétálgatni lehetett: az épületen nyíló kapu felett pedig tornáczos nézőhely volt készítve, honnan Mátyás Király lovait 's katonájit szemlélgeté, midőn a' téres udvaron gyakoroltattak.

E' tornáczra jöve ki Mátyás a' Királynéval, Főasszonyok' 's a' szép Nem' társaságában, mert nagy Lovagjáték vala ez-nap' adatandó az udvaron. E' végből a' térhely' közepén sarampó állíttatott fel a' küzdők' számára iránylatos szélességben és hosszúságban, lobogó zászlókkal 's különbfélén öszverakott hadi-viseletekkel díszesítve; és a' folyosókat alúl-felül megszámlíthatlan sokaság borítá elegy-színű ruházatokban, 's a' felhőtlen nap' sugárai tűneményes ragyogásra emelék az öszveséget.

Úgy vala pedig rendelve: hogy a' Bajnokok egymás ellen a' két kapu alól fussanak öszve, 's egyszerre csak két viaskodó szállhasson ki a' sarampóba. Ha ki nyergéből kiejtetik, meg van győzve; de a' véletlenül 's nem láncsa-döfés alatt leesőnek még egyszer szabad megütközni. Egész-győztesnek az fog találatni, ki három ellen tartá meg helyét folyvást. Kinek láncsája törik el, azonban nyergében megmarad, kardot vonhat ha tetszik, 's akkor a' másiknak is így kell küzdeni. A' kardvivást vagy lórul-leesés vagy a' fegyver' kiütése választja el; veszt az is kinek paizsa ketté szeletik 's pánczélja valahol felhasíttatik: 's illy esetben a' Király trombita jel által minden további ártalomnak véget szakasztat. Ha mind ketteje bukik le akár láncsa-akár szablya-viadalban, más kettőnek tartozik engedni a' sarampót. A' háromszori győző, vagy a' ki legtovább állja ki a' küzdő-helyet 's többé azután vetélkedőre nem talál, a' Királytól egy török-paripát 's kardot, a' Királynétől pedig nagybecsű övet 's fejére zöld-koszorút nyerend.

A' Népnak örvendező kiáltozását, mellyel a' Felsőzreket fogadá, mélyen hallgató csend váltá fel, midőn a' Király jelt adat a' viadal-kezdesre. Megnyittatott a' verőcze mind kétfelől 's a' trombiták tábori hangzatokban harsadozának.

És nem sokára, sebes - vágatva csap - öszve két Idegen 's mind ketteje majd azon egy perczenetben földre bukik. Az egyik Pelbart Bajor Nemes, a' másik Siebenburg Sváb Lovag: mert az első kikelések a' Jövevényeknek valának átengedve udvariságból.

Trombita-szó fojtá el a' végigterjedett zajgást, a' mint két Olasz jelent meg a' játékhelyen, 's Boviani Gvido, ki a' felső kapu alól futamla, hanyat-terült: Corrado Annibal pedig nyeregben maradt.

Harmadik jeladásra az előbbeni győztes Olasz és Brandenstajn Pfaltzi Lovag harczolának, 's Annibal ismét megtartá helyét.

Most Praun egy derék Szász rohant elő 's az Olaszt kiemelé: de maga is erős ütéssel találattván, lováról alácsúszott.

Egyideig senki sem jöve ki. — Már másod ízben szólaltak a' trombiták, midőn két csinos küzdő állott meg a' kapuknál, mintha elébb a' közfigyelmet akarná magára vonni 's ingerelni a' várakozást: ama' roh-fekete paripán, ez pedig almás-fakón, 's kevély kapálással nyugtalankodtak a' lovak tajtékosan ropogtatva csergő fékeiket; veres-öv lebegett amannak vállairól, bőven öszvekötte halcsipője felett 's ezüst rojtozattal, ennek öve kék, arannyal beszélve 's csomós

függelékben, 's ez karsu, ama' szálas. — Így állottak egymásra-emelt láncsával, előre tartván paizsokat: 's a' trombiták ismét megfúvatának. Villámként röpülnek öszve a' pályasíkon 's dardájik darabokra reccsenének. Mérgesen löké el a' kék-öves Bajnok a' kezében maradt markolatot, 's kardot ránta: nem a' másik, mert földre hullt. A' meggyőzetett Victorín vala, Münsterbergi Herczeg 's Cseh Podiebrád' fia; a' nyertes pedig láncsát adatván magának, előbbi helyére állott vissza.

Alig takaríták el Victorínt a' küzdőhelyről, azonnal egy másik Lovag jelent meg a' felső kapu előtt: fényes páncélja aranypléhekkal kiverve, lova pej 's könnyen-szökő. Felhangzottak a' trombiták 's robogva szállt egymásnak a' két harczoló; kemény 's erős vala öszve-csapások, de ülést egyikök sem veszte: 's vissza-térvén az induló-pontra, jeladás után újlag öszveiramának, 's Othmar, az eddig győztes Limpachi Herczeg, nyergéből kiütletett. Végig-tekintvén a' másik láncsája' nyelét, a' kapu' boltozatja alá tért.

De a' néző sokaság dél felé tekintett, hol a' szemek újabb tárgyra akadának. Hevest-fortyogó ménen ugratott ki egy jeles Bajnok, gyakorlott könnyűséggel megforgatva dardáját,

zománczos melyvasán aranyláncz koczogott, 's vállain kétfelől oroszlánfő tátoga, mardosva vasas karjait: hajlékony derekát lángszín öv, czombjait pedig zöldetjátszó pléh-pikkelyek fedék; siakja zöld veres és fejér tollaktól takartatott; végig-düllyedt paizsán tüzethányó grif kettős farkkal 's három szét-álló nyilat szorít első lábaival, szárnyait röpülésre kiterjesztve. — És mozgás támadott mindenfelől 's a' Nép tapsolva üdvezlé az idegent. — Kiállott az előbbi győző is komoly büszkeségben 's harsányt szólaltak a' trombiták. 'S immost magasra porzott a' homok 's hatalmas pattogások és csörtetések támadtanak, 's röpült a' láncsa-darab szerteszéllyel: 's még inkább emelkedik a' porfelleg, a' sarampót kerengő zúgás tölti 's kivont kardok csillognak, ütés ütésre, pengés penegésre, 's egy paizsnak fele földön tápostatik — a' Király szünetet fúvat, 's az ékes küzdő megcsontított griffel szöktet vissza, azonnal vissza a' másik is gerjedt lovát helyre-csendesítgetvén a' kapu előtt. Hinko Herczeg volt a' vesztes, Victorín testvére 's Mátyás Királynak első házasságbeli sógora. Erkölcseben sokat magyarosodott, gyakran mulatván az Országban.

Hinko Herczeg után egy izmos férfiú állott ki viadalra. Vas-öltözete czifrátlanul sötétre ko-

holtatott. Csak kardosan jöve 's minden paizs nélkül; háta megett vas-buzogány. Előinti a' fegyverneket 's hat láncsa közzül kezére választ magának. Feláll a' kengyelben 's megfeszült, hogy paripája szintén nyögve ágaskodék rokknásából.

Választott a' másik Lovag is láncsát 's párolgó pejét megveregeté. A' közben-tartott csend kínosan szorongatá a' nézőket. Sokáig hallgatának a' trombiták.

'S mint midőn véletlen harsanás szakad a' halk merengőre: úgy áradának fel a' rivadó hangzatok; 's utánok iszonyatos összeomlás, végig dörög-porzik az udvar 's a' vetélkedők még egyszer vissza 's még rettentőbben zuhannak össze: dárda törik 's a' kétszer-győző hátrálva inog, de azon pillanatban ismét helyre ül, a' sötét-pánczélos pedig szálkásra zúzott rudat emel. — Hátra-néz a' Király felé 's megint a' bajvivóra. — A' sokaság bámulva veszteglett a' látványon és a' küzdők' lovaik szörnyű háborodástól rázatának egymás' ellenében.

„Jót ütöttél, megszólal a' dárdátlan; valóban karod biztos és kemény. Ki vagy?“

„Megtudod, felel a' másik, ha dolgunkat végzendjük.“

„Szavad után hazámfiának nézlek; nevezd meg magad' 's kardomat hüvelyben hagyom: tiéd legyen a' győzelem.“

„E' pályán nem keresek ajándékot, 's azt máshol se fogadnám el minden embertől.“

A' sötét-vasas feltolá sisakja' róstélyát. „Is-mérsz? nem?“ kérdé.

„Ismérlek, ugymond amaz, 's mindég di-csőségemnek fogom tartani, hogy Kinízsy Pállal mértem kardot.“

„Ám legyen, ha úgy kívánod!“ szól a' Hős kardot húzva. — 'S gomolygó örvényzet borítá el a' sarampót. Csak egy homály, egy zavar a' mi tekintetnek tűnedezik: sűrű csatogások töltik a' levegőt; a' tusa forrton-forr, mi-ként a' vihar-csatának torzongó dagálya, midőn dühödt bosszúban gerjedeze erő erővel vív, 's erő erőnek nem enged és a' völgy zudúlva reng 's a' szirtek erdők összezeajlanak. — Trombitát fúvat a' Király — nem hallják azt a' felbőszült vias-kodók, 's háborgás támad mindenfelől — még egy súlyos csapás esik 's az eddig-nyertes föld-re tántorog: leugrik lováról Kinízsy 's feltartja a' csüggedezőt, sisakját felnyitja 's Perén Imre bágyadtan liheg az Erősnek karjai között. — Ek-kor egy fájdalmas hang sikolt fel a' Királyné megett 's Arióne ajultan vitetik be. —

„Bocsánat, bocsánat uram Király! szól Ujlaky Miklós, a' Király elébe lépven: a' vakmerő, leányom' fija!“ — A' Király pedig sugárzó szemekkel nézett a' küzdő-helyre, honnan Töretlen Vidor az ellankadt Ifjút Udvari Tisztviselők' és szolgák' segítségével a' királyi lakba viteté. —

* * *

Karácsoni ünnepek után a' jövevény Hercegek 's Követek haza széllyedtek. De a' Magyar Urak még Budán maradának, tanácskozni a' Királlyal: mert a' Török ismét berontott a' déli részeken 's Mátyásnak a' Duna-parton felállított erősségeit szét-dulá; azonkívül Fridrik Császár is pusztítani kezdé megint a' nyugati határokat. — Mind a' két baj serény orvoslást kívánt; csak az jöve még kérdésbe: miképp intéztessék a' táborozás. E' részben megoszlottak a' vélemények; Mátyás kihallgatván az Ország' Rendeinek 's Hadvezéreinek javaslásait, előbb Fridrik ellen határozá el a' hadat. —

Perén Imre azalatt szorgalommal ápoltatott, 's Vidor egész napokat is eltöltött ágya mellett. A' fején kapott ütés begyógyula 's hideglelős forróságai megenyhültek. Egykor csendes álomból ébrede fei, 's szemei a' Királyra nyilnak.

„Mint vagy Imre? kérdé a' Fejdelem, kezét a' fekvőnek homlokára tévén; — az Asszonyok, ugymond nyájasan 's Vidorra mutatván, e' tréfa ember' szavainak nem adnak hitelt, 's most magam viszem meg nekik a' hírt, hogy arczod már szépen pirúl.“

Imre zavarodásában szót nem talált, 's érzeménye szemeiben ragyogott.

„Sajnálom, folytató Mátyás, hogy ünnepeimen 's udvaromban olly búsan mulattál: de máskor a' játékot játéknak kell vened, 's Kinízsyvel ne szállj szembe; az ellen hatod-magaddal is vesztethetnél.“

„Kegyelmes Királyom! szól most Imre mély indulattal, minden érdem nélkül nem akartam volna Felséged előtt megjelenni: sorsomat —

„Légy nyugodtan, tudok mindent: csak vétkeket büntet a' törvény nem ártatlant.“ — 'S Imre forrón nyomá ajkaihoz a' Király' kezét. — Vidor pedig a' nagyobb komolyodást el akarván távoztatni, közbe-esett: „Uram Király! kinek fog ítéltetni a' küzdés' jutalma? — én részemről Perén Imrének adnám az elsőséget.“ —

„Megosztjuk Vidor, felel a' Király mosolygva; a' lovat és kardot vigye Kinízsy, mint a' kinek semmi vetélkedője nem akadt többé: az övet és koszorút pedig a' Királyné Imrének fogja

általadni; mert kettőt nyert és felet; 's mivel mulatságból is olly bajnok, magammal viszem Fridrik ellen.“ — „Bizígy legjobb is lesz!“ végzé Vidor, 's a kimenő Királynak ajtót nyitott. —

* * *

Mátyás napról napra inkább megkedvelé Perén Imrét, kinek most elég alkalma lön lelkének minden tulajdonait a' legszebb fényben kifejteni.

Beállván a' tavasz, táborba ment Hainburg alá 's a' Király' oldala mellett volt mindenkor. Sokáig védelmezé magát a' Vár-örizet az ostromnak minden keménységei ellen: de végre egy elszánt 's mind a' két részről véres megtámadás után bevétetett az erősség. Mátyás folyton kívánván használni kezdett győzedelmét, halasztás nélkül tovább indítá seregeit, Imrét pedig Pozsonyba küldé izenettel a' Királynéhez.

Beatrix kegyelmesen fogadá Mátyás' megbízottját, 's végig-olvassván a' levelet, mellyet az hozott, nyájas hangon mondá: „A' Király írja, hogy élete veszélyben forgott, de Perén Imre nem távozott mellőle, 's Perén jutalomra érdemes.“

„Egyedül nagylelkű Királyom' jósága emeli köteles szolgálatomat érdemmé, szól Imre; nem tettem többet másoknál, 's hogy a' csapást hárí-

tottam el Királyomtól, szerencsém inkább mint érdemem.“ „Es az ostrom csak ma végződött?“ — „A' váras tegnap került kezünkbe, a' várat ma vívtuk meg délig.“ „Igy hát Perénnek meg is kell nyugodnia.“ — „Ha Felséged' rendelkezéseit ma vehetném, még ez éjjel visszaindulnék a' tábor után.“ „S olly annyira fogta el a' hőstettek' vágya Perén' szívét, hogy semmi se birhatná ittmaradásra egy két napig?“ „Felséged' parancsolatja!“ felel Imre mély alázattal. „Parancsolatom — és semmi más nem?“

Imre hűledezve 's elnémultan állott. — „Látom segédre van szükségem“ szóla Beatrix mosolygva 's egy oldal-ajtót nyitott. Imre' szemei égbe röpöntek: — a' mellék-szoba' bársony pamlagánál virágos szőnyegen Zápolya Bánné állott, 's karjai között Aríone, szerelem' 's szemérem' lángjaiban édes anyja' kebeléhez simulva. —

Elragadtatván a' nem várt 's nem is sejtett pillanattól, térdre borult Imre érzése' özönében a' Királyné előtt, ki jobbát kegyelemmel nyújtá a' meglepett reniegő Ifjunak; 's midőn a' szerelmes pár édesden esengő ömledéssel forradozna egymásba, „Boldogokká kell tennem őket!“ mondta örömragyogással 's eltávozék. — Teljesíté is feltételét: 's mit nem teljesíthetne, mit nem intézhetne jóra egy okos és szeretetre méltó Királyné?

Mátyás rövid időn egész Linczig meghódította Ósztriát 's Fridrik Császár békeségért folyamodott. Nem könnyen hajlott volna még erre Mátyás fényes győzedelmeinek közepette: azonban Beatrix engeszteléseire birták 's a béke hasznos feltételek alatt még az ősszel megkötött. Újabb dicsőséggel koszorúzva tért Mátyás vissza Budára, 's vele jött Perén Imre is, mint Vezére a' lovasság' egy részének, melly reá Bécsnek bevételekor bízott.

Visszavonulván a' Török is, megszűntek a' háború' gondjai, 's most az Országnak belső állapotját vevé Mátyás figyelmi tárgyul. A' következő éven rendre látogató ismét a' Bányavárosokat és a' Szepességet. Beatrix mindenütt vele volt 's mind inkább megkedvelé a' magyarföldet: a' Városok 's Várurak pompás tiszteletekkel fogadák az utazó Felségeket mindenszerte.

Megjárván ez úttal Kassa' vidékét, betért Mátyás Telkibányára is, hol akkor gazdag érczerek bő áldással műveltetének. Szép jószágokat birt e' tájon Zápolya Imre, kinél most a' Király tovább elmulatott, nevezetesen Regécz várában, vadászattal töltvén idejét. 'S történt: hogy egy nap a' távolabb erdőségek nyomoztatván, Mátyás azon völgyre jöve, melly Perén Istvánnak elpusztult vára alatt vonult el, 's a' mint kísérő-

jével egy sűrűbb helyre érkezék, Vidor tűnt szemébe, ki palástjába burkolva a' patak' füves partján heverészett. — „Hát te itt vadászgatsz?“ kiált felé Mátyás. „Vadászok, bányászokdom és madarászok uram Király!“ felel Vidor tunyán emelkedve. „Egyszerre sok, de mint látom könnyen haza is hozhatod zsákmányodat. — Komor vagy te ma, nem Vidor.“ — „Özem nyulam nincs, a' bizonyos, azért még is gazdagon térhetek haza, mert amott a' sziklában kész bányát találtam; fogtam madarat is; kár hogy keveset szól: de semmi; tudom legalább nem szajkó, habár zajgó volna is. —

Közbe kell itt azonban eszméltetőleg jegyezni: hogy egyike azon lovasoknak, kik előtt Perén István a' folyóba ugrott, Töretlen Vidor vala: — ő volt, ki István után vágatott, 's a' megfüresztett Pogányt szabadon találván a' völgyben, Ujlaky Miklós' levelét a' nyereg-tokba tévé. Ujlakynak tudnillik a' Királlyal Budára kelle sietni, 's mivel vőjével nem szólhatott, Töretlenre bízta, levelének kézhez juttatását. — Mingyárt gyanítá Vidor, a' mint Perén Istvánnak nyomát veszté a' völgyben, hogy ott közel valami titkos rejtek vagyon: de sietvén akkor ő is, nem sokat vizsgálódhatott 's visszatére társaihoz. — Most e' tájon lévén ismét, a' vadász-seregtől elszakadt 's

a' helyet felkeresé. — Alig zabolázta ki lovát, midőn egy embert vőn észre, ki fák között lap-pangva a' szirtek felé sietett. — Vigyázva ment utána, 's a' mint az a' ködarabokon kapaszkodna fel a' barlang' torkolatjához, véletlenül megragadá. A' fogoly Orbán volt. Hogy könnyebben boldoguljon vele Vidor, a' fegyvertelen Öreget egy tölgy-fiatalhoz köté háttal, 's vallatni kezdé: de a' hüszolgát semmi kérdés, ígérlet, fenyegetődzés sem hajthatá meg. Azalatt mind közelebb szólamlottak a' kürtök, 's Vidor lenyugvók, míg a' Király előszálonga Követőjivel. —

„Mutasd hát madaradat“ mond Mátyás. Vidor a' fához vezeté a' Vadász-sereget, hol Orbán földre-sütött szemekkel állott. — „Ez Orbán, Perén István' szolgája“ szól a' Király, ki azonnal az öregre ismért. — „Az vagyok, az vagyok Felséges Király! felkönnyez Orbán; — mit nem csinál ez a' gonosz ember: uramfia, még pelen-gért is kell állanom ősz fejemmel, 's nem bo-rulhatok drága Királyom' lábaihoz!“

Orbán helyett Perén Imre térdelt a' Király elejébe, 's megvallá: hogy számüzött atyjának e' vadon 's ama' barlang ád menedéket. — „Látni akarom őt!“ mond Mátyás komoly de nem ha-ragos hangon és szemmel. — 'S Imre kivezeté atyját az üregből, sápadtan és szakálosan. —

Mély illetődéssel tekint reá a' Király. „István, István! szól szelíd feddéssel, mivé tettet magad? — elég legyen! — én a' multakra fátyolt vonok.“ — 'S jobbját Istvánnak, balját Imrének nyujtá, 's forró hálakönyök peregtek a' Kegyelmező' kezeire. —

Szíves öleléssel állottak azután elő a' többi Urak, örvendezve rokonok' barátjok' szerencsés-jének. — Előállott Töretlen Vidor is. „Barátom Perén! ugymond: ne szabadljuk mingyárt egymást, ha ballagtunkban uton-utfelén össze-találkozunk: — harmadévvél vassal csókolkod-tunk, jer tegyük meg azt most szívvel! — “

A' Király nem csak ősi birtokait adta vissza Perén Imrének, hanem e' felett rövid időn Abauji Fő-Ispánná is tévé. A' Királyné pedig Arionét vezeté karjai közzé. A' hív Orbán szabados lön 's jutalom-birtokkal ajándékozott meg. Erdem és szerencse magas polczakra magasztalá Perén Imrét: 's neve az Ország' Nádorai' sorában ragyog. —

Újra és szebbre építtetett a' feldulatott vár. 's Töretlen Vidor' jó bányászkodásának emlékeztére Boldog-Kőnek nevezteték el. 'S most mohos kőfalai Abaujban omladoznak!

Bártfay László.

ÉNEK A' MAGYAROKHOZ.

Hármas hegy 's négy folyam között

Boldog szabad vidékeken,
Hol minden áldás töltözött

A' szép földön 's derült egen,
Van egy Nép, melly szív, lélek, ész,
'S vitéz midőn ellent zavar;
Honért Királyért halni kész, —
Ez a' dicső Nép: a' Magyar.

Szajnáat Temzét elhagyja hány,

El kincses partvirányait,
Csudálni e' szép tartomány'

Éden tájit 's lakosságait:
Hol édes rokon - érzet

Fő 's al neműt polgárosít,
Sok fut hazát, úgy fog kezét,
Hogy boldog légyen 's honnos, itt.

Habár ki mint vándor halad
 E' vendégszívű telkeken,
 Kastélyban és kunyhó alatt
 Az már többé nem idegen;
 Egy itt a' szív — nincs pályagát —
 Véd a' törvény' szelíd keze —
 Úgy érzi mint otthonn magát,
 Ki a' Magyarhoz érkeze.

Minden szüz és hölgy arczokon
 Itt rózsza 's líliom virul,
 'S életgyönyör malasztokon
 Csillog báj szempillájirul;
 Olly sok lelkes Tündért vegyest
 A' külföldi honn nem lát soha,
 'S az bár inkább vesz honjegyest,
 Külföldihez se mostoha.

A' magyar szív' arczbélyegét
 Nézvén, önbecs - tulajdonul
 Öszinteség 's komoly negéd
 Lángérzetébe rokonul. —
 Míg szép nyelved, kormánydiszed
 'S ruhád el nem fog hunynia:
 Nemzetneved' addig viszed
 Árpád' fájában Hunnia!

Boldog vagy szép Magyar Haza
 Kit ezredév-dacz' ellene
 Minden jótétel halmoza
 Ős törvényid' kegyistene!
 Ha, mint most, hőbben ápolod
 Az Ész' 's Művész' remekletit:
 Öröklét lesz hírgyámolod —
 Szív- 's lelki kéjhon éled itt. —

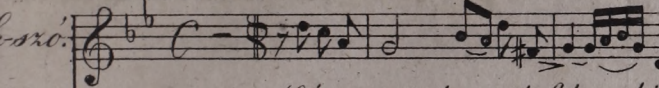
Kövesd Zríny' és Hunyad' nyomán
 Nagy Nemzetek' példány-jelét,
 'S győztél minden vész' ostromán
 'S független díjad' megeléled.
 Így Adrián 's Boszforokon
 Hajód vitorlát majd ereszt,
 'S villog minden világfokon
 A' hármas bércz 's kettős kereszt!!!

F O G L A L A T.

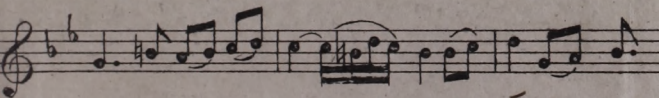
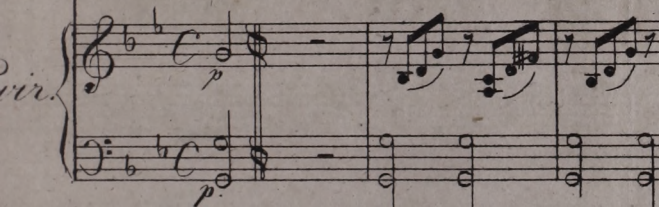
	Lap.
Arpád emeltetése. (Vörösmarty.)	1
Daliás játékok. (Horvát Endre.)	2
Titoktartás. (Zordy.)	20
A' házi-barát. (Kiss Károly.)	21
Dal. (Kisfaludy Károly.)	39
A' bölcs Fejedelem. (Szenvey.)	41
Kertészdal. (Makáry.)	48
Pannónia panasza. (Guzmics.)	50
Ligetemhez. (Szenvey.)	58
Az Elszánt. (Makáry.)	62
András és Béla. (Vörösmarty.)	63
A' fejer köpenyeg. (Szalai Benjamín.)	65
Bor-ének. (Bajza.)	87
Hazámhoz a' távolból. (S*)	91
A' kenyeres vitéz. (Kiss Károly.)	93
Vád és tett. (Zordy.)	103
Valódi barát. (Guzmics.)	104

Huszár - dal. (Döbrentei.)	105
A' Buvár. Ballade. (Szenvey.)	107
Éjjeli - Álmadozásom. (Idősb Gr. Teleki Fer.)	114
Nagyság. (Hrabovszky Dávid.)	116
A' két férj' hitvese. (Szenvey.)	117
Cserhalom. (Vörösmarty.)	141
Mátyás Deák. Víg játék. (Kisfaludy Károly.)	173
Egy vitézhez. (Hrabovszky Dávid.)	186
Fájdalmak. (Bajza.)	187
A' Csüggedőhez. Episztola. (Bárány Ágoston.)	189
Kis gyermek' halálára. (Vörösmarty.)	193
Bajjal ment, vígan jött. (Szalai Benjamín.)	195
A' Szépekhez. (Bajza.)	217
Bucsuzás a' hadi élettől. (Gr. Gvadányi József.)	220
Erzsébet. Elegia. (Kisfaludy Károly.)	221
A' szép leány. (Vörösmarty.)	224
Királyi fény és kegyelmesség. (Bártfay László.)	227
Ének a' Magyarokhoz. (***)	288
Muzika.	

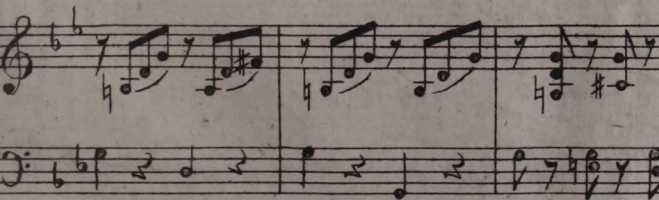
P e s t e n ,
Petrózai Trattner Mátyás' betűivel.

Moderato.

Hár mas hegy's négy folyamko

minden ál-dás töl-tö - zött a szép föl-dön's

Huszár - dal. (Döbrentei.)	105
A' Buvár. Ballade. (Szenvey.)	107
Éjjeli - Álmadozásom. (Idösb Gr. Teleki Fer.)	114
Nagyság. (Hrabovszky Dávid.)	116
A' két férj' hitvese. (Szenvey.)	117
Cserhalom. (Vörösmarty.)	141
Mátyás Deák. Vig játék. (Kisfaludy Károly.)	173
Egy vitézhez. (Hrabovszky Dávid.)	186
Fájdalmak. (Bajza.)	187
A' Csüggedőhez. Episztola. (Bárány Ágoston.)	189
Kis gyermek' halálára. (Vörösmarty.)	193
Bajjal ment, vigan jött. (Szalai Benjámín.)	195
A' Szépekhez. (Bajza.)	217
Bucsuzás a' hadi élettől. (Gr. Gvadányi József.)	220
Erzsébet. Elegia. (Kisfaludy Károly.)	221
A' szép leány. (Vörösmarty.)	224
Királyi fény és kegyelmesség. (Bártfay László.)	227
Ének a' Magyarokhoz. (***)	288
Muzika.	

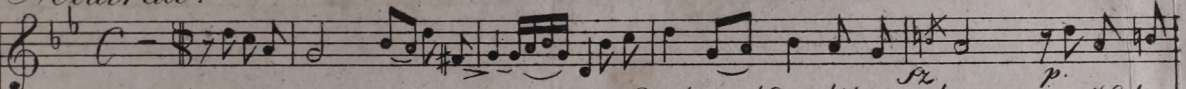
P e s t e n ,
Petrózai Trattner Mátyás' betűivel.

Enek a Magyarokhoz.

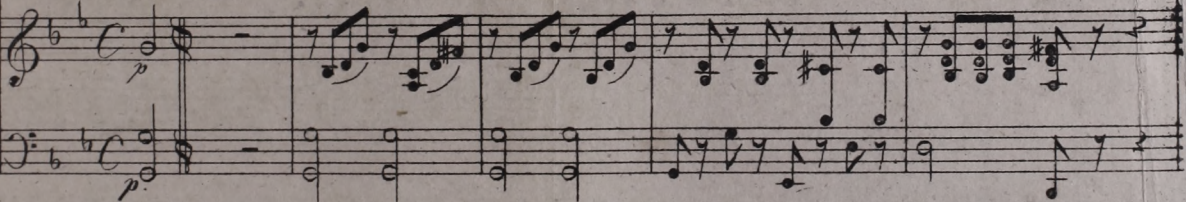
Beutler F.

1.

Moderato.

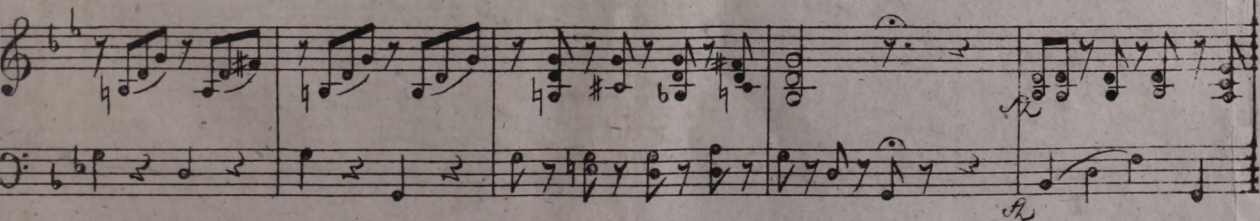
szo.

Ha'ir mas hegy'snégyfolyam között Bol dog szabád, vi de'ke -- ken *p.* *Hol*

vir.

con espressione

minden ál-dás töl-tö - zött a' szék föl-dön' s derült e - gen , *Van egy néj melly sziv, le-let*

*marcato**cres.*

2.

Handwritten musical score for the first system. The vocal line is on a single staff with a treble clef and a key signature of one flat. The piano accompaniment consists of two staves, with the right hand in treble clef and the left hand in bass clef. The music is in 2/4 time. The lyrics are written below the vocal staff.

ész Van egy népmeltyűsű lélekész és vi téz mi dön ellent zavár vi

Handwritten musical score for the second system. The vocal line continues on a single staff. The piano accompaniment continues on two staves. The music is in 2/4 time. The lyrics are written below the vocal staff.

téz mi dön ellent -- var. Ho nért sü-rály-ért hal-ni kész Ez a di csö Nép a Ma gyar.

Handwritten musical score for the third system. The vocal line continues on a single staff. The piano accompaniment continues on two staves. The music is in 2/4 time. The lyrics are written below the vocal staff.

téz mi dön ellent -- var. Ho nért sü-rály-ért hal-ni kész Ez a di csö Nép a Ma gyar.

3. Andante Espresivo.

Dal Szerzette Tzuklly Mihály

ekszó.

Piano
forte.

Volna

szárnyam d-rő pülnék egy ki-es vi deli-fe lé s' ott pi-hennék hol-ma-dár hangé lő

sávig oszmelyé

dole
Mig a' hűnek gyön ge kanya Edes

dole

lángra költé ne

És az ál mők szép he nabál szelt va

Handwritten musical score on aged paper. The score consists of two staves. The top staff is a vocal line in treble clef, and the bottom staff is a piano accompaniment in grand staff (treble and bass clefs). The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 7/8. The lyrics "le ra in le ne" are written under the vocal line. The music concludes with a double bar line and the word "Fine." written to the right. A faint purple circular stamp is visible on the bottom staff.

le ra in le ne

Fine.

